

V SREDIŠČU
PODLEGEL
PRITISKOM

POGOVOR
K SPROŠČENOSTI
NE SPADAJO STRAHOVI

DEMOKRACIJA

OPTIMIZEM KLJUB OBLAČKOM

Na proslavi ob dnevu državnosti je predsednik vlade Janez Janša izrazil zadovoljstvo nad doseženim in optimizem za prihodnost.

ISSN 1408-0494

9 771408 049069

INTERVJU

France Tomšič

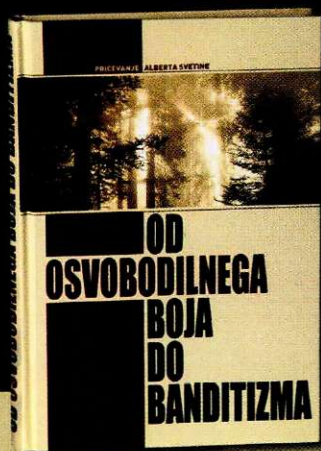
Partijo smo presenetili na njenem terenu

TRIBUNA

Dr. Marko Kambič
Neodvisna
pravna stroka?

„RUBIČIČ JE IZVAJAL PRAKTIČNO VSE.“

ZADNJI
IZVODI

+ DARILO*

Albert Svetina

*(Od osvobodilnega boja do banditizma,
str. 205)*

Albert Svetina

OD OSVOBODILNEGA BOJA DO BANDITIZMA

Nekdanji Mačkov pomočnik opisuje svojo razburljivo življenjsko pot. Slikovito predstavlja delovanje Ozne. 367 strani, 27,95 EUR / 6.700,00 SIT. Cene so preračunane po tečaju zamenjave: 1 EUR = 239,64 SIT. Poštnino po veljavnem ceniku Pošte Slovenije plača naročnik. Vse cene so z DDV.

*OB NAROČILU KNJIGE VAM PODARIMO DARILO V VREDNOSTI 10,02 EUR / 2.400,00 SIT.

Naročila sprejemamo na telefon 01/ 23 00 666
ali po e-pošti knjigarna@demokracija.si

knjigarna
DEMOKRACIJA

Drnovškova zanka Ropu

Metod Berlec

Po razburljivem prejšnjem tednu, ki ga je začinil nekdanji predsednik vlade in LDS Anton Rop z zlonamernimi in neverjetnimi namigi, naj bi se bila Janez Janša in Ivo Sanader pred državnoborskimi volitvami 2004 dogovarjala o insceniranih incidentih v Piranskem zalivu, in Pahorjevi odločitvi, da ne bo kandidiral za predsednika republike, je osrednja državna proslava ob dnevu državnosti stvari spet postavila na pravo mesto.

Kaj je vodilo Ropa, da se je tako zaletel in "spregovoril", je seveda prvovrstno politično vprašanje. Vzroki so nedvomno v preteklosti in sedanjosti. Dejstvo je, da je s tem dodatno potrdil sume, da so v prejšnjih letih nezakonito prisluškovali prvaku SDS Janezu Janši. Slednji je bil takrat (kot tudi vsa leta po Depali vasi) s svojo odločno opozicijsko držo glavni trn v peti vladajoče postkomunistične nomenklature. Vse kaže, da je pred zadnjimi državnoborskimi volitvami predsednik republike Janez Drnovšek Ropu, katerega takrat ni več maral, nastavil zanko, saj je slednji, takoj ko ga je nasledil na mestu premierja in predsednika LDS, Drnovška povsem ignoriral. Spomnimo se, da sta se sporekla že o tem, kdo bo podpisal pogodbo o vstopu Slovenije v EU v Atenah. Rop se je kasneje poskušal čim bolj distancirati od predhodnikove vladavine in jo je celo javno kritiziral. Seveda je bil predsednik republike zato užaljen. In maščevalen. Prek Iztoka Podbregarja, takratnega direktorja Sove, ki je Drnovškov dobri prijatelj (med drugim je skrbel za njegovega psa), je Ropa dezinformiral o incidentih v Piranskem zalivu, zaradi česar se je Rop tako nenavadno obnašal, se šel piarovsko plutje po zalivu in povsem izgubil glavo, ko so se hrvaški obmejni organi prerivali z bratoma Podobnik. Sedaj ga je spet izdala njegova kolerična narava, njegova dovolilna bolečina ter nesprijaznost z dejstvom, da ga je premagal Janša; da ga bi diskreditiral, je na plan potegnil Podbregarjeve dezinformacije in se pri tem osmešil. Ne preostane mu drugega, kot da se zaradi svoje nekredibilnosti in neprimerne obnašanja umakne iz politike.

No, po vsej verjetnosti se je s svojo odločitvijo kljub dolgemu premišljevanju zaletel tudi predsednik SD Borut Pahor. Dolga leta je gradil svojo podobo nekonfliktnega in povezovalnega politika s ciljem, da bi kandidiral za predsednika republike. Ko so mu vse javnomnenjske ankete kazale, da ima veliko možnost, da se povzpne na predsedniški tron, ko je bil torej tik pred tako želenim ciljem, pa je podlegel pritiskom članstva in botrov iz ozadja ter se odrekel predsedniški kandidaturi. Stranko bo popeljal na parlamentarne volitve, na katerih je rezultat veliko bolj negotov. Boj za premiersko mesto bo nedvomno veliko težji. Hkrati bo jeseni iz društva Zares nastala nova stranka, ki bo pošteno premešala karte na tranzicijski levici. Vprašanje je, kako bo z ostankom LDS. Bo stranka še naprej razpadala ali se bo končno konsolidirala? Svojo prepoznavnost bo poskusil povečati DeSUS, kamor Milan Kučan v zadnjem času pošilja "ustavljavko desnice" Spomenko Hribar. Obstaja tudi scenarij, da bi poskušali iz koalicije potegniti SLS in DeSUS. Prva je bila do zdaj trden člen koalicije, druga precej manj. Očitno je, da tako nekdanji kot sedanjí predsednik republike, ki se je v zadnjem času po nasvetu svojih starih eldesovskih svetovalcev razšel z Janšo, delata vse, da bi čim bolj zagrenila delo vladi in ustvarila vtis, da je pravzaprav vse narobe.

Seveda je stanje prav obratno, na kar je na državni proslavi opozoril predsednik vlade Janez Janša. Slovenija se zelo hitro razvija, utrdila je svoj mednarodni položaj. Po premierjevih besedah je cilj Slovenije, da čim prej ujame najrazvitejše države EU. »Prihajajo nove priložnosti. Slovenija je v dobri kondiciji. Ima veter v jadrih in krmilo, obrnjeno v pravo smer. Dobro posadko. Mednarodno morje je mirno, le v notranjih vodah je nekaj umetnih valov in oblakov. A obzorje narodove prihodnosti je jasno kot še nikoli doslej. Pred sedanjo in prihodnjimi generacijami je srečna plovba. Omogočila jo je odločitev pred 16 leti. Bila je pravilna.« **D**

Zaradi Ropovega ravnanja je bil Janez Drnovšek užaljen. In maščevalen. Prek Iztoka Podbregarja, takratnega direktorja Sove, ki je Drnovškov dobri prijatelj, je Ropa dezinformiral o incidentih v Piranskem zalivu.

UVODNE STRANI

- 9 Pahor podlegel pritiskom
10 **Pogledi:** Narodne vrednote
11 **Kolumna:** Pristranska sodišča

POLITIKA

- 12 Optimistično kljub oblačkom
15 Umazane vohunske igre
18 Pogovor z Lojzetom Peterletom
20 Neodvisna pravna stroka?

SLOVENIJA

- 22 Preplačali mobilno bolnišnico
24 Kebrovo obdobje najslabše
26 Musarjevi na prepihu
28 Pomurska regija in naložbe
30 Županova črna gradnja

TUJINA

- 32 Mesto v zalivu (2. del)
34 Spremembe pod Kavkazom
36 **Globus:** Bushev veto
37 **Tuji tisk:** O Poljski

INTERVJU

- 38 France Tomšič

DOMOZNANSTVO

- 42 Mučenje in umor Stanka Grahuta
46 Valvasor – vsestranski učenjak
48 Varšava – poljska prestolnica
54 Slovenska ljudska pesem je živa

OGLEDALO

- 56 **Film:** Prekletstvo zlate rože
58 **Avtomobilizem:** Škoda octavia scout
60 **Znanost:** Potegavščina ali sporočilo?
62 **Šport:** Helios z dvojno krono
64 **Črna kronika:** Banka in pošta
67 **Rumeno:** Najlepša je Tadeja
68 **TV Kuluar:** Ignorantski predsednik
74 Sporni predsednik DNS

DEMOKRACIJA, p.p. 4315,

Komenskega 11, 1000 Ljubljana, SI

Tel.: 01/ 2300 660 (uredništvo), urednik@demokracija.si;

01/ 230 06 66 (tajništvo), tajnistvo@demokracija.si

Faks: 01/ 230 06 61

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

Tehnični urednik: Bojan Jovan

Novinarji: Peter Avsenik, Gašper Blažič, Lucija Horvat, Petra Janša, Barbara Prevorčič, Aleš Kocjan, Vida Kocjan, Monika Maljevič, Ana Müllner, Bogdan Sajovic, Denis Vengust, Mitja Volčanšek

Kolumnisti: Esad Babačić, dr. Metod Benedik, dr. Andrej Capuder, mag. Klemen Jaklič, dr. Janez Jerovšek, dr. Janko Kos, dr. Matej Makarovič, dr. Hubert Požarnik, dr. Andrej Rahten, dr. Ljubo Sirc, dr. Peter Starič

Stalni zunanji sodelavci: Vera Ban, Peter Colnar, Pavel Ferluga, Igor Gošče, Miran Mihelič, Marija Vodišek

38 Intervju: France Tomšič

Takratna SDV nas je nadzirala 24 ur na dan. Zase zagotovo vem, da se je to dogajalo, saj o tem obstaja tudi dosje, ki sem ga pozneje dobil. Slednje je seveda nekako razumljivo, saj je šlo v tistem času za veliko in nepojmljivo zadevo.

12 Optimistično kljub oblačkom

Šestnajsti rojstni dan slovenske države je kljub slovesnemu značaju in navdušenju nad osrednjo proslavo na Trgu republike potekal z rahlo grenkim priokusom, saj se ga ni udeležil nobeden od dosedanjih predsednikov republike.

15 Umazane vohunske igre

Afera Sova je dobila nove razsežnosti. V javnost je prišla novica, naj bi bila Sova leta 2004 prisluškovala hrvaškemu premierju Ivi Sanaderju in Janezu Janši, novico pa je začel Anton Rop z izjavo, da sta se dogovarjala o sprožanju incidentov v Piranskem zalivu.

18 Za sproščenost in varnost

Ob dnevu državnosti smo se pogovarjali s predsednikom prve demokratično izvoljene slovenske vlade Lojzetom Peterletom. Po odločitvi Boruta Pahorja, da ne bo kandidiral za predsednika republike, je Peterle glavni favorit.

Lektoriranje: Joža Gruden

Prelom: Tone Tehovnik

Realizacija: Nova orbita d.o.o.

Fotografija: Gregor Pohleven (urednik), Bor Slana, agencije, arhiv Demokracije

Tisk: Ma-tisk d.o.o., Maribor

Datum natisa: dan pred izidom

Izhaja: vsak četrtek;

Cena: 2,50 EUR / 599,10 SIT

Izdaja: Nova obzorja d.o.o.

Direktor: Andrej Lasbaher

Naklada: 11.000 izvodov

TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova banka d. d., Maribor

Poština plačana pri pošti 1102 Nenaročenih člankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.

»Demokracija« je zaščiten blagovna znamka, last podjetja Nova obzorja založništvo d.o.o. Vse pravice so pridržane. Ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le s pisno privolitvijo založnika Demokracije. Imetniki materialnih avtorskih pravic na avtorskih delih, objavljenih v Demokraciji, so podjetje Nova obzorja založništvo d.o.o. ali avtorji, ki imajo s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o. sklenjene ustrezne avtorske pogodbe. Prepovedani so vsakršna reprodukcija, distribucija, predelava in dajanje avtorskih del ali njihovih delov na voljo javnosti v tržne namene brez sklenitve ustrezne pogodbe s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o.

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tisk Demokracija med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

Naročniški oddelek: narocnine@demokracija.si; Naročniki prejmejo položnico s prvo revijo v mesecu. Odjave sprejemamo pisno do 15. v mesecu z veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za države članice Evropske zveze znaša 225,31 evrov, za druge pa 257,57 USD.

Cene so preračunane po tečaju zamenjave: 1 EUR = 239,640 SIT.

Fotografija na naslovnici: Bor Slana, fotomontaža

Predajte se **GRANDE** užitkom!

STUDIO MARKETING J.W.T.

zelo prehranjevalne izdelke, d.d. Šmartinska 154, 1529 Ljubljana

V mesecu juniju obiščite vse večje trgovske centre ob koncu tedna, kjer vas na Grande degustacijah čaka Grande presenečenje.

Poskusili boste izjemne sveže testenine v novih okusih:

Lunete z gobami, Fagotini z dimljenim sirom in Kapeleti z zelenjavo.

Popestrite si dan v mesecu Grande in dobili boste obilico okusnih idej za nepozabne jedi.

Ko še Italijani obmolkejo.

Mavrični oblaček

Aleksander Škorc

Sporočilo g. Hribarjevi, ki jo skrbi, ker ima vlada željo po oblasti nad ekonomskim in duhovnim življenjem: Mati, ne se bati. Vaše ekonomsko stanje ne zanima niti g. Kosa, kaj šele vlade, kar se pa vaše duhovnosti tiče, je le ta ujeta med „duhove“ srbskega fižola in paprikaša v vaši kuhinji. Tam je tudi njen skrajni domet in res ni nevarnosti, da bi si jo kdo podprejal. Brez panike torej.

Vsem levičarjem: Tony Blair je odklonil mesto predsednika EU in mesto je bilo ponujeno Janezu Janši. No, no, nič grizenja avtomobilskih pnevmatik in zavistnega metanja ob tla. JJ je ponujeno prav tako odklonil, saj namerava biti še dva mandata predsednik vlade. Kaj je pa sedaj, vam tudi to ni všeč? Potem je pa res hudo. A saj ni nujno, da ste v nedogled levičarji. Poskusite se prekvalificirati v kaj koristnejšega.

Tristotim nesproščenim literatom: Resnično razumem vašo stisko in sočustvujem z vami. Res ni lahko na stara leta stati ob izpraznjenem koritu in gledati, kako se vam obubožani gospodarji nezadržno pogrezajo v lastno močvirje, katerega ste tudi vi vedno tako vneto namakali. A ne gre obupavati, obstaja rešitev. Dvignite kakovost svojih izdelkov in nedvomno boste s svojo preizkušeno in nagrajeno sposobnostjo pregazili vso mlajšo konkurenco, ki ste jo sicer skozi leta na vse načine zatirali. Ne gre? No ja, nič hudega. Naj vam zaupam, da vaše življenje ne traja večno in da se na mavričnem oblačku svobodnega izražanja, ki končno pluje nad nami, pelje tudi čas vaše dokončne sproščenosti. Resda šele v onostranstvu, a kdo pravi, da je tam slabo? No ja, v nekaterih oddelkih res ni prijetno, a tudi tam ni vse brezupno. Če ne drugega, se da z že navzočo tovarišijo obuditi prenekateri prijeten spomin.

Staršem (k sreči ne vsem): Dolžni ste skrbeti za otroke, ker ste jih pač spravili na svet, otroci pa za vas niso dolžni skrbeti, ker vas na ta svet niso spravili. Če pa hočete v ne tako oddaljeni prihodnosti na vsak način obremeniti naraščaj s svojim opešanim umom in telesom, si poskušajte to najprej zaslužiti. A ne tako, da do zadnjega dne svojega bednega življenja sebično in ljubosumno držite v rokah vse svoje imetje z ogromnim stanoovanjem vred. Priznajte jim že enkrat, da so imeli večinoma prav, čeprav ste jim ta njihov prav ves čas vztrajno zanikovali.

Otrokom: Ko boste nekoč postali starši, se spomnite, kaj vse so vam počeli v mladosti in tega, za božjo voljo, nikar ne počnite svojim otrokom.

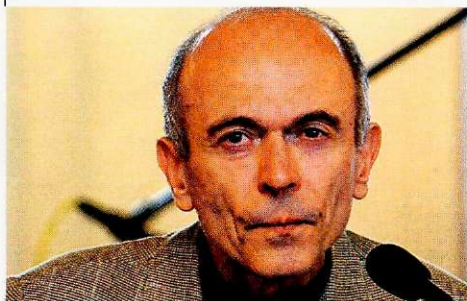
H-umor

»Ne morem zagotoviti, da bodo te table ostale, kajti zadosti ljudi je – in to niso samo prenapeteži, ki tega ne bi sprejeli.«

(Po mnenju koroškega deželnega glavarja Jörga Haiderja je nestrpnost sestavni del avstrijske kulture.)

»Slovenija je v dobri kondiciji.«

(Predsednik vlade Janez Janša si ne dela skrbi glede zmogljivosti naše države.)

»Poglejte, tudi v osemdesetih letih so politiki govorili, da je vse v redu in da lepše ne more biti, in tako delajo tudi danes. To je značilnost takšnih režimov, da vedno vse hvalijo in da v tem ni opaziti nobene ni-anse samokritike.«

(Predsednik države Janez Drnovšek je pojasnil, zakaj se ni udeležil osrednje proslave ob dnevu državnosti. Pozabil pa je, da je tudi on nekdanj kot predsednik vlade in LDS govoril, da je v državi vse v redu, vendar mu še danes manjka samokritike.)

»Že dolgo nismo imeli primera, da bi se nekdo dal tako dolgo prositi javnosti in svoji stranki, naj ostane na čelu stranke.«

(Vršilec dolžnosti predsednika LDS Jelko Kacin ni navdušen nad »mehkobo« predse-dnika SD Boruta Pahorja.)

»Obstajajo kopije z oznako državna skrivnost, vem, kdo jih ima, in po vseh informacijah so ti dokumenti avtentični.«

(Nekdanji predsednik vlade in sedanjí poslanec SD Anton Rop tako kot v času, ko je bil premier, spet veliko obljublja. Tokrat obljublja, da bo pokazal tajne dokumente – očitno ima izkušnje s tajnimi službami še iz prejšnjih časov.)

»To je največja neumnost, ki sem jo slišal v politiki, pa sem že dolgo v njej.«

(Hrvaški premier Ivo Sanader se ne more načuditi Ropovim izjavam o dogovorih med Janšo in Sanaderjem o incidentih v Piranskem zalivu.)

»To je moja odločitev, in če citiram Kennedyja, te odločitve ne sprejemam zato, ker bi bila enostavna, ampak zato, ker je težka.«

(Predsednik SD Borut Pahor rad sprejema težke odločitve. Ena izmed njih je, da ne bo kandidiral za predsednika države.)

»Zaveda se, da bomo skupaj morali parirati nizkim udarcem, teh je v slovenski politiki čedalje več.«

(Poslanec SD Miran Potrč je posredno priznal, da je tudi sam vzrok, da se je Borut Pahor odpovedal kandidaturi za predsednika države.)

»Možnosti, ki jih imajo Slovenci, ko gre za nadzor hrvaških telekomunikacij, so neomejene. Glede na to, da imajo tehnologijo za nadzor postavljeno na hrvaškem ozemlju, na Sveti Geri, imajo našo državo in vse, kar se dogaja, na dlani.«

(V hrvaškem Večernjem listu se bojijo, da je Hrvaška postala slovenski protektorat, saj naj bi imeli Slovenci zelo »dolga« ušesa.)

»Če zavijete menedžerja na vrh monopolnega podjetja v državni lasti, mora biti zelo za luno, da bi v kratkem času sesul podjetje.«

(Ekonomist Marko Jaklič pozna tudi menedžerje, ki delajo čudeže.)

Šušteršič odhaja

Svoj odhod z mesta direktorja vladnega urada za makroekonomske analize in razvoj (Umar) je pretekli teden oznanil Janez Šušteršič. Urad bo vodil še do septembra, nato pa bo nadaljeval akademsko kariero. Kot profesor se bo namreč zaposlil na Fakulteti za menedžment v Kopru. Novinarjem je pojasnil, da so razlogi za to odločitev v celoti karijerne narave. Dejal je, da na Umar ni prišel zato, da bi tam ostal vse življenje, in da je normalno, da ljudje menjajo službe. Osebo je ocenil, da je zanj jeseni pravi trenutek za to. Šušteršič je urad vodil šest let. V tem času so v njem bistveno izboljšali kakovost priprave gospodarskih napovedi, izboljšali metodologije, znan pa je postal tudi po svoji neodvisnosti in s tem kredibilnosti. Šušteršič je prepričan, da jim je uspelo z analizami strukturnih slabosti pomagati k spoznanju, da so strukturne spremembe v Sloveniji potrebne in da je danes krog ekonomistov, ki jim javnost

Janez Šušteršič, direktor Umarja

verjame, veliko širši kot pred petimi leti. V uradu je precej mladih strokovnjakov, izbira Šušteršičevega naslednika pa je za zdaj še neznanka. Direktorja Umarja namreč imenuje vlada na predlog predsednika vlade, pred tem pa bo kandidate obravnaval še uradniški svet. V. K.

Modrost tedna

»Kot kristjani si vedno prizadevamo, da damo dušo temu svetu, hkrati pa se odločno oddaljujemo od naraščajočega individualizma, ki časti denar, telo in lažni napredek. Napotimo se k radikalni preusmeritvi miselnih tokov, ki postavljajo na prvo mesto temeljne človeške vrednote mir, solidarnost, spoštljivo sobivanje v različnosti, medsebojno sprejemanje, poslušnost in spoštovanje drugega, odpuščanje, dialog. Prvi nosilci tega spreobrnjenja smo kristjani, ki smo poklicani biti v svoji domovini to, kar je za telo duša ...«

(Ljubljanski nadškof msgr. Alojz Uran)

»Letos bomo spet za nekaj odstotnih točk zmanjšali naš zaostanek za najbolj razvitimi v Evropski uniji. Naš cilj je, da jih čim prej ujamemo. Da postanemo družba blaginje. Družba znanja in vrednot. Naš cilj je, da v Sloveniji ne bo nikogar, ki bi živel pod pragom revščine.«

(Predsednik vlade Janez Janša)

Repovževa ima čedalje manj podpornikov

Potem ko so pred časom iz časopisne hiše Delo pricurljale novice, da je Mija Repovž, mama razvpitega predsednika Društva slovenskih novinarjev Grege Repovža, zaradi nekaterih kritičnih izjav na račun vodstva hiše čedalje bolj v nemilosti pri predsedniku uprave Danilu Slivniku, so se je pred kratkim lotili še nekateri njeni stanovski kolegi. Tako sta iz izvršilnega odbora Sindikata novinarjev Dela (IO SND), ki ga vodi Repovževa, izstopila njena predsednica Tanja Jaklič in član Aleš Čakš. Oba sta v odstopni izjavi, ki sta jo v obliki elektronskega pisma poslala Repovževi, zapisala, da odstopata zaradi napačnega vodenja IO SND in neposlušnosti, na katerega sta naletela pri Repovževi. »Po temeljitem razmisleku in po več neuspešnih poskusih, da bi zblížala stališča s člani IO SND, predvsem pa z njegovo predsednico, sva se odločila, da odstopiva s položaja predsednice in člana IO SND. Odstopava, ker so najina stališča o delovanju sindikata povsem drugačna od trenutnega vodenja, predvsem pa se ne strinjava, da se v kritičnih razmerah v časopisni hiši Delo, d. d., konflikti z upravo Dela s strani sindikata le zaostrejejo. Kot dejavna člana IO SND meniva,

Na Delu znova vre. Tokrat je v nemilosti Mija Repovž.

da je konstruktiven dialog z upravo nujen, zaostrovanje s strani IO SND pa trenutno in že dlje časa nekoristno, predvsem pa v škodo novinarjev Dela. IO SND po najinem prepričanju že več mesecev deluje le na osnovi dopisovanja in obveščanja zunanje javnosti, kar škodi ugledu časopisne hiše Delo,» sta zapisala. Izstopnika podpirajo tudi novinarica Urška Jurak Kuzman in nekateri drugi Delovi novinarji.

Repovževa se je zapletla tudi v spor z izvršilnim urednikom Delove finančne priloge FT Damjanom Virškom. Jabolko spora je bila fotografija, ki jo je Viršek objavil pri intervjuju z direktorjem podjetja Eti iz Izlake Tomažem Bergincem. Repovževa je pri Viršku po elektronskem pismu, ki ga očitno ni poslala smotno, protestirala, da je pri postavljanju intervjuja namerno izbral fotografijo, ki ga prikazuje kot tečnega in agresivnega človeka, Viršek pa ji je odgovoril, da je bila takšna fotografija izbrana zato, ker je bila ena najbolj razgibanih iz intervjuja in brez vsakršnih zlih namenov. V dogajanje je na koncu posegel tudi Repovževi nadrejeni urednik Darijan Košir in jo okrcal, češ da je težavo poskušala rešiti javno in ne internamente, s čimer naj bi bila škodila ugledu Dela.

Sicer pa se na Delu v teh dneh že pripravljajo na večje kadrovske menjave. Tako naj bi še pred izidom naše revije Peter Jančič Slivniku podal svoj dostop z mesta glavnega in odgovornega urednika Dela. Na njegovo mesto naj bi Slivnik imenoval svojega namestnika iz Moga Janeza Markeša, medtem ko naj bi Markešovo mesto na Magu prevzel dozdajšnji izvršilni urednik Moga Silvester Šurla. A. K.

Državni zbor in vlada delavno

Poslanke in poslanci državnega zbora so na junijski seji, ki se je končala minuli petek, sprejeli nekaj novih zakonskih ureditev, potrdili pa so tudi kandidata Marka Kranjca za guvernerja Banke Slovenije.

Po ponedeljkovih poslanskih vprašanjih in torkovi dokončni potrditvi Marka Kranjca za guvernerja Banke Slovenije so poslanci med drugim razpravljali o spremembah zakona o sistemu plač v javnem sektorju in sprejeli sklep, da se bodo s prvim januarjem 2008 funkcionarske plače nekoliko znižale. V sredo je bilo zasedanje namenjeno razpravi o t. i. kadilskem zakonu, ki je bil kasneje s široko podporo poslancev tudi sprejet. Tako bo kajenje v vseh zaprtih javnih in delovnih prostorih od avgusta letos prepovedano, s čimer pa se ne strinjajo predstavniki Združenja ponudnikov gostinskih storitev, zato so na državni svet že naslovili zahtevo za odložitveni veto. Predstavniki ljudstva so dan kasneje s 70 glasovi za in nobenim proti sprejeli zakon o štipendiranju, ki bo omogočil študij

Vlada je na tokratni seji razpravljala o proračunu.

večjemu številu mladih, tudi iz socialno šibkejših družin. Po nujnem postopku je bil sprejet zakon o preoblikovanju Vzajemne, s katerim se vzpostavljajo pogoji za ureditev njenega morebitnega statusnega preoblikovanja. Zakonu žolčno nasprotujejo v SNS in napovedujejo zahtevo po njegovi ustavni presoji ter vnovično vlogo interpelacije zoper ministra za zdravje Andreja Bručana.

Poslanke in poslanci so po več neuspešnih poskusih, da bi imenovali dva člana programskega sveta RTV Slove-

nija, vendarle potrdili nova svetnika. To sta Marjan Terpin, ki je bil na to mesto predlagan s strani Svetovnega slovenskega kongresa, in Peter Rudl na predlog Kulturnega društva Pameče-Troblje iz Slovenj Gradca. Opravljena je bila tudi druga obravnava zakona o davku na tonažo, s katerim se za slovenske ladjarje uvaža poseben davčni režim, ki naj bi jih spodbujal k vpisovanju ladij v slovenski vpisnik, s čimer se bodo vzpostavili pogoji za ohranitev ladjarstva v Sloveniji. Polemična razprava pa se je vnela pri obravnavi zakona o lokalni samoupravi, ki določa, da bo vlada odslej z uredbo določila merila, na podlagi katerih bo opredelila avtonomnost naseljene romske skupnosti, kar je pogoj za določitev predstavnikov Romov v občinskem svetu. Zakon je bil kasneje sprejet, poleg tega pa je bila potrjena tudi novela zakona o lokalnih volitvah.

Pred dvema dnevnoma so sešli predstavniki vlade ter med drugim predstavili predlog rebalansa proračuna za leto 2007 in predlog novele zakona o izvrševanju proračuna za leti 2007 in 2008. P. A.

Z visoko podporo

Pretekli teden so poslanci državnega zbora s 74 glasovi za in dvema proti (14 poslancev se glasovanja ni udeležilo ali pa niso bili navzoči v parlamentu) na tajnem glasovanju podprli predlog predsednika države Janeza Drnovška, da za naslednjih šest let na položaj guvernerja Banke Slovenije imenuje ekonomista Marka Kranjca. Kranjec se razprave v parlamentu ni udeležil, visoka podpora poslank in poslancev pa ga je nekoliko presenetila. V času razprave so si bile poslanske skupine enotne, da je Kranjec kandidat z zelo dobrimi referencami:

Marko Kranjec, guverner

Pri tem so v največji poslanski skupini SDS opozorili na dolgotrajnost postopka izbire guvernerja Banke Slovenije. Jože Tanko, vodja največje koalicijske poslanske skupine, je dejal, da je predsednik države s postopkom izbire guvernerja začel dovolj zgodaj, javni poziv je bil objavljen 27. oktobra lani, končal pa se bo tri mesece po izteku mandata nekdanjega guvernerja Gasparija. Ob vseh zapletih pri imenovanju novega guvernerja bi po Tankovem mnenju veljalo razmisliti, kako izboljšati sistemske in zakonske pogoje pri imenovanju, da bo Slovenija izboljšala svoj mednarodni ugled, ne pa ga krnila. V tej luči je treba razumeti tudi zahtevo DZ, da predsednik države pojasni postopke v zvezi z imenovanjem guvernerja Banke Slovenije. Kranjec je tako tretji guverner Banke Slovenije, pred njim sta bila France Arhar in Mitja Gaspari. V. K.

Strokovno in razvojno

Mestni odbor Slovenske demokratske stranke (MO SDS) v Mariboru je pred tednom dni dobil novo vodstvo. Dosedanjšega predsednika Igorja Marinška, ki je iz osebnih razlogov podal odstopno izjavo, a kljub temu ostaja v mestnem svetu mariborske občine, je nasledil Gregor Pivec. Na redni volilni konferenci MO SDS je članstvo poleg tega izglasovalo tudi tri nadomestne in pet dodatnih članov izvršilnega odbora. Kot so v sporočilu za javnost zapisali v mariborski SDS, je z imenovanjem Pivca za predsednika mestnega odbora stranka "pridobila izjemnega strokovnjaka, menedžerja ter v javnosti vplivno in prepoznavno osebo, ki bo znala biti kos prihajajočim izzivom in nalogam". Ob tej priložnosti so se Marinšku zahvalili na "njegovo nepogrešljivo vodenje". Dodajajo pa, da se odgovornosti, ki so jim jo zaupali volivci, zavedajo, zato

Gregor Pivec, novi predsednik mariborske SDS

se trudijo začrtane cilje stranke nadgrajevati kar se da strokovno in razvojno.

Gregor Pivec, ki je direktor Splošne bolnišnice Maribor, je širši javnosti postal znan minulo jesen, ko je kot neodvisni kandidat s podporo SDS kandidiral na županskih volitvah, kjer ga je v drugem krogu tesno premagal sedanji župan Franc Kangler. P. A.

Pahorjev dan odločitve

Gašper Blažič, foto: Bor Slana

Ne bo kandidiral Predsednik SD Borut Pahor je v petek, 22. junija, na slavnostni akademiji ob štirinajsti obletnici ustanovitve SD sporočil svojo dokončno odločitev glede kandidature za predsednika države. To je storil na zelo dramatičen način, saj je v svojem govoru najprej precej časa namenil dosednji poti stranke in tudi poti svojega odločanja za predsedniško kandidaturo ali proti njej. Vendar niti v svojem sporočilu glede kandidature Pahor ni želel biti neposreden: »Ker se kot vaš voditelj zavedam tudi svoje osebne odgovornosti za doseg te visokih ciljev, bom storil vse, kar je v moji moči, da skupaj uspemo na parlamentarnih volitvah prihodnje leto.« Pri tem je omenil, da bi bilo nepošteno, če bi imeli člani SD zaradi njegove morebitne predsedniške kandidature vtis, da jih je pustil na cedilu. Po njegovem mnenju zaupanje v stranko še nikoli ni bilo tako visoko kot sedaj, temu primerna pa so tudi pričakovanja. Stranka se zato ne sme znajti v negotovosti, neenotnosti ali krizi, je poudaril Pahor in dodal: »Zdaj je čas za pot navzgor.«

Proti rušenju vlade Pahor se v svojem nastopu ni mogel izogniti komentiranju aktualnih političnih razmer v Sloveniji. Znova je potrdil, da je bila odločitev za Partnerstvo za razvoj pravilna, poudaril pa je, da je sicer čas za zamenjavo vlade dozorel, vendar je zavrnil možnost, da bi sedanjo vlado rušili z interpelacijo in s konstruktivno nezaupnico. To se je v zadnjem času precej omenjalo predvsem zaradi možnosti, da bi, če bi predsednik SLS postal Bojan Šrot, SLS zapustila vladno koalicijo, vendar je omenjene govorice Šrot že zavrnil. Tudi Pahor je javnosti dal vedeti, da bi bilo rušenje vlade pred predsedovanjem Slovenije Evropski uniji neodgovorno dejanje. »To bi vneslo v politični prostor pred predsedovanjem EU ali celo med njim velik politični nemir, kar bi onemogočilo Sloveniji, da dobro opravi svojo evropsko nalogo,« je dejal Pahor. Pri tem je opozoril na potrebnost nekonfliktne politične države: »Če je cena za uspeh oziroma zmago surova in konfliktna politika, potem je to previsoka cena.« Po mnenju nekaterih naj bi z omenjenim stališčem Pahor okrcal zlasti Antona Ropa, ki je na slavnostni akademiji sedel v prvi vrsti.

Ujetnik lastne stranke Kot je bilo mogoče slišati iz zanesljivih virov, naj bi bil Pahor prisiljen odpovedati se predsedniški kandidaturi, saj naj bi v primeru, če bi jo napovedal, nekateri člani SD odšli iz dvorane, tako pa so njegovo odločitev podprli z glasnim ploskanjem. To je dokaz, da je Pahor ujetnik stranke, katere predsednik je, dokončno pa se je tudi pokazalo, da je bila predsedniška kandidatura zlasti Pahorjeva intimna želja, saj se je za to vlogo aktivno pripravljaval in so bila tako rekoč vsa njegova dejanja namenjena temu. Bržkone se zaveda, da za predsednika vlade – v tej vlogi ga očitno vidi večina članov SD – še ni zrel, saj gre za zelo odgovorno funkcijo, ki terja hitre odločitve, ne pa omahovanja. Vsekakor je v SD prevladalo spoznanje, da bi stranka brez Pahorja težko nagovorila relativno

Borut Pahor ne bo kandidiral za predsednika republike.

Bržkone se Pahor zaveda, da za predsednika vlade – v tej vlogi ga očitno vidi večina članov SD – še ni zrel, saj gre za zelo odgovorno funkcijo, ki terja hitre odločitve, ne pa omahovanja.

večino volivcev, verjetno pa je v ozadju tudi strah pred tem, da bi utegnil stranko prevzeti v svoje roke kdo od štirih nekdanjih poslancev LDS, ki so prestopili v SD, na primer Milan M. Cvikl ali Anton Rop. Zlasti slednji je z nedavnimi izjavami o vsebini domnevnih tajnih dogovorov med nekdanjim vodjo opozicije Janezom Janšo in hrvaškim premierjem Ivom Sanaderjem Pahorju naredil kar nekaj sivih las. Kljub temu pa javnomnenjske anketе SD ta čas zelo dobro kažejo, čeprav Pahor svari pred njimi, ker bi lahko uspavale delo stranke. Po njegovo bitka za parlamentarne volitve še zdaleč ni odločena. Je pa Pahor tudi opozoril, da bo treba za predsedniške volitve poiskati novega kandidata, vendar o imenih ni želel govoriti. Po neuradnih namigih naj bi levica podprla skupnega kandidata, zato so se znova pojavile govorice, da bi za predsedniško funkcijo utegnil kandidirati Milan Kučan, medtem ko je zelo malo verjetna vnovična kandidatura Janeza Drnovška, saj si je z bojkotom osrednje proslave ob dnevu državnosti zapravljal javnomnenjski kredit. ■

Narodove vrednote

Peter Avsenik

Odziv gledalcev na televizijski nastop Roberta Friškovca je pokazal, da Slovenci še cenimo tradicionalne vrednote.

«Katoliška cerkev in kristjani podpiramo življenje od spočetja do smrti.» ... «Gre tudi za pravico otroka. V konvenciji o otrokovih pravicah iz leta 1989 piše, da je treba skrbeti za otrokove pravice po rojstvu in tudi pred njim.» S temi besedami je zaporniški duhovnik Robert Friškovec v predzadnji TV-oddaji Piramida pred tednom in pol komentiral nasvet kardinala Renata Martina katoličanom, naj ne prispevajo sredstev Amnesty International, saj ta ustanova dopušča splav. Na vprašanje voditeljice, ali bi splav dopustil, če bi bila ženska posiljena, je Friškovec odvrnil da ne. «Ni opravičila za to, da komu vzamemo življenje, še zlasti ne na podlagi tega, da rečemo, da je to naša pravica,» je dejal. O zanimivi tematiki so navzoči soočali argumente tudi ob koncu oddaje. Na vprašanje o tem, ali so homoseksualni pari upravičeni do «starševstva», je Friškovec mirno odgovoril, da beseda starši pomeni, da je nekdo oče ali mama nekemu otroku in da «mora vsak otrok v svojem razvoju, otroštvu, imeti lik očeta in matere». Glede na prepričljivost njegovega nastopa je bilo takoj jasno, da teh stališč ni izrekal le zaradi mnenja cerkvene skupnosti o teh vprašanjih, ampak predvsem iz lastnega prepričanja. Na koncu je med tremi kandidati požel kar tri četrtnine glasov gledalcev, ki so po telefonu glasovali za svojega favorita.

Ne glede na to, da je kak gledalec zanj morda glasoval tudi zaradi njegove zunanosti, ki je glede na splošno predstavo o duhovnikih nekoliko nekonvencionalna (kavbojke in dolgi lasje), je bil odstotek tistih, ki so se istovetili z njegovimi mnenji o problematiki na različnih družbenih področjih, presenetljivo visok. Pri tem je bolj kot to, kdo sta bila njegova tekmeča, zanimiv sklep, ki smo ga lahko ob koncu oddaje potegnili na podlagi rezultata, to je, da se je velika večina Slovencev strinjala z njegovimi tradicionalnimi stališči o vprašanjih človekovega obstoja in vzgoje, ki so dandanes nemalokrat napadana s strani t. i. varuhov človekovih pravic. Pravzaprav je kar nekaj Slovencev na tistem prepričanih o tem, da se človekovo življenje začne s spočetjem in ne šele z rojstvom in da otrok v letih svojega odrasčanja potrebuje tako očeta kot mater.

Televizijska oddaja, ki ima razmeroma visoko gledanost, je torej pokazala, da te vrednote mnogim Slovincem še vedno veliko pomenijo, le da si jih zaradi družbenega ozračja, ki takšna mnenja nemalokrat označi za nestrpna in nečloveška, žal velikokrat ne upajo izreči naglas.

Gurujeva ignoranca

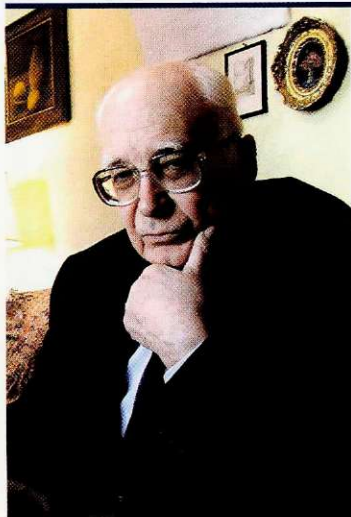
Gašper Blažič

Letošnja proslava ob državnem prazniku je bila prelomna, ker se je prvič ni udeležil predsednik države.

Ker je predsednik države hkrati tudi vrhovni poveljnik vojske, bi moral po protokolarni ureditvi najprej pregledati častno četo. Letos je to dolžnost namesto njega opravil predsednik državnega zbora France Cukjati, saj po ustavi predsednik DZ nadomešča predsednika države, ko je le-ta odsoten. Kljub temu ta rešitev ne more odtehtati dejstva, da je predsednik države Janez Drnovšek z odločitvijo, da se osrednje državne proslave ne udeleži, naredil največ škode predvsem sebi in državi nasploh.

Vprašati se moramo, ali so razlogi, ki jih je Drnovšek naštel, ko je opravičeval svojo neudeležbo na proslavi, res dovolj tehtni. Povsem očitno je namreč, da se je za bojkot osrednje slovesnosti odločil iz povsem načelnih razlogov. Ali bolje rečeno: iz trmoglavosti in kljubovalnosti. Po njegovo bi navzočnost na osrednji državni proslavi pomenila, da je v naši državi vse v najlepšem redu (je to sploh kdaj bilo?). Lahko sicer sklepamo, da je vzrok njegovega bojkota v tem, da je najprej odklonil povabilo, da bi govoril na proslavi, potem pa si je premislil, vendar je bilo že prepozno. Lahko bi torej sklepali, da je šlo predvsem za užaljeno reakcijo nekoga, ki najprej »poskusno« zavrne ponudbo, misleč, da ga bodo prosili še enkrat. Morda gre tu za osebnostno hibo predsednika države, vendar visok politični položaj, državniška modrost in bonton zahtevajo primerno obnašanje. Iskanje izgovorov v nekakšnih izrednih razmerah, ki naj bi nastale po zaslugi Janševe vlade, je v tem primeru izraz nezrelosti in nedržavniške drže. Država je konec koncev stvar nas vseh ne glede na politično opredelitev, predsednik države pa jo zastopa na simbolni ravni. In prav odsotnost predsednika države na simbolni ravni pomeni ignoriranje države in njenih državljanov. Če bi se državljani poistovetili z njegovo potezo, potem bi moral Trg republike v času proslave samevati – tako pa je bil napolnjen do zadnjega kotička.

Predsednik države bi se moral zamisliti zlasti nad tem, da njegovega dejanja ne odobrava niti politična opcija, ki sicer ni zadovoljna z razmerami v državi. Če je namreč Drnovškovo dejanje kot nedopustno označila oseba, kot je dr. Spomenka Hribar, bi moral Drnovšek znova premisliti svojo odločitev ter se državljanom in državljanom opravičiti ne glede na to, da se mu mandat izteka.

Pristranska sodišča

Dr. Ljubo Sirc

Splošno znano je, da so bili osem let vsi ali skoraj vsi člani Ustavnega sodišča Republike Slovenije komunisti in da po nižjih sodiščih prevladujejo sodniki, ki so bili postavljeni za časa komunističnega režima. To je sodiščem očital predsednik vlade Janez Janša, kar pa zadeva ustavno sodišče, je MAG dne 3. 1. 2007 na strani 28 poimensko pojasnil, kdo je kaj. Pri tem je še posebno hudo, da je bilo za komuniste pravo, kar je od primera do primera določila partija ne glede na zakone, ki so jih sprejeli celo komunisti. O tem je pisal v Novi reviji april/maj 2001 profesor France Bučar.

Sodnike je v svojem času postavljala Milan Kučan in izbral tudi vse člane ustavnega sodišča, in sicer najprej kot predsednik zveze komunistov, nato kot predsednik Republike Slovenije. Kučan kljub temu govori, da spodkopava sodno oblast, kdor kritizira njegove sodnike. V resnici Kučanovi sodniki – razen za kratek čas ob propadu komunizma leta 1989 – niso nikdar nehali soditi po krivem ali vsaj zavlačevati sodnih procesov leta in tudi desetletja. S tem so po eni strani celo vrsto Slovencev oropali njihovih pravic po slovenskem pravu, sprejetem v letih 1989–1991, po drugi pa preprečevali, da bi bili obsojeni tisti, ki so si protipravno prisvajali premoženje, in še posebej tisti, ki so zagrešili nezastarljiva kazniva dejanja po čl. 373–378 slovenskega KZ. Da so se komunisti zavedali tega nezadovoljivega ravnanja sodišč, najbolj priča dejstvo, da so leta 2004 na tistem spremenili 378. člen KZ, ki, če ne drugega, predpisuje kazni za pripadnost organizacijam, ki so morale ali preganjale socialne ali politične skupine, ki jim niso bile všeč. Člen seveda še vedno velja, ker je bil sprejet z mednarodno pogodbo.

Zagrizeni branilci brezpravja bodo seveda trdili, da je vse navedeno ravnanje zakonito, saj so ga izvajali organi, ki so bili postavljeni v skladu z zakonom. Vendar je postavitev v skladu z zakonom samo eden od temeljev. Šesti člen konvencije o človekovih pravicah (1950) namreč odreja: »Ko gre za določanje državljanskih pravic in obveznosti ali za odločitve o kazenskih obtožbah, ima vsakdo pravico do poštene in javne obravnave v razumnem roku pred neodvisnim in nepristranskim sodiščem, postavljenem po zakonu.«

Ko je Evropsko sodišče za človekove pravice obravnavalo zadevo Findlay proti Združenemu kraljestvu (1997 EHRR 221, para 73), je razložilo: »Ko odločamo, ali je sodišče mogoče imeti za 'neodvisno', moramo upoštevati način imenovanja njegovih članov in pogoje njihove službe, njihovo varnost pred pritiskom od zunaj in vprašanje, ali je telo videti neodvisno ... Kar

zadeva 'nepristranost', gre za dva vidika te zahteve. Prvič, sodišče mora biti subjektivno brez osebnih predsodkov ali nagnjenosti. Drugič, mora biti nepristransko z objektivnega stališča, to je dajati mora zadostna jamstva, da so izključeni vsi sprejemljivi dvomi v tem pogledu.«

Po vsem tem je jasno, da slovenska sodišča niso ne neodvisna ne nepristranska. Ni mogoče pričakovati, da bi zadeve obravnavala pošteno. Enega ali dva sodnika s komunistično preteklostjo bi človek še mogel prezreti, več kot to pa postane nesmiselno. Ne smemo pozabiti, da je totalitarna partija, ki so ji ti ljudje pripadali, organizirala inscenirane procese in dajala množično ubijati ljudi brez sodbe.

Demokratska slovenska vlada bi morala storiti, kar je nujno, da se razčisti vprašanje neodvisnosti in nepristranosti slovenskih sodišč. Rekli bi, da bi morala na te slovenske anomalije opozoriti vse meddržavne organizacije, ki jim Slovenija pripada, in glavne zavezniške države oziroma vlade.

Sicer ni predvidena nobena pot, kako naj se kaka država osvobodi pristanskih in partijsko odvisnih sodišč. V posameznih primerih bi moralo take probleme reševati Evropsko sodišče za človekove pravice, vendar gre v Sloveniji za množično kršenje pravne varnosti v času najmanj osmih let. Poleg tega je evropsko sodišče preobloženo z zadevami, in kar je še hujše, samo dvomljivo. Slovenski član tega sodišča, profesor Boštjan Zupančič, govori na primer o delitvi na vzhodno in zahodno miselnost, pri čemer zahodno obtožuje buržoaznega pojmovanja prava. Na drugem mestu pravi, da je normalno zahodno pravo »yuppi-law«. Kljub takim in podobnim izpadom je predsednik ene izmed sekcij evropskega sodišča in vnovični slovenski kandidat za člana.

Zaradi Evropske unije, ki ji bo Slovenija kmalu predsedovala in ki se ponaša s pravno varnostjo, bi morali to vprašanje razbistriti.

Z ožjega slovenskega stališča bi bilo zelo zanimivo izvedeti, kaj o vsem tem pravi Borut Pahor. ■

Jasno je, da slovenska sodišča niso ne neodvisna ne nepristranska. Ni mogoče pričakovati, da bi zadeve obravnavala pošteno.

Optimistično kljub oblačkom

Mitja Volčanšek; foto: Bor Slana, Gregor Pohleven

Šestnajsti rojstni dan slovenske države je kljub slovesnemu značaju in navdušenju nad osrednjo proslavo na Trgu republike potekal z rahlo grenkim priokusom, saj se ga ni udeležil nobeden od dosedanjih predsednikov republike.

Če se je nekdajni predsednik Milan Kučan opravičil zaradi obveznosti v tujini, je aktualni predsednik Janez Drnovšek želel poslati jasen politični signal. Kot je razložil v pogovoru za komercialno televizijo, »bi bilo neprimerno, da bi stal na tej proslavi kot statist in pomagal dajati videz, kako je vse lepo in dobro, in poslušati verjetno neke hvalnice v govoru«. »Ni vse dobro, stanje ni dobro in zdi se mi, da je primerno, da tudi na takšen način opozorim na to,« je dejal predsednik republike. Ne da

bi želeli pretirano poudarjati odsotnost predsednika Drnovška, ki je sprožila kritike z vseh strani političnega spektra, se je predpraznično dogajanje začelo prav z Drnovškom, ki se je v petek dopoldne na ljubljanskih Žalah poklonil spominu na žrtve desetdnevne vojne za osamosvojitve.

Redki bi si takrat upali predstavljati predsednikovo »izginotje«.

Čudni razlogi Najprej je predsednik države prelomil z uveljavljeno tradicijo, saj ni priredil sprejema za svoje padlih osamosvojiteljev. Odpovedal je tudi svojo udeležbo na slavnostni seji

državnega zbora in osrednji proslavi na Trgu republike.

Zamera predsednika bržkone izhaja še iz zapletov okoli tega, kdo naj bi bil slavnostni govornik na letošnji proslavi. Drnovšek se sprva, kot je znano, ni odzval na vabilo, naj bo govornik on, kasneje pa si je premislil, a prepozno. Nazadnje se je predsednik formalno umaknil iz »prestižnega boja«, a očitno mu zadeva ni dala miru. Zato seveda ostaja dvom, da je bolj kot domnevna zaskrbljenost nad stanjem duha v Sloveniji

V ključnih zgodovinskih trenutkih smo Slovenci sposobni združiti sile in narediti odločilen zgodovinski korak.

za Drnovškovo odsotnost kri-
va njegova užaljenost, da bi bil
samo »statist« premierju Janši.
Žal je Drnovšek s svojo odloči-
tvijo izkazal nespoštovanje do
vseh Slovenk in Slovencev in
ne le do predsednika vlade ter
hkrati prilil olja na ogenj notra-
njih delitev, ki bi jih morali vsaj
ob takih praznikih preseči.

Državni protokol je bil kratek
čas v zadregi, saj bi častno četo
Slovenske vojske moral pregle-
dati predsednik republike kot
poveljnik oboroženih sil. No,
nazadnje so zaplet rešili tako, da
je častno četo pregledal predse-
dnik DZ France Cukjati.

Obilica dogodkov Program je
bil v dneh pred osrednjim dr-
žavnim praznikom zelo bogat,
kot ga dokumentirajo tudi foto-
grafije na teh straneh.

V nedeljo kmalu po poldnevu
so na ljubljanskem gradu slovesno
odprli razstavo *Enotni v zmagi;*
demokratizacija in osamosvojitve
Slovenije, ki so jo pripravili Muzej
novejše zgodovine, Vojaški muzej
Slovenije in Muzej slovenske po-
licije. Slavnostni govornik je bil
Lojze Peterle, predsednik nekdan-
je Demosove vlade. Minister za
šolstvo in šport Milan Zver pa je
sprejel dekleta in fante, rojene na
isti dan kot država Slovenija, torej
25. junija 1991. Kot so zapisali na
ministrstvu, je bil namen spreje-
ma »na simbolični način poudari-
ti pomen tega dne«, saj ne gre
samo za njihovo osebno, ampak
za usodo slovenskega naroda.

Na slavnostni seji DZ, na ka-
teri prav tako ni bilo predse-
dni-

ka države, je govoril podpredse-
dnik DZ Sašo Peče. Poudaril je,
da smo država ljudje, zato je to
praznik vseh nas. Spomnil je na
ljudi neomajnega duha, brez ka-
terih »bi še tako dobremu načr-
tu grozil neuspeh«. Govornik je
navzočim vlil pozitiven ponos,
ko je v nadaljevanju dodal, da
»spregledani, preskromni, brez-
brižni ali upognjeni ne želimo
in ne smemo več biti. Še manj
nam koristita revanšizem ali
svetobolje«. »Namesto neodloč-
nosti, apatije in negativizma si
moramo prizadevati za pozitiv-
ne vrednote, pri tem pa nikogar
ne smemo puščati na obrobju«,
je še opomnil Peče.

Predsednik parlamenta France
Cukjati je v poslanici državljan-
kam in državljanom izpostavil,
da smo Slovenci »pogumen in
ustvarjalen narod. V ključnih
zgodovinskih trenutkih smo
sposobni združiti sile, poiskati
najboljšo rešitev in narediti od-
ločilen zgodovinski korak«, kar
smo po njegovo v letih po osa-
mosvojitvi večkrat dokazali.

Sprejeti klic k odgovornosti

Nedeljski koledar dogodkov je
dopolnila slovesna maša za do-
movino v ljubljanski stolnici,
ki jo je daroval nadškof in me-
tropolit Alojz Uran, okrog nje-
ga pa se je zbralo še drugih pet
slovenskih škofov ordinarijev.
Maše so se med drugim udele-
žili predsedniki vlade ter obeh
domov parlamenta.

V svoji homiliji je Uran spo-
mnil na božji dar državnosti,
»ki ga gotovo ne znamo dovolj
ceniti«. Vse problematike naro-
da in posameznikov v moder-
nem svetu, ki sledijo paradigmi
»imeti«, prinašajo »vedno večje
vprašanje človečnosti in našemu
preživetju«. Rešitev vidi Uran v
sprejetju Kristusovega klica k od-
govornosti in pogledu navznoter:
»Ali je možna takšna sprememba
v naši družbi, v današnjem svetu?
Ali bomo začeli misliti dlje od
dobička in izgube? Ali bodo tudi v
politiki imele mesto vrednote kot
npr. človeško življenje, naše dosto-
janstvo?« se je vprašal nadškof.

Lojze Peterle je odprl razstavo
Enotni v zmagi.

Janez Drnovšek je v petek položil venec padlim, nato pa izginil v zasebnost.

V stolni cerkvi sv. Nikolaja v Ljubljani je potekala maša za domovino.

Podpredsednik državnega zbora Sašo Peče: To je praznik vseh nas.

Na osrednji slovesnosti je častno četo pregledal predsednik DZ France Cukjati.

► Njegov odgovor je bil pritrdilen in hkrati izraz prepričanja, »da je napredek naše države odvisen ne samo od gmotne blaginje, temveč v največji meri od vzgoje ljudi, ki na temeljih kulturnih, moralnih in družbenih načel odgovorno gradijo prihodnost svojega naroda«.

Proslava za vse Trg republike je bil prizorišče veličastne in hkrati ljudem bolj dostopne in razumljive proslave, kot smo jih bili vajeni do pred nekaj leti. V svojem kulturno-umetniškem sporedu je proslava združila značilnosti med seboj tako različnih slovenskih pokrajinskih tradicij (tudi zamejske). Ni manjkalo recitacij dramskih igralcev, pohvaliti pa je treba uspešno zlitje klasičnih oblik umetniškega izražanja z modernimi, ki so blizu mlajšim generacijam. Zato se ne čudimo, da je bil prireditveni prostor pretesen za vse, ki so si želeli v živo ogledati dogajanje. Glavne točke govora predsednika vlade Janeza Janše povzemamo v posebnem okvirju. ■

ANKETA

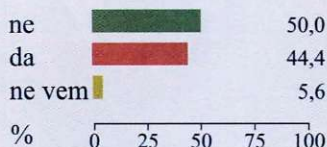
Se strinjate s premierjem Janezom Janšo, da Slovenija dobro napreduje?

- a) da
- b) ne
- c) ne vem

Odgovorite na www.demokracija.si

Rezultati preteklega tedna

Ali so bili po vaše incidenti v Piranskem zalivu leta 2004 dogovorjeni?

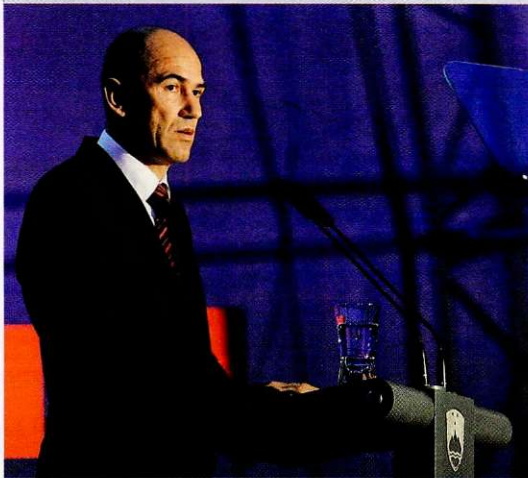

Glasovalo: 108

DEMOKRACIJA spletna

Slovenija je v dobri kondiciji

Iz govora predsednika vlade Janeza Janše na osrednji državni počastitvi dneva državnosti

»S tega zgodovinskega trga, kjer je pred šestnajstimi leti zaplapolala zastava samostojne slovenske države, danes pozdravljamo evropsko Slovenijo ...

Težnja po svobodi je univerzalna, zapisana je v srcu vsakega človeka na tej zemlji. Pred šestnajstimi leti je šlo za našo svobodo. Za svobodo slovenskega naroda in za svobodo nas, posameznikov, da si lahko prosti volimo svojo vero in postavbo.

Veliko se je moralo zgoditi, da je težnja po svobodi dozorela in se končno udejanjila. O tem se je v zadnjih šestnajstih letih razmeroma malo govorilo ... Bili smo dejavnik sprememb. Samo zato smo uspeli in samo zato danes Slovenija obstaja kot samostojna država. Samo kot samostojna država se je Slovenija lahko povezala v Evropsko unijo in v zvezo NATO ...

Letos smo praznovali petindvajseto obletnico ustanovitve Nove revije, ki je v svoji znameniti 57. številki najbolj dosledno in celovito zastavila program slovenske suverenosti in demokratizacije. Na tem humusu so zrasle alternativne civilnodružbene in politične organizacije, ki so kasneje v okviru Demosa uresničile obe ključni točki programa.

Drugi dogodek, ki zasluži posebno omembo, je ustanovitev slovenske Teritorialne obrambe ... V štirinajstih občinah so se poveljniki (Teritorialne obrambe, op. M. V.), mnogi ob podpori novih lokalnih oblasti in ravno tisti dan oblikovane nove Demosove vlade, razorožitvi uprli. Tvegali so veliko. Toda njihova dejanja so bila odločilna. Pogumna ...

Na tem pogumu so Tone Krkovič in sodelavci lahko organizirali Manevrsko strukturo narodne zaščite ...

Letos je minilo tudi 75 let od rojstva dr. Jožeta Pučnika. Za svoje prepričanje je zastavil lastno usodo in plačal visoko ceno ...

Jože Pučnik kot eden redkih ni imel iluzij o tako imenovani mehki ločitvi od Beograda. Ko

so drugi oklevali, je on vztrajal in bodril vse okoli sebe ...

Bil je velik človek in velik Slovenec.

Žal je kot tak delil in še deli usodo mnogih drugih velikih Slovencev, ki so veliko naredili za skupnost, pa jim tega ne v času njihovega življenja ne po njem nismo bili sposobni priznati. Žal še vedno živimo v prostoru, kjer dobro in uspešno ne odmeva vedno daleč. Prodajajo, berejo in gledajo se strahovi, nesreče, afere, gurujstvo in plehkost ...

Ne verjamem, če se dovolj zavedamo, da s takšnim pristopom napadamo narodovo samozavest ...

Kje smo po enem letu?

V tem enem letu se je Slovenija zelo hitro razvijala. Utrdila je svoj mednarodni položaj. Znižali smo inflacijo in izpolnili pogoje za prevzem evra. Odpravili smo na stotine birokratskih ovir. Posodobili smo pravila za organizacijo gospodarstva. Prvič v zgodovini države smo realno zmanjšali število zaposlenih v administraciji. Učinkovitost javne uprave se je ob tem povečala. V lanskem letu smo dosegli visoko, 5,2-odstotno gospodarsko rast in zabeležili realno povečanje blaginje. Nobenih zmanjšanj socialnih pravic ni bilo. Plače in pokojnine so realno zrasle. Delež javne porabe v bruto družbenem proizvodu se je zmanjšal. Povečala se je dodana vrednost.

V začetku tega leta smo kot edina nova članica Evropske unije prevzeli evro. Uveljavljati smo začeli davčno reformo. Prvič v zgodovini Slovenije so se davki občutno znižali, davčni postopki so bili poenostavljeni ...

Na začetku tega mandata je vlada obljubila, da bo delala za blaginjo Slovenije. Jasno smo povedali, da je samo gospodarska rast lahko trajna podlaga za blaginjo. Zato smo danes na dobri poti. Ustvarjamo več. Število brezposelnih se zmanjšuje ...

Dejstva so nedvoumna. Rezultati so dobri. Državni zbor je v zadnjih letih dokazal, da je sposoben sprejeti potrebne reformne odločitve. Najpomembnejše, vključno z davčno reformo, so bile prej v veliki meri usklajene v socialnem dialogu in znotraj Partnerstva za razvoj. Prav tako je bila usklajena odločitev za spremembo ustave, ki omogoča hitrejšo uvedbo pokrajin ...

Prihajajo nove priložnosti. Slovenija je v dobri kondiciji. Ima veter v jadrih in krmilo, obrnjeno v pravo smer. Dobro posadko. Mednarodno morje je mirno, le v notranjih vodah je nekaj umetnih valov in oblačkov. A kljub tem oblačkom je obzorje narodove prihodnosti jasno kot še nikoli doslej. Pred sedanjo in prihodnjimi generacijami je srečna plovba. Omogočila jo je odločitev pred šestnajstimi leti. Bila je pravilna ...»

Umazane vohunske igre

Aleš Kocjan, foto: Gregor Pohleven, Bor Slana, iStockphoto

V javnost je prišla novica, naj bi bila Sova leta 2004 prisluškovala hrvaškemu premierju Ivu Sanaderju in Janezu Janši, je začinil pa jo je še Anton Rop z izjavo, da sta se dogovarjala o sprožanju incidentov v Piranskem zalivu.

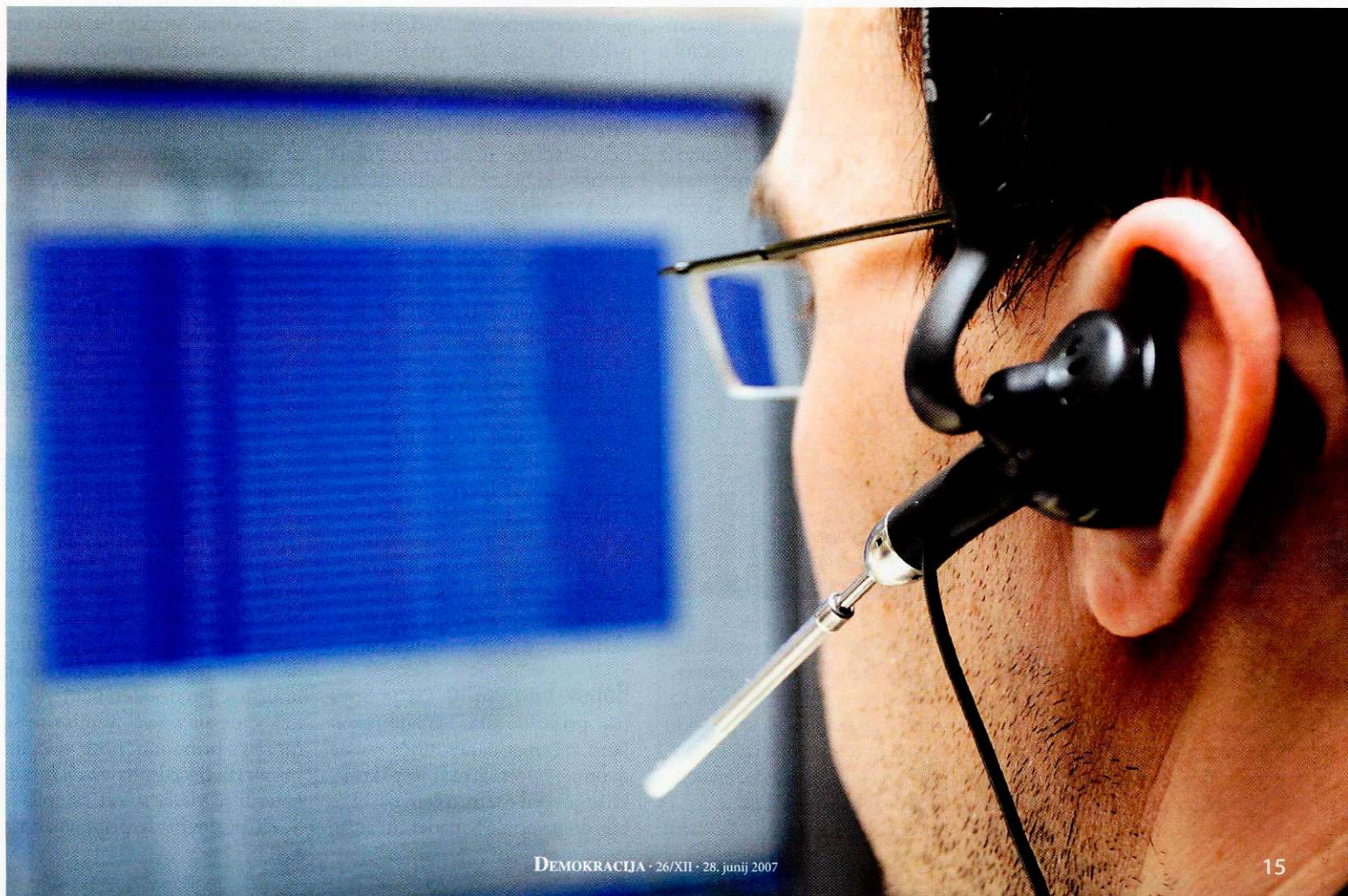
Zadnja, najbolj vroča etapa v aferi Sova se je začela sredi junija, ko je Dnevnik (nekateri pravijo, da to ni bilo naključje) objavil novico, da je Sova leta 2004, v času, ko so se dogajali največji incidenti med Slovenijo in Hrvaško, prisluškovala hrvaškemu premierju Ivu Sanaderju. Pri tem naj bi bili Sovini agenti ujeli tudi njegove pogovore s takratnim vodjo slovenske opozicije Janezom Janšo. Zadevo je še dodatno zapletel opozicijski poslanec Anton Rop, ki je za nacionalno televizijo – menda potem, ko je že mislil, da so mikrofoni izklopljeni – izjavil, da mu je Sova kot predsedniku vlade poročala,

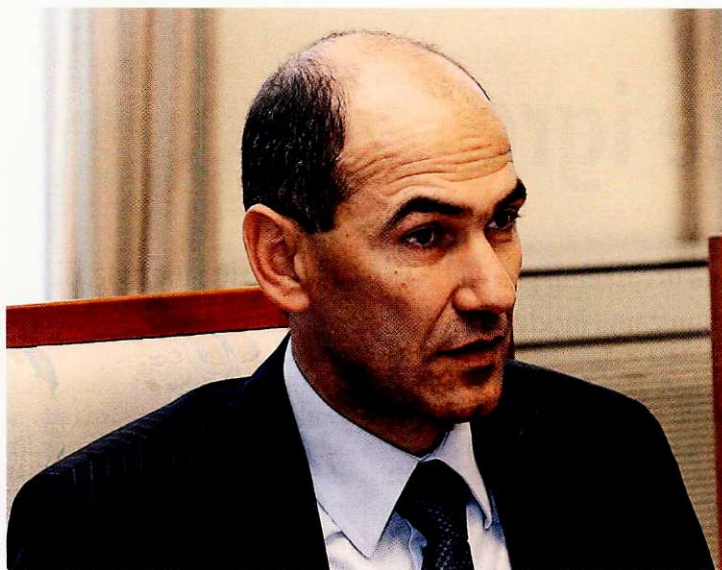
naj bi se bila Janša in Sanader po telefonu dogovarjala o namerenem povzročanju incidentov v Piranskem zalivu. Rop je dejal: »Prisluhi so bili v zvezi z incidenti v Piranskem zalivu in tam se vidi, da je slovenska stran bila dogovorjena s hrvaško stranjo. Hrvaška vlada je v bistvu dajala direktive, kdaj in kako naj bo incident ... Janša in Sanader sta se torej pogovarjala, kdaj bo kakšen incident v Piranskem zalivu.« Na novico o prisluškovanju Sanaderju se je že naslednji dan odzvala hrvaška vlada in v diplomatski noti od Slovenije zahtevala, naj ji pojasni zadevo s prisluškovanjem. Hrvaško zunanje ministrstvo je

v noti zapisalo, da je absolutno nedopustno prisluškovati vodji opozicije, še bolj pa premierju sosednje države. Takšne dejavnosti po njihovem prepričanju škodijo odnosom med državama. Hkrati s hrvaško vlado se je oglasil tudi Sanader. Glede prisluškovanja njemu in Janši je dejal, da je Sova najverjetneje prisluškovala Janši, sam pa je bil pri tem le t. i. kolateralna škoda, Ropove navedbe, naj bi se bila z Janšo dogovarjala o incidentih v Piranskem zalivu, pa je označil kot največjo neumnost, ki jo je kdaj slišal v svoji politični karieri.

Na podobne odzive je zadeva naletela tudi doma. Tako je pred-

sednik vlade prisluškovanje telefonskim pogovorom med njim in Sanaderjem označil kot največjo afero do zdaj, če bi se izkazalo, da je bilo prisluškovanje nezakonito, Ropove navedbe o dogovarjanju za incidente v Piranskem zalivu pa kot veliko izmišljijo. Ropa je pri tem pozval, naj odstopi kot poslanec. S sporočilom za javnost so se oglasili tudi iz Janševega urada in zapisali, da pri pregledu dokumentarnega gradiva, ki ga od Sove prejema vlada, niso našli dokumentov, iz katerih bi bilo razvidno, da je Sova prisluškovala Sanaderju in Janši, posledično pa naj med gradivom tudi ne bi bilo zapisov o tem, da sta se ►

Janez Janša je Antona Ropa pozval k odstopu z mesta poslanca.

Anton Rop naj bi bil obiskal hrvaško opozicijo in se dogovoril za usklajen nastop.

► dogovarjala za incidente v Piranskem zalivu. Ropove izjave so v kabinetu označili za neresnične, škodljive in žaljive, saj po njihovem mnenju ni dokumentov, ki bi jih potrjevali.

Parasova znotraj Sove Celotna zadeva ta čas najbolj bremeni predvsem dva tedanja akterja, to je tedanjega direktorja Sove Iztoka Podbregarja in Antona Ropa, ki je bil v tistem času predsednik vlade. Kot je že prejšnji teden za naš tednik dejal dekan ljubljanske pravne fakultete in eden od piscev zakona o Sovi dr. Rajko Pirnat, zakon o Slovenski obveščevalno-varnostni agenciji v 21.

členu določa, da se »spremljanje mednarodnih sistemov in zvez ne sme nanašati na določljiv priključek telekomunikacijskega sredstva ali na določenega uporabnika tega priključka na območju Republike Slovenije«. V 24. členu pa po njegovih besedah še določa, da lahko Sova v primeru neposredne ogroženosti državne varnosti nadzoruje tudi telekomunikacije v Republiki Sloveniji, a le z odobritvijo predsednika Vrhovnega sodišča RS. Ker naj bi bila Sova po dozvajajočih podatkih Sanaderju in Janši prisluškovala tako, da so se njeni agentje iz konspirativke na Slovenski cesti, ki je v neposredni bližini Teleko-

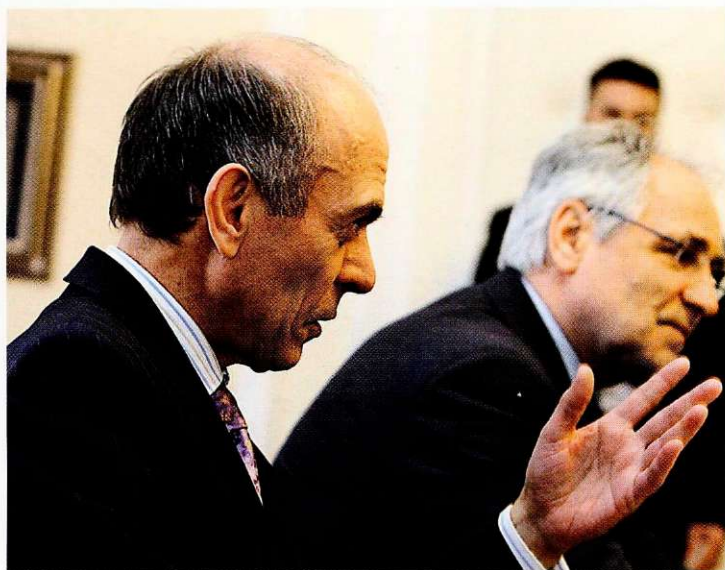
ma, priklopili na točno določen priključek mednarodnih zvez, bi s tem zagotovo kršili slovensko zakonodajo. Še dodatno bi jo kršili, če, potem ko so med prisluškovanjem Sanaderju naleteli na njegove pogovore z Janezom Janšo, prisluha ne bi prekinili. Zakon o Sovi njenim agentom namreč nalaga, da morajo takoj, ko med prisluhom naletijo na slovenskega državljana, za nadaljevanje pridobiti soglasje predsednika Vrhovnega sodišča RS, česar pa v tem primeru očitno niso storili. Po informacijah iz vlade namreč ne v vladi ne na Sovi ni dokumentov, ki bi kakor koli obravnavali tovrstne prisluhe, posledično pa ne more biti niti omenjenega dovoljenja predsednika Vrhovnega sodišča RS. Sova mora namreč vse tovrstne aktivnosti skrbno beležiti, arhivirati na tem pa trajno hraniti. Ker teh zapisov ni, lahko to pomeni predvsem dveje: bodisi da prisluhov ni bilo, bodisi da znotraj Sove deluje nekakšna parasova, ki dela mimo vseh zakonov in predpisov. V vsakem primeru je za katere koli od teh nepravilnosti, ki so se zgodile, objektivno odgovoren takratni direktor Sove Iztok Podbregar, saj bi za takšne nepravilnosti moral vedeti in temu primerno ukrepati.

potrdil, da je dobil poročila o teh pogovorih. V tem primeru celotna zadeva močno obremenjuje prav Ropa. Da je Sova prisluškovala Sanaderju in Janši, Rop pa je za to vedel in ni ukrepal, pomeni, da je tudi Rop ravnal nezakonito. Rop bi moral kot nadrejena oseba Sovi in njenim agentom takoj ukazati, naj nehajo z nezakonitim početjem, vendar tega ni ali vsaj ni poskušal storiti. Še dodatno Ropa obremenjujejo njegove izjave o tem, naj bi mu bila Sova poročala o tem, da se Janša in Sanader po telefonu dogovarjata za incidente v Piranskem zalivu. Če bi se izkazalo, da njegove navedbe držijo, bi to pomenilo, da je leta 2004 ravnal v nasprotju z zakonom, ko teh pogovorov ni prijavil ustreznim organom pregona, če pa bi se izkazalo, da njegove navedbe ne držijo, bi to pomenilo konec njegove politične kariere. Tudi zato naj bi bil Rop skupaj z nekaterimi nekdanjimi sodelavci iz LDS, kar je v nedavni oddaji TV-Trenja omenil tudi prvak SNS Zmagor Jelinčič, odpotoval na Hrvaško, kjer naj bi se bil z nekaterimi ljudmi iz opozicije poskušal dogovoriti o tem, kako bi obe opoziciji v zadevi nastopili čim bolj usklajeno in s tem navzven dali vtis, da je zadeva resnična. Poleg tega naj bi se po naših informacijah nekateri ljudje, ki so nekoč delali v Sovi, vendar so se morali s prihodom nove vlade in nekaterih nečednih dejanj, zaradi katerih je vlada sploh vstopila v Sovo, posloviti, že pripravljali na

Četrto poročilo in prva ovadba

Vladna komisija, ki je preučila zadeve v Sovi, je pretekli teden izdala še četrto vmesno poročilo. Ker vlada s poročila ni odstranila oznake zaupno, njegova vsebina ni znana. Tiskovni predstavnik vlade Valentin Hajdinjak pa je dejal, da ugotovitve v poročilu kažejo na utemeljen sum nezakonite opreme za nadzor mobilnih aparatov GSM v Sloveniji med letoma 1996 in 2005. Po naših informacijah naj bi poročilo potrjevalo govorice o nezakonitih prisluhih nekaterim članom SDS in novinarjem RTV Slovenija, o njih pa naj bi bili pričali predvsem nekateri agentje v Sovi, ki so takšne prisluhe opravljali. Uprava kriminalistične policije je pretekli teden na Vrhovno državno tožilstvo vložila prvo kazensko ovadbo v aferi Sova. Po naših informacijah naj bi bili ovadili Iztok Podbregarja, ovadba pa naj bi ga bremenila predvsem zlorabe položaja.

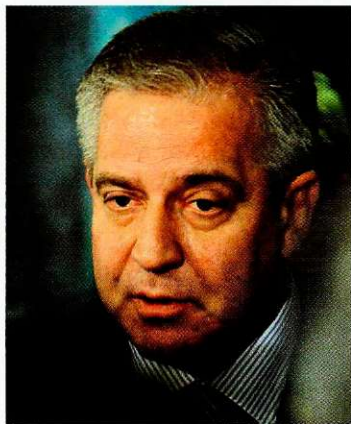

Je bil Rop žrtev spletke, ki mu jo je pripravil zamerljivi Janez Drnovšek?

najradikalnejšo rešitev, če se zaveda ne bi izšla po njihovih načrtih: ponaredili naj bi dokumente o prisluhih, da bi potrdili Ropove navedbe. V omenjenih krogih naj bi se sicer zavedali, da dokumenti, ki bi prišli v javnost pozneje in nimajo uradnih dvojnikov bodisi v Sovi, bodisi na vladi, ne bi bili verodostojen dokaz, vendar pa bi lahko levica na njihovi podlagi več let neuradno namigovala na nečedne posle predsednika vlade Janeza Janše in ga s tem kriminalizirala. Teren za prihod takšnih dokumentov naj bi bil pripravil Anton Rop, ki naj bi bil s tem namenom pretekli teden za hrvaški Globus napovedal skorajšnjo objavo dokazov o dogovorih.

Drnovškovo maščevanje?

Medtem ko naj bi torej Rop svojo močno vprašljivo izjavo poskušal nekako dokazati, je v političnem zakulisju mogoče slišati, naj bi bil poslanec SD pri vsem skupaj le žrtev svojega nek-

Ivo Sanader je prepričan, da je bil le »kolateralna škoda« prisluškovanja Janezu Janši.

danjega mentorja Janeza Drnovška. Drnovšek naj bi bil namreč Ropu prek Iztoka Podbregarja, s katerim sta osebna prijatelja (Podbregar naj bi bil med drugim skrbel za Drnovškovega psa med njegovimi obiski v tujini), informacijo o dogovarjanju med Janšo in Sanaderjem podtaknil in ga poskušal, ko bi se izkazalo, da je privlečena za lase, javno osramotiti. V ozadju vsega naj bi bil spor, v katerega sta se Rop in Drnovšek zapletla ob koncu mandata prejšnje vlade in zaradi katerega naj bi bil menda zamerljivi Drnovšek na Ropa jezen še danes. Spomnimo se samo prerekanja leta 2003 o tem, kdo bo podpisal pristopno pogodbo o vstopu Slovenije v Evropsko unijo, kar je povzročilo predčasni Ropov odhod iz Aten, ali takratnega Drnovškovega odkritega podpiranja Janeza Janše in »posvojitve« njegovega predloga za pogovore o prihodnosti Slovenije. Ker naj bi bil po naših informacijah Podbregar novico o domnevnih dogovorih o sprožanju incidentov med Janšo in Sanaderjem Ropu posredoval že pred volitvami leta 2004, se seveda postavlja vprašanje, zakaj je Rop z njeno javno razgrnitvijo čakal toliko časa in zakaj je ni raje objavil že takrat. Po nekaterih navedbah se slednje ni zgodilo zato, ker se je takrat Ropu, ki seveda pozna

Iztok Podbregar je stopil pred parlamentarce, da pojasni, zakaj so prisluškovali.

Janšo in ni verjel, da bi se lahko o takšnih stvareh pogovarjal kar po telefonu, novica ni zdela verjetna in se je bal javne blamaže, ki bi jo lahko z objavo doživel. Poleg tega naj bi ga bilo zmotilo tudi to, da o prisluhih ni obstajal noben uraden dokument, kar bi ga glede na to, da je bil kot predsednik vlade objektivno odgovoren za njeno delo, lahko blamiralo. Tako naj se za objavo novice takrat ne bi bil odločil, očitno pa se mu je zdela dovolj uporabna za objavo zdaj, ko nima več česa izgubiti.

Vprašanje, ki se postavlja v trenutku, ko zadeve še niso razčiščene, je, kako se bo stvar končala in kaj se bo iz nje na koncu izcimilo. Domnevamo lahko, da je nekdanji direktor Sove Iztok Podbregar, ki do vlade in Janše zaradi razkrivanja nepravilno-

sti v Sovi zagotovo kuha precej zamer, na zaslišanju pred parlamentarno komisijo za nadzor obveščevalnih služb potrdil, da sta se Janša in Sanader dogovarjala o incidentih v Piranskem zalivu, vprašanje pa je, ali bo to dovolj za to, da mu bo javnost verjela. Edini, ki bi lahko ta čas brez vsakršnega dvoma potrdili verodostojnost Ropovih navedb, bi bili originalni dokumenti, ki bi jih odkrili v dokumentaciji Sove ali vlade, teh pa očitno ni. Tako je bila Ropova izjava očitno le predvolilno spuščanje megle in odvratanje pozornosti od pravega vprašanja, ki bi nas moralo vse skrbeti, to pa je, kako so si lahko Sova in njeni agentje brez ustrezne zakonske podlage dovolili prisluškovati Janezu Janši. **D**

V vohunske igre vpleteni tudi mediji?

Nekateri se sprašujejo, kakšno vlogo v vsej zadevi igra časopisna hiša Dnevnik, saj je do zdaj odpirala predvsem teme, ki obremenjujejo vlado in njenega predsednika. Novica o prisluškovanju Sanaderju in Janši, ki jo je objavil Dnevnik, je bila odličen in nadvse priročen (mogoče tudi dogovorjen) nastavek za Ropovo zgodbo. Na drugi strani je iz Dnevnikove konkurenčne hiše Delo mogoče slišati, naj bi bil odgovorni urednik Marjan Bauer svojim novinarjem prepovedal kritično pisati o nekdanjem direktorju Sove Iztoku Podbregarju. S Podbregarjem, ki je podobno kot Bauer lastnik večje jadrnice, naj bi bila namreč dobra jadralska prijatelja.

K sproščenosti ne spadajo strahovi

Gašper Blažič, foto: Bor Slana

V dneh pred dnevom državnosti smo se pogovarjali z Lojzetom Peterletom, ki je bil med letoma 1990 in 1992 predsednik prve povojne demokratične vlade in kandidira za predsednika Republike Slovenije.

Lojze Peterle je poslanec v evropskem parlamentu, v preteklosti pa je bil poslanec državnega zbora ter dvakrat zunanji minister. Bil je tudi predsednik Slovenskih krščanskih demokratov od ustanovitve leta 1989 do združitve s SLS leta 2000, nato pa je skupaj z Andrejem Bajukom ustanovil Novo Slovenijo – krščansko ljudsko stranko. Že lani je napovedal kandidaturo za predsednika države.

Na tiskovni konferenci (pogovor je potekal v ponedeljek, 18. junija) ste predstavili informacije v zvezi z evropsko ustavno pogodbo. Kakšno sporočilo imate v zvezi s tem?

Moje sporočilo je, da je čas za odločitve, da se je ta teden pred svetom treba pogovoriti do konca, čim bolj zapreti igro in pustiti na medvladno konferenco zelo omejeno število vprašanj. Mislim, da je to izredno pomemben trenutek za odločanje Evropske zveze. Če se to ne zgodi zdaj, lahko pride do veliko težav. Treba je misliti za naprej, ne se ustavljati pri zgodbah iz preteklosti. Države članice se morajo dogovoriti, kaj bo v novi pogodbi.

Menite, da bo Evropa kljub velikim težavam vendarle dobila ustavo oz. ustavno pogodbo?

Dobila bo pogodbo, če bo presegla velike razlike. Ne bo se imenovala ustava ali ustavna

pogodba, ker je bila pod tem imenom zavrnjena. Prišlo bo do nove pogodbe oziroma do dopolnitve obstoječih.

Slovenija je vse bliže trenutku, ko bo prevzela predsedovanje EU. Kako na to gledajo v drugih državah članicah?

Najprej so pozdravili ambicijo Slovenije, da predseduje. Sedaj pričakujejo, da bomo kot prva nova država članica ta izpit opravili odlično. Pokazali bomo, koliko razumemo evropska pravila igre. Čim bolj računajo na nas, tem večja je naša odgovornost.

Kaj pa menite o pripravljenosti Slovenije na predsedovanje?

Glede na ozračje v medijih in opozicijo v zadnjem času je nastal v Sloveniji vtis, da je država v razsulu ...

Stranke so podpisale zavezo k sodelovanju v zvezi s predsedovanjem, ob tem pa je dnevna politika obtežena z nekaj vprašanji pri pripravi. Pričakujem, da res ne bo nepotrebnega spotikanja, ki bi škodovalo našemu predsedovanju, to pa ne pomeni, da nekaterih odprtih vprašanj ni treba razčistiti. Splošen vtis o Sloveniji se je po prevzemu evra in po visoki gospodarski rasti še izboljšal.

Je mogoče reči, da gre pri tem sporazumu za poskus utišanja

opozicije, kot navajajo zlasti predstavniki LDS?

Večina parlamentarnih strank je sporazum podpisala. Jaz ga ne doživljam kot poskus utišanja opozicije, ampak kot izraz volje, da bi zahtevni izpit skupaj opravili čim bolje. Tak izraz politične volje se mi zdi dobrodošel.

Letos praznujemo šestnajst let samostojne države. Kako s časovne distance gledate na takratne dogodke?

S prepričanjem, da smo se takrat odločili prav. Vesel sem, da je vlada uspešno poskrbela za operativno stran izvajanja osamosvojitvenega projekta, da smo pravočasno poskrbeli tudi za obrambo.

Ta vlada je dobila vojno in pripeljala državo do mednarodnega priznanja. Vesel sem, da pripadam tej generaciji, ki je razumela, kot sam pravim, nasmeh zgodovine in ga tudi izkoristila. Če bi bil samo nasmeh zgodovine, potem države ne bi dobili. Vesel sem, da je nova oblast opravila svoje delo tako, kot je bilo treba, zato vsakokrat praznujem s polnim srcem. Če ne bi tega opravili tako, ne bi bilo Slovenije kot samostojne države, ne članstva v EZ in v Natu, ne Prešerna na evru. Slovenijo smo takrat poslali v novo orbito.

Za nami je tudi okrogla obletnica izida 57. številke Nove revije, v kateri je bil zapisan slovenski nacionalni program. Leta 1990 ste postali slovenski premier, čeprav ne izhajate iz

kroga Nove revije. Kako gledate na njeno vlogo?

Nova revija je opravila tektonsko delo v kulturnem in političnem smislu. Navdihovala in povezovala je tiste energije, ki so pripomogle k temu, da je prišlo do miselnega preboja, da smo zaživel z idejo slovenske državnosti. Glede na to, da sem bil prej odgovorni urednik revije 2000, mi je takšno delovanje blizu. Nekateri avtorji, ki jih poznamo iz novorevijaškega kroga, so o podobnih temah pisali prej tudi v reviji 2000. Ta kulturniški pristop mi je bil blizu. Zmaga krščanskih demokratov je bila res za marsikoga presenečenje, ni pa bilo presenečenje, da sem jaz prevzel vlado, saj je bilo dogovorjeno, da dobi mandatarstvo stranka, ki bo dobila največ glasov znotraj družbenopolitičnega zbora. Mandatarstvo sem ponudil dr. Jožetu Pučniku, ki sem ga zelo spoštoval, vendar je odklonil. Potem sem skočil v vodo. Formalno sicer nisem bil del kroga Nove revije, živel pa sem precej podobno življenje. Nekaterim iz Slovenske demokratične zveze pojav in zmaga SKD nista bila všeč, sam pa menim, da je SKD bistveno pripomogla k širini in zmagi Demosove politične pahljače. Da je takratna krščanska demokracija dobro odigrala svojo vlogo tudi v evropskem prostoru, priznavajo tudi ljudje, ki se ne čutijo ravno njeni pripadniki.

Nedavno je v Beogradu umrl admiral Stane Brovet. Mnogi pravijo, da je bil na strani ekstremi-

stov. Kakšne izkušnje ste imeli z njim leta 1991 v času osamosvojitvene vojne?

Z Brovetom sem se srečal samo dvakrat. Najprej, ko sem šel skupaj z Drnovškom prepričevat zveznega sekretarja za ljudsko obrambo Veljka Kadrijevića. Brovet je na tem sestanku prevajal. Kadrijević je vztrajal, da moramo pošiljati nabornike v JLA, dokler ne bomo razglasili lastne države. Zdel se mi je bolj jasen kot zvezni premier Ante Marković. Tudi njemu smo povedali, da ima Slovenija po jugoslovanski ustavi pravico do samoodločbe. Drugič pa je bil Brovet v Ljubljani, ko je prišel skupaj z Markovićem. Vendar je bil moj neposredni sogovornik Marković, zato z Brovetom nisem imel neposrednega opravka. Nikakor ga nisem čutil kot nam naklonjenega.

Kako pa bi ocenili preimenovanje ljubljanskega letališča v Letališče Jožeta Pučnika?

Jože Pučnik je s svojo demokratično in osamosvojitveno energijo oseba tektonske pomembnosti, ki je vredna spoštljivega in močnega spomina. Poimenovanje letališča po njem je bila ena od možnosti, zato se je vlada tudi tako odločila. Sam sem že razmišljal, da bi po Pučniku imenovali glavno dvorano v državnem zboru. Slišal sem kritične pripombe k načinu odločanja, ki pa ne morejo načeti razlogov za tako odločitev.

Vse bliže so tudi predsedniške volitve, na katerih boste kandidirali za predsednika države. Nedavno vas je kljub pomislekom podmladka uradno podprla tudi SLS. Vendarle poudarjate, da ste ljudski kandidat, ki daje prednost podpori »od spodaj«.

Ker gre za neposredne volitve predsednika, sem se najprej obrnil na državljanke in državljane. Nisem prvi, ki je uporabil to pot. Ljudje predsednika države ne doživljajo kot strankarsko osebo, ampak osebo, ki naj bo na strani vseh državljanek in državljanov. Seveda sem vesel tudi podpore strank in mislim, da bo poleg pomladne prišla še kakšna druga strankarska podpora.

Na nedavni javni tribuni Zbora za republiko je dr. Tone Jerovšek

dejal, da mediji veliko več prostora namenjajo Borutu Pahorju, ki se še ni odločil, kot vam, ki ste kandidatura napovedali že zdavnaj. Vas moti dejstvo, da ste v primerjavi s Pahorjem v medijih nekoliko v ozadju?

Imam vtis, da je o njegovem odločanju izšlo več člankov kot o osamosvojitvi. Očitno z namenom. Ni nujno, da količina napisane vpliva na rezultat, in mislim, da to ne ogroža moje kandidature. Pahor se bo sam odločil. Sicer pa se mi zdi poročanje o moji kandidaturi z nekaj izjemami korektno.

Pred tremi leti ste na prvi javni tribuni Zbora za republiko kot nekakšno repliko na »ustavljanje desnice« dejali, da je treba ustaviti tiste, ki ustavljajo slovensko državo. Sedaj je pogovor tekkel o tem, ali je Slovenija sproščena. Kako gledate na sproščeno Slovenijo?

Na to gledam sproščeno in z odgovornostjo. Odgovornost ne pomeni nesproščenosti. Zanima me predvsem, kot sem dejal na Zboru za republiko, tisti državljanski del sproščenosti, ki je povezan z njihovim občutkom varnosti. Gre za streho nad glavo, za plačo ali pokojnino, za enakost pred zakonom in tudi za enake možnosti, kadar gre za zdravje, in še kaj. Ljudje se bojijo, da bo njihovo zdravje vse bolj odvisno od tega, koliko bodo imeli pod palcem. K sproščenosti ne spadajo strahovi. Treba je zagotoviti okoliščine, ki ne bodo porajale strahov. Tudi ko gre za delo Sove. Podatek o visoki gospodarski rasti doživljam kot sproščujoč, zavedam pa se, da ne uživajo vsi povprečnih ali nadpovprečnih rezultatov. Vesel sem tudi, da imamo enega najnižjih deležev revščine v Evropi.

Se lahko zgodi, da bi manjša popularnost vlade vplivala tudi na vašo popularnost?

Moja popularnost se že dalj časa vztrajno dviga ne glede na nihanje popularnosti sedanje vlade. Jasno je, da vlada v zahtevnih časih kljub visoki gospodarski rasti in drugim uspehom ne more sprejemati samo popularnih ukrepov. Nekateri ukrepi vzbujajo pozitivne odmeve, nekateri ne. ■

Mit ali resničnost

Dr. Marko Kambič, foto: Gregor Pohleven

Neodvisna pravna stroka? Najširše lahko pravno stroko opredelimo kot pravniški poklic in s tem za njene predstavnike razglasimo vse šolane pravnike. V ožjem, pogosto uporabljenem pomenu besede pa mislimo predvsem na najvidnejše pravne strokovnjake, za katere velja prepričanje, da glede na položaj, preteklo delo in dosežke izvrstno obvladajo svoje področje.

Pравiloma gre za formalno visoko izobražene pravnike, njihove sposobnosti naj bi dokazovali ugledni akademski nazivi, povečini pa so zaposleni na eni od slovenskih univerz. Čeprav najdemo odlične poznavalce prava tudi zunaj teh institucij, predvsem v praksi, je v ospredju zanimanja javnosti praviloma prav univerzitetni kader.

Nekaj iz zgodovine Pomen šolanih pravnikov je nesporen. Z razvitostjo družbe namreč raste kompleksnost pravnih odnosov. Zato morajo pri nastajanju in udejanjanju pravil sodelovati prava večji subjekti. Slednje se je pokazalo že v obdobju razcveta Rimskega imperija, ko so se kot gibalo pravnega razvoja pojavili izjemno kvalitetni juristi. Njihovim najvidnejšim predstavnikom so cesarji do Hadrijana podeljevali celo posebno pravico, po kateri so smeli dajati odgovore na pravna vprašanja z enako avtoriteto, kot bi jih dal sam cesar. Tako je delovanje pravnih strokovnjakov že v antiki dobilo javni pomen, oblast pa jih je s tem tudi na domiselni način navezala nase. Bogato pravoiznanstvo, ki je usahnilo skupaj z zatonom imperija, je na evropskih tleh spet oživel z razmahom ekonomije v visokem srednjem veku. V kratkem času se je na univerzah izšolalo ogromno juristov, ki so brez težav našli zaposlitev v upravnih organih vladarjev in v cvetočih srednjeveških mestih. Zaradi svojega uporabnega pravniskega znanja so s pomembnih položajev hitro izrinili nešolan kader. S tem ko je pravo postalo znanstvena, strokovna in profesionalizirana kategorija, pa se je dvignilo nad družbo. Običajnim ljudem težko razumljivo »učeno pravo« je juristom zagotavljalo poseben monopol in s tem izjemen družbeni položaj. Univerzitetno izobraženi juristi so posegali po uglednih službah in kot nepogrešljiv dejavnik v upravi in sodstvu izdatno polnili svoje mošnjičke, mnogokrat tudi na račun strank v različnih sporih. Zato so juristi v splošnem postali precej neprijetni. Ugledni pravni strokovnjaki so za dobro plačilo delili nasvete v zasebnih in javnih zadevah, kar je sčasoma

postalo njihova temeljna dejavnost, po kateri so v zgodovini dobili tudi enega od svojih imen (konziliatorji).

Pravna mnenja so v praksi čedalje bolj nadomeščala ustajene pravne vire. Na podlagi njihove avtoritete se je sčasoma uveljavilo prepričanje, da ima prevladujoča pravna doktrina sama značaj obveznega pravnega vira. V Nemčiji se je na primer ustalilo načelo, da so mnenja največjih komentatorjev enakovredna vladarjevim pravnim aktom. Vpliv stroke je bil tako močan, da so dolga stoletja sodišča na centre pravne stroke, to je na univerze, pošiljala prošnje za mnenja in nasvete glede razsojanja v konkretnih zadevah. Šolane juriste pa je ne nazadnje potrebovala tudi oblast, saj so legitimirali njen obstoj in njena konkretna dejanja.

Totalitarizem in pravna stroka Kot vidimo, je položaj pravne stroke zgodovinsko pogojen in praviloma ustreza stopnji razvitosti družbenoekonomskih odnosov. Pravno znanje in moč, ki iz tega znanja izvira, pa je mogoče hitro zlorabiti. Zgodovina je polna posamičnih in tudi

Mnogi pravni strokovnjaki so v prejšnjem sistemu poslušno delovali v togo zakoličenem ideološkem prostoru.

sistematičnih zlorab prava, pri katerih so mnogokrat zavzeto in goreče sodelovali šolani juristi oziroma »pravna stroka«. Skušnjave, ali naj se stroka podredi vsakokratnim političnim potrebam oziroma zahtevam oblasti, so vedno obstajale in obstajajo še danes. S formalnega vidika lahko ugotovimo, da so imeli svojo pravno stroko celo totalitarni sistemi. Bila je institucionalizirana in nadzorovana. Pomembna mesta v pravosodju, upravi, izobraževalnih in znanstvenih ustanovah so praviloma zasedali oblasti in ideologiji zvesti kadri. Tako je bilo v prejšnjem sistemu tudi pri nas. O stroki tu ni moč govoriti le v obdobju najhujšega revolucionarnega terorja, ko je bila Justica praktično obglavljena, ko so po diktatu vojakov revolucije sodili neuki laiki, tisoči pa so bili pomorjeni kar brez obsodbe. Počasi pa se je tudi na pravnem področju začel uveljavljati formalni red, ki je zrasel in deloval s pomočjo stroke. O tem, kakšen odnos je imela poznejša povojna oblast do vprašanja neodvisnosti stroke, zgovorno priča

O avtorju

Dr. Marko Kambič je rojen leta 1963 v Ljubljani, kjer je končal študij prava. Po krajšem stažu v Arhivu Republike Slovenije se je leta 1989 zaposlil na katedri za pravno zgodovino in rimsko pravo Pravne fakultete v Ljubljani. Izobraževal se je tudi v tujini, sodeloval je pri več raziskavah in je avtor številnih znanstvenih člankov. Na matični fakulteti poučuje rimsko pravo, v izobraževalnem procesu pa sodeluje tudi na mariborski pravni fakulteti. Predaval je na Socialni akademiji (Pravo in pravni sistem) in na Akademiji Jožeta Pučnika (Pravo kot civilizacijski dejavnik). Med drugim je kot predstavnik Univerze v Ljubljani član vladne komisije za ugovor vesti vojaški dolžnosti in član upravnega odbora Inštituta za novejšo zgodovino v Ljubljani.

odlomek iz govora sodnikom za prekrške, ki ga je imel leta 1972 takratni visok politični funkcionar Franc Šetinc (dokument hrani ZAL, Enota za Gorenjsko-Kranj, JES-30, 96/194 – nanj je na nedavnem pravnozgodovinskem simpoziju opozoril dr. Gorazd Stariha): »Ko poudarjamo moralno-politični profil, nas nekateri napak razumejo in mislijo, da sedaj terjamo od vsakogar, da se proti svoji volji, ne glede na notranje prepričanje, vključi v zvezo komunistov. Seveda želimo, da je na takih odgovornih mestih čim več članov zveze komunistov, vendar pa pri tem ne mislimo, da so ti položaji vezani na članstvo v zvezi komunistov – so pa seveda vezani na platformo zveze komunistov. Sodnik za prekrške, sodnik ali javni tožilec ne more biti neodvisen od platforme, od politike zveze komunistov ne glede na to, ali je ali ni član zveze komunistov. Seveda to ne pomeni, da sodnik za prekrške odloča na podlagi sklepov vodstva zveze komunistov. On sodi na podlagi zakona, vendar se mora zavedati, da je sestavni del te revolucije. Priznati mora zvezo komunistov kot avantgardo te revolucije in upoštevati njeno platformo ...«

Mnogi pravni strokovnjaki so v prejšnjem sistemu boudis zaradi prepričanja, osebnih koristi oziroma strahu ali pa zaradi vsega omenjenega po malem poslušno delovali v togo zakoličenem ideološkem prostoru. Kritika je bila znotraj omejenega miselnega koncepta dopuščena le peščici preverjenih in skrbno izbranih teoretikov. Vsako nasprotovanje oziroma kritično misel, ki ni prišla iz tega okvira, so poskušali brutalno zatreti. Ko je legendar na 57. številka Nove revije korenito razburkala takratno politično sceno, je v skupščini eden od perspektivnih komunističnih politikov,

doktor prava (ki danes kot ustavnopravni strokovnjak zaseda eno najpomembnejših pravniskih mest), izjavil nekako takole: »Človekove pravice da, vendar le v okviru delavskega samoupravljanja.«

Novi časi Uvedba demokracije je odprla vrata tudi drugače mislečim strokovnjakom. Osamosvojitve Slovenije pa je pred vse postavila izjemne izzive. Vzpostaviti je bilo treba nov pravni sistem, ustvariti oziroma prilagoditi celotno zakonodajo, popraviti v preteklosti storjene krivice, izvesti denacionalizacijo in privatizacijo ter se vključiti v Evropsko unijo. Pravna stroka je glede na okoliščine in občuten vpliv starih struktur v splošnem dokaj uspešno opravila izjemno zahtevno in občutljivo nalogo, še posebej ob upoštevanju dejstva, da je zajetje visoko strokovnih kadrov v številčno majhnem narodu precej omejeno.

Po splošnem prepričanju naj bi danes pravni strokovnjaki pisali zakone in pravna mnenja ter v medijih komentirali aktualne dogodke. Zanimivo je, da so novinarji javnosti privzgojili že skoraj pogojni refleks glede pričakovanja strokovnih pravnih mnenj. Vedno ko v družbi pride do zapletov, ob vsaki namišljeni ali dejanski aferi, naj bi svoje mnenje podala pravna stroka. In marsikdaj prav pogostnost pojavljanja v medijih ustvarja strokovni sloves. Zanimariti pa ne smemo niti politične relevantnosti mnenj, saj imajo ponavadi močan vpliv na javno mnenje, ljudje pa jih praviloma sprejemajo popolnoma dogmatsko, na podlagi avtoritete pravne stroke.

Neodvisna pravna stroka Najvišjo stopnjo kredibilnosti in s tem največjo avtoriteto naj bi že po sami naravi uživala neodvisna pravna stroka. Pri njeni definiciji najmanj težav povzroča formalna opredelitev. Kratko rečeno je neodvisen strokovnjak tisti, ki obvlada določeno stroko, dobro pozna njena pravila in zakonitosti ter jih je

Sama strokovnost brez poštenja in trdnih vrednot ter spoštovanja postulatov pravne države ne pomeni nič.

sposoben uporabiti tudi v praksi, hkrati pa ni nikomur podrejen. Pri tem je treba poudariti, da neodvisnosti ne smemo *a priori* enačiti z ideološko neopredeljenostjo. Vsakdo je nekako ideološko opredeljen in tega tudi strokovnjaku ne smemo odrekati. Bistvo pojma moramo torej iskati v njenem vsebinskem pomenu. Sama strokovnost brez poštenja in trdnih vrednot ter spoštovanja postulatov pravne države ne pomeni nič. Neodvisen je tisti, ki je intelektualno pošten, konsistenten, objektiv in nepristranski ter enako kritičen do nepravilnosti in krivic ne glede na vprašanje, s katerega ideološkega ali interesnega pola prihajajo. Časti in finančne koristi niso njegovo gibalno. Da bi vse te zahteve udeležal, potrebuje tudi veliko mero poguma. Ali v resničnem življenju obstajajo neodvisni pravni strokovnjaki? Ozrite se okrog sebe. **D**

Mobilna bolnišnica ROLE 2 meče slabo luč na obrambno ministrstvo.

Mastno preplačana bolnišnica

Peter Avsenik, foto: MORS, Gregor Pohleven

Notranja revizija na ministrstvu za obrambo je nedavno razkrila, da je bil nakup mobilne vojaške bolnišnice ROLE 2, za katero je država namenila 9 milijonov evrov, sporen. Za njen nakup je bilo namreč namenjenih preveč sredstev.

Za kaj so bila omenjena sredstva porabljena, bo težko ugotoviti, saj veliko dokumentacije manjka, bolnišnica pa po besedah ministra za obrambo Karla Erjavca ne ustreza potrebam Slovenske vojske. Minister je podatke o nakupu, ki je bil opravljen 20. septembra 2004, trinajst dni pred zadnjimi državnoborskimi volitvami – torej še v času vlade Antona Ropa – že izročil državnemu tožilstvu v Ljubljani.

Role 2 neprimerna Do javnega razkritja mnogih nepravilnosti pri nakupu je prišlo, potem ko je poslanec LDS in predsednik parlamentarnega odbora za obrambo Anton Anderlič sredi aprila ministra pozval, naj se mobilna vojaška bolnišnica ROLE 2 čim

prej uporabi za namene, opredeljene v resoluciji o razvoju in opremljanju Slovenske vojske. Bolnišnica je zadnji dve leti neuporabljena stala na dvorišču Splošne bolnišnice Murska Sobota, čeprav naj bi bila po njegovih tedanjih ugotovitvah v "brezhibnem stanju".

Minister, ki je bolnišnico kmalu za tem preselil v Maribor, saj je povzročala velike stroške, poleg tega pa ni bila varovana, na drugi strani meni drugače. "Predrago smo plačali tisto, kar

smo dobili. Tisto, kar smo dobili, pa ni kakovostno. Operacijske mize rjavijo, nekje ni aparatur, so samo kabli, postelje so desetkrat dražje od tistih, ki so bile dobavljene," je pojasnil Erjavec. V odgovoru na poslansko vprašanje je še pojasnil, da je nekdanji minister Anton Grizold opravil zgrešen nakup in da je "očitno šlo za politično odločitev, da se je kupila mobilna bolnišnica, ki stane devet milijonov evrov, ko pa vemo, da mobilna bolnišnica za potrebe bataljona stane tri mi-

lijone evrov". Nekdanja vlada je torej odobrila nakup (pre)velike bolnišnice s povsem neprimerno opremo, namesto da bi za manjši denar izbrala bolnišnico, ki ustreza potrebam vojske.

Kot sta prepričana minister Erjavec in načelnik generalštaba Slovenske vojske Albin Gutman, je omenjena mobilna bolnišnica tudi glede na zdravstveno doktrino Nata povsem neustrezna. Zato jo na ministrstvu namravajo preoblikovati v manjšo lahko premično bolnišnico, ki jo

Nekdanja vlada naj bi z dogovorom pocenila vladno letalo, a tudi preplačala bolnišnico, ki pa je neustrezna in je Slovenska vojska ne potrebuje.

bodo predvidoma usposobili do leta 2009. Poleg vseh dosedanjih stroškov s terensko bolnišnico bodo morali vanjo vložiti vsaj še dodatnih 800.000 evrov za nakup medicinske opreme.

V Role 2 je sicer nekaj medicinske opreme, ki pa je vojska ne potrebuje. Ministrstvo je zagotovilo, da bodo to opremo ponudili v uporabo javnemu zdravstvu.

Veliko nepravilnosti Pravzaprav bi težko rekli, da je nakup opravil minister Grizold. Čeprav je bil edini pooblaščen za podpis sklepa o potrditvi zahtevka za nakup in za odobritev koncepta projekta, njegovega podpisa na dokumentih ni. Podpisana je nepooblaščen oseba, ki danes ni več zaposlena na ministrstvu.

Notranja revizija nakupa je med drugim pokazala nepreglednost nabave Role 2, saj so bila finančna sredstva zagotovljena šele ob koncu postopka naročanja, njena končna cena (9 milijonov evrov) pa je bila kar šestkrat višja od načrtovane (1.6 milijona). Kot primer netransparentnega ravnanja pri nakupu opreme je minister Erjavec navedel ceno zabojnikov. Ta je bila namreč v zahtevku in v investicijskem programu omejena na 400 tisoč evrov, medtem ko so zanje dejansko plačali 900 tisoč evrov. V zahtevku je naveden tudi nakup tovarnjakov, ki naj bi bili vredni 3,6 milijona evrov, vendar v pogodbi te postavke ni.

V javnosti so se v minulih tednih pojavila tudi namigovanja, naj bi terensko bolnišnico, ki je bila kupljena v času vlad Janeza Drnovška in Antona Ropa, preplačali zato, da bi znižali ceno vla-

Nekdanji minister Anton Grizold

dnemu letalu falcon. Po podatkih komercialne televizije POP TV naj bi bil v nakup vpleten tudi Aico med, ki je javnosti znan iz afere z operacijskimi mizami. V času ministrov Antona Grizolda naj bi bila tako vlada z dogovorom z nemško-francosko korporacijo EADS znižala ceno vladnega letala za 5 milijonov evrov, prav za takšno vsoto pa naj bi preplačala Role 2. Nekdanja vlada naj bi bila torej z dogovorom pocenila vladno letalo, a tudi preplačala bolnišnico, ki je neustrezna in je Slovenska vojska ne potrebuje. Je torej mogoče, da so nekdanji predstavniki vlade bolnišnico naročili samo zato, da bi nekemu podjetju omogočili donosen posel?

Orožje pod drobnogledom

Nedavno se je na prvi seji sešla preiskovalna komisija, ki preiskuje nakupe orožja, opreme in vladnega letala v minulih mandatih. Kot je po sestanku dejal njen predsednik Zvone Črnač iz Slovenske demokratske stranke,

Obrambni minister Karl Erjavec

bodo v okviru pripravljanih preiskovalnih dejanj najprej pridobili gradiva. O konkretnih organih, od katerih do 2. julija zahtevajo podatke, Črnač ni govoril, dejal pa je, da bodo v prihodnjih tednih opravljeni tudi nekateri ogledi. Rekel je še, da se pri preiskavi nekdanjih orožarskih poslov verjetno ne bodo mogli izogniti nekaterim tedanjim visokim funkcionarjem, ki še danesasedajo pomembna mesta v državi.

Črnačeva komisija se v svoji preiskavi osredinja na nakup lahkih oklepnih vozil 6X6, vladnega

Predsednik komisije Zvone Črnač

letala, havbic 155 mm, sistema za upravljanje ognja, letal pilatus in obnove tankov T55-S ter na razorožitvev Teritorialne obrambe leta 1990. Na podlagi zahteve vseh štirih koalicijskih strank (SDS, NSi, SLS in DeSUS) je komisija, ki poskuša potrditi ali ovreči sume korupcije pri teh poslih, 26. aprila določil državni zbor. Člani druge orožarske komisije iz vrst opozicije, ki se ukvarja z nedavnem nakupom finskih oklepnikov patria, preiskave niso želeli razširiti na pregled orožarskih poslov od leta 1994 do danes. **D**

Novi zakon za več vojakov

V državnem zboru so poslanci minuli teden drugič obravnavali predlog zakona o službi v Slovenski vojski. Kot je zapisano v predlogu zakona, je temeljni cilj predloga ureditev načinov in oblik uresničevanja nalog Slovenske vojske, poveljevanje in druga vprašanja, ki so podlaga za učinkovito opravljanje vojaške službe.

“Posebej je treba z zakonom urediti še dodatne posebnosti delovnopravnega značaja, ki izhajajo iz specifičnosti in odgovornosti vojaške službe, dosedanje izkušnje pri popolnjenju in delovanju poklicne vojske pa so pokazale, da so v Zakonu o obrambi še prepslošno opredeljene,” je navedeno v predlogu. S tem bo med drugim urejeno kadrovsko prehajanje poklicnih vojakov in njihovo prehajanje v civilne poklice po koncu poklicne kariere. V okviru sistema je tako določen rok, v katerem mora biti vojak, ki izpolnjuje določene pogoje, povišan. Po prenehanju vojaške službe bo vojakom omogočeno samozaposlovanje pa tudi povračilo prispevkov tistim podjetjem, ki bodo nekdanjega pripadnika Slovenske vojske zaposlila.

Zakon po besedah ministra za obrambo Karla Erjavca ureja ključna vprašanja vojaške službe, saj ureja temeljne odnose v njej. Daje podlago za urejanje nadaljnjega razvoja vojske, predvsem na področju plač. Ta čas so vojaki uvrščeni v 16. in 17. plačni razred, v katerih so izhodiščne plače relativno nizke, od 497 in 507 evrov, Kolektivna pogodba predvideva uvrstitev v 20. plačni razred oziroma 573 evrov izhodišče vojaške plače. Zakon omogoča tudi plačevanje vojakov za povečan obseg dela in obremenitev. S tem se bo nemara tudi interes za vojaško službo povečal, saj po ministrovu oceni ta čas Slovenski vojski manjka kar okrog petsto pripadnikov.

Zabojniki so bili več kot dvakrat preplačani.

Kebrovo obdobje najslabše

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven

Supernadzor na Onkološkem inštitutu je pokazal, da so se največje nepravilnosti dogajale v letih od 2002 do 2004, odkrite napake pa kažejo nepregledno porabo javnih sredstev in kršenje zakonodaje.

Ministrstvo za zdravje je že pred časom naročilo izdelavo posebnega poročila, v katerem bi neodvisno podjetje pregledalo stanje pri graditvi Onkološkega inštituta. Za pregled je bilo izbrano podjetje Lokainženiring iz Škofje Loke. To je sredi junija ministrstvu poslalo poročilo o supernadzoru nad izvedbo prve faze objektov Onkološkega inštituta (H, R, D in E). Razlog za supernadzor je bil, ker so se v javnosti začele pojavljati govorice, da je bila graditev izvršena slabo. Poročilo razkriva številne nepravilnosti in nezakonitosti.

Nestrokovnost vodenja Že v vmesnem poročilu se je potrdil sum, da je bil projekt graditve Onkološkega inštituta v mnogih

fazah izpeljan nestrokovno, v nekaterih netransparentno, v nekaterih pa celo v nasprotju z veljavno zakonodajo, kar je povzročilo nesprejemljivo dolge roke graditve in s tem dodatne stroške. Roki so se podaljšali ker je prihajalo do sprememb projektov zaradi sledenja novim tehnologijam, vendar je bilo ugotovljeno, da so za napake v kakovosti in funkcionalnosti objekta krivi predvsem izvedba, organiziranost in slabo vodenje projekta. Supernadzor je ugotovil napake, na podlagi katerih je mogoče ugotoviti nestrokovnost pri vodenju projekta.

Javni razpis Javni razpis za izbor izvajalca rekonstrukcije in graditve 1. faze Onkološkega inštituta (etaž H, R, D in E) je bil izveden na podlagi idejnih rešitev, ne da bi

se naročnik natančneje seznanil s celotnim projektom. Predmet pogodbe tako na primer ni obsegal komunalne infrastrukture, pripravljala dela so bila opredeljena zelo površno (ni bila upoštevana nujno potrebna selitev stanovalcev zaradi širitve prostorov; treba bi bilo porušiti kotlarno in predvideti nov prostor za nadomestno gradnjo, kar se ni zgodilo; enako ni bil predviden prostor za tehnično postajo medicinskih plinov idr.). Revizijska komisija ministrstva je 1996 idejni projekt za razpis pregledala in nanj ni imela pripomb.

Napaka za napako V začetku leta 1999 sta ministrstvo za zdravje in Onkološki inštitut potrdila projekt izvedenih del, po letu 1999 pa se kljub temu spremembe niso začele izvajati. Leta 2000 je prišlo

do sprememb brahiradioterapije in sprememb v objektih D in E ter etaži H 00. Leta 2003 je zaradi teh sprememb prišlo do zahteve po izvedbi nove programske naloge s strani uporabnika. Posledično je to pripeljalo do sprememb okrog 8.700 kvadratnih metrov površin od skupnih 35.000. Istega leta je bilo treba zaradi nove, sodobnejše opreme znova preurediti prostore.

Pogodbe za nazaj Med najhujše napake sodijo aneksi k pogodbam (leta 1999, 2002, 2003, 2004), ki so se sklepali za nazaj, pa tudi tista dela, ki so se oddajala z aneksi k pogodbam, čeprav je bilo treba zanje izvesti javno naročilo. To se je zgodilo pri adaptaciji objekta A, C, graditvi prizidka TRT ter pri graditvi toplotne postaje v traktu C. Nadzor v skladu z zakonom o gra-

ditvi objektov je bil imenovan šele leta 2003 – za nazaj. Supernadzor je takrat potrjeval tudi dodatna dela brez ustreznih pogodb, čeprav za to ni imel pooblastil. Aneksi so se sklepali za nazaj, naročnik pa jih je na podlagi potrditve supernadzora redno plačeval.

Ugotovljene so bile tudi napake pri predračunih. Izračun za revalorizacijo pogodbenih obveznosti naročnika iz leta 2001 je bil napačen. Enako velja za revalorizacijo manjših del, ki sodijo v osnovno pogodbo, sklenjeno leta 1996.

Kršitev zakonodaje Pri izvrševanju pogodb je prihajalo do kršitev zakonodaje, to je zakona o graditvi objektov (ZGO) in zakona o javnih naročilih (ZJN). Strokovni nadzor v skladu z ZGO sploh ni bil imenovan. Onkološki inštitut je sam naročil supernadzor, čeprav je to nezdržljivo s pogodbo o nadzoru, ki je bila sklenjena z ministrstvom za zdravje. Kršen je bil tudi zakon o javnih naročilih, saj postopki za podpis aneksov 14 do 20 k osnovni pogodbi niso bili izvedeni skladno z zakonom, ki določa, da bi morala biti pred sklenitvijo aneksov pogajanja. Enako se je zgodilo pri pogodbi o supernadzoru iz leta 2003 (pri dodatku 10), saj tudi v tem primeru ni bilo pogajanj. V poročilu so zajete še številne druge nepravilnosti, vendar jih ni mogoče predstaviti na kratko.

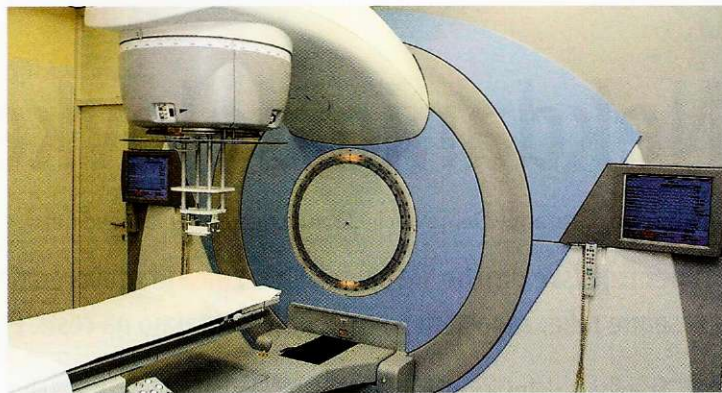
Kebrov čas Največ nepravilnosti in nezakonitosti je bilo v letih 2002, 2003 in 2004, ko so se k osnovni pogodbi za gradbeno-obrtniška dela sklepali aneksi v

Nekdanji minister Dušan Keber

nasprotju z zakonom o javnih naročilih in brez pogajanj. Tako so se sklepali aneksi od št. 14 do 20. Prišlo je do strokovnih napak, netransparentne porabe javnih sredstev in nezakonitega poslovanja, za kar bo treba sprejeti ustrezne ukrepe. Prav tako ob začetku graditve ni bil imenovan nadzor, pogodbe pa so se sklepale za nazaj.

Absolutno najboljša Minister Bručan pravi, da napake in nepravilnosti pri graditvi Onkološkega inštituta ne smejo biti in tudi niso zadosten razlog, da ne bi prišlo do težko pričakovane selitve onkoloških bolnikov v nove in sodobne prostore, ki so gotovo boljši od starih, predvsem od stavbe A. Tudi delovna skupina za reševanje odprtih vprašanj onkoloških bolnikov je pri pregledu novih prostorov pred nekaj dnevi ugotovila, da so ti ta čas ena najboljših bolnišničnih gradenj in absolutno najboljša bolnišnica za onkologijo v Evropi. Enako je ocenila medicinsko in pohištveno opremo, ki je po mnenju skupine bistveno boljša

Kljub vsemu je Onkološki inštitut najboljša bolnišnica za onkologijo v Evropi.

kot v marsikateri drugi slovenski bolnišnici. Skupina je mnenja, da večjih pomanjkljivosti, ki bi lahko vplivale na zakasnitev selitve, ni. Po zagotovilih izvajalca bodo napake v vodovodni napeljavi, ki so jih v tem času tudi sami ugotovili, odpravili

pred selitvijo, pri klimatskih napravah pa bo napaka, če obstaja, odpravljena v najkrajšem času. Zanimivo je tudi, da je mestna občina Ljubljana pri pregledu za pridobitev uporabnega dovoljenja za objekte D0 in D1 ugotovila tehnično brezhibnost. ■

Mnenje ministra

»Znova želim poudariti, da se vseh nakopičenih problemov Onkološkega inštituta v zadnjih desetih letih, povezanih predvsem z gradnjo, žal ne da rešiti čez noč. Osebnostno se mi zdi najpomembnejše, da se bolniki preselijo v predvidenem roku. Izvajamo vse aktivnosti, da se bo to zgodilo, kakor tudi druge aktivnosti, ki izrazito izboljšujejo razmere za zdravljenje onkoloških bolnikov. Pregled poročila kaže, da je pri graditvi Onkološkega inštituta v prejšnjih mandatih res prihajalo do nepravilnosti, za kar bo gotovo treba poiskati odgovorne. Postopki za to pa so dolgotrajni. Ministrstvo za zdravje bo v prvi fazi do izvajalcev izpostavilo tehnično in pravno utemeljene zahteve v postopkih dokončnega obračuna izvedenih del. Po natančni preučitvi poročila bo sprejelo tudi druge potrebne ukrepe za odpravo pomanjkljivosti. Že danes pa sem prepričan, da bo potreben dodaten, dolgotrajnejši in še natančnejši nadzor.«

Andrej Bručan, minister za zdravje

tv PRIMORKA

Trstelj - 67. kanal

Obala - S23 - kabelski sistem v Kopru

DNEVNIK TV PRIMORKA
Od ponedeljka do petka ob 20.00

Nekdanje delavke terjajo pravico

Vida Kocjan, foto: arhiv Demokracije, Borut Cvetko/mediaspeed.net

Primer trgovske družbe SM Savinjska iz Žalca je zgovoren dokaz uničevanja podjetja, v katerem premoženje prehaja v zasebne roke, zaposleni pa brez pravic ostajajo na cesti. Pomembno vlogo pri tem je odigrala družina Musar.

Trgovska delniška družba SM Savinjska iz Žalca je imela dolgo zgodovino, danes od njenega premoženja ni ostalo tako rekoč nič. Nepremičnine so pod hipoteko, zaposleni pa na zavodu za zaposlovanje. Nekoč je bilo to družbeno podjetje, a se je po letu 1992 olastninilo skladno z zakonom o lastninskem preoblikovanju tako kot druge družbe. V letu 1994 je bilo v njem 208 zaposlenih, družba pa je ustvarila dobri 2 milijardi tolarjev prihodkov in minimalni dobiček v višini dobrega pol milijona tolarjev. Po tem letu se je število zaposlenih začelo zmanjševati (do leta 1999 na 163 ljudi), prihodki pa so se povečevali. Leta 1999 jih je bilo že v višini 2,9 milijarde tolarjev,

družba je imela dobiček v višini dobrih 34 milijonov tolarjev. V letu 2000 je bilo prihodkov sicer pol milijarde tolarjev manj kot v letu prej, vendar so bili ti vse do vključno leta 2004 v višini 2,5 milijarde tolarjev, število zaposlenih pa se je zmanjšalo na 130. S prvo večjo izgubo je družba poslovala v letu 2003, in sicer v višini 228 milijonov tolarjev, leto pozneje pa 288 milijonov tolarjev. V teh letih so se v tej delniški družbi začele dogajati tudi lastniške spremembe, ki zaposlenim niso prinesle nič dobrega.

Brez plač V uredništvu so se oglasile nekatere nekdanje delavke te družbe in povedale zgodbo o neplačanih osebnih dohodkih, regresih in odpravninah v tem

podjetju. »Smo delavke, nekoč zaposlene v uspešni firmi trgovske mreže SM Savinjska, d. o. o., iz Žalca. Zaradi domnevne potrebe po razširitvi SM Savinjske je bila družba leta 2003 prodana Alešu Musarju, možu informacijske pooblaščenke Nataše Pirc Musar. Aleš Musar je že v letu, ko je odkupil podjetje, začel prodajati nepremičnine blagovnice, odpuščati delavce, blagovnice je pokupil Mercator. Sredi leta 2005 je podjetje podaril sestri Anji Musar Kalan. S prodajo nepremičnin se je nadaljevalo tudi odpuščanje delavcev. Plače delavcev so bile neredne in v obrokih, regres za leto 2005 pa v darilnih bonih firme januarja 2006. Na koncu leta 2005 sta ostali samo dve prodajalni, pa še

ti samo dva meseca, potem so ju zaprli, delavce pa poslali na zavod za zaposlovanje. Pri delavcih z invalidnostjo in porodniško so se s pogodbo obvezali, da jim bodo izplačevali 100-odstotne plače vse do takrat, ko bodo prešli na zavod za zaposlovanje. Na nepremičnine, ki so ostale v družbi, je bila uvedena hipoteka bank.« Delavke so še dejale, da so delavke z daljšim delovnim stažem in daljšim odpovednim rokom v letu 2006 prejemale plače le do maja. Ostale so torej brez plač, regresa in odpravnine za tekoče leto. »Tudi tiste delavke, ki so dobile odpoved konec leta 2005 in v letu 2006, nismo dobile odpravnine, ki nam po zakonu pripada,« so še dodale. Obrnile so se na sindikat, na

Aleš Musar, mož Nataše Pirc in brat Anje Musar Kalan

delavsko sodišče, a brez pravega uspeha. Izpisek dohodka za napoved dohodnine so prejele proti koncu aprila, vendar ta ni bil pravilno obračunan. To je pomenilo, da bi morale zaposlene plačati davek za dohodke, ki jih niso prejele. Nekdanji zaposleni so ogorčeni in pravijo: »Podjetje v lasti Musarjevih z informacijsko pooblaščenko Natašo Pirc Musar daje pred ljudmi vtis, kako se bojuje za pravice državljanov Slovenije, toda v našem primeru se je zataknilo, kajti pravica ni na naši strani – smo pač siromaki.«

Ozadje Po teh informacijah smo tudi sami nekoliko pregledali ozadje dogajanja in ugotovili, da podjetje že nekaj časa ne opravlja več svoje osnovne, trgovinske dejavnosti. Uprava družbe je namreč julija lani na pristojno sodišče vložila predlog prisilne poravnave, vendar ga je nato umaknila. Zaposleni so ogorčeni in sumijo, da so se posli izvajali z družbami, ki so v lasti Anje Musar Kalan, sestre Aleša Musarja, ki naj bi ji bil svoj leta 2003 kupljeni večinski delež v tej trgovski družbi podaril. SM Savinjska je kot pravna naslednica nekdanjega podjetja Savinjski magazin Žalec s trgovino na drobno in trgovino na debelo pokrivala območje širše Savinjske doline. Družba se je leta 2004 začela širiti po Sloveniji – prevzela je mrežo družbe Gamil, nekaj trgovin družbe Agrogorica in odkupila blagovnico Nama v Slo-

venj Gradcu. V tem času je družbo vodil Aleš Musar, od julija 2005 dalje pa Anja Musar Kalan. Čeprav se je poslovanje družbe poslabšalo že v letu 2003, ko jo je prevzel Aleš Musar, je bil očitno začetek konca družbe v letu 2005, ko jo je prevzela njegova sestra. Število zaposlenih se je v letu 2005 zmanjšalo pod sto, leto pozneje pa je delo izgubila skoraj večina zaposlenih. Marca 2006 je ostalo le še 13 zaposlenih, a so se po lastnih besedah »morali prijaviti na zavod za zaposlovanje, saj je direktorica zaprla vse trgovinske dejavnosti. Pred postopkom prisilne poravnave je v družbi ostalo le še sedem delavcev, ki jim po zakonu ni bilo mogoče odpovedati pogodbe o zaposlitvi, ker so to starejši delavci, invalidi in delavka na porodniškem dopustu«. In zakaj so bili nekdanji zaposleni ogorčeni nad tem, da je Musar Kalanova umaknila predlog za prisilno poravnavo? Kot upniki so v postopku prisilne poravnave prijavili svoje terjatve tudi zaposleni in nekdanji delavci, ki jim je družba

iz poslovnih razlogov odpovedala pogodbe o zaposlitvi, a jim ni izplačala odpravnin. Sicer pa družba tistim zaposlenim, ki so bili na dan začetka postopka prisilne poravnave še v delovnem razmerju, od 1. junija lani ni več izplačala nobene plače oziroma nadomestila. Prav tako družba v določenem obdobju za zaposlene ni poravnala prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Ti delavci so bili kasneje prisiljeni izredno odpovedati pogodbo o zaposlitvi zaradi razlogov na strani delodajalca, saj jim ta več kot pol leta ni izplačal plač oziroma nadomestil.

Povezani posli Anja Musar Kalan oziroma družba Nilson, v kateri je bila pooblaščenka oseba, je 25. februarja 2005 na Brnčičevi ulici 13 v Ljubljani ustanovila družbo SM Nilson, družbo za trgovino in storitve. Musar Kalanova je tudi zakonita zastopnica 7. julija 1992 ustanovljene družbe Nilson, družbe za trgovino in storitve. Slednji v preteklih letih ni šlo dobro, v najboljših letih je

SM Savinjska je kot trgovsko podjetje pokrivalo območje širše Savinjske doline.

Povezane družbe

I. Družba Nilson, Brnčičeva 13, Ljubljana, ustanovljena leta 1992:

ustanovitelj: Marko Brezovšek, Dušan Gačnik
zakonita zastopnika: Anja Musar Kalan, Dušan Gačnik
elektronski naslov: anja.musar@sm-savinjska.si
tel. št. oz. telefaks: 01 560 37 65

II. Družba SM Nilson, ustanovljena leta 2005:

ustanovitelj: družba Nilson
zakonita zastopnica: Anja Musar Kalan
telefonska številka: 01 560 37 63
telefax: 01 560 37 65

III. Družba Gamil, podjetje za marketing, finančni inženiring in trgovino, Središka ulica 4, Ljubljana, ustanovljena leta 1992:

ustanovitelj: družba Nilson
zakonita zastopnika: Petra Peskar, Marko Brezovšek

Vir: Ajpes

imela 3 zaposlene, sicer pa po enega ali dva. V letu 2001 je imela le 7 milijonov tolarjev prihodkov, sicer pa so prihodki v posameznih letih zelo nihali (od 7 do 170 milijonov tolarjev). V letu 2005 je ta družba imela 108 milijonov tolarjev prihodkov, leta 2006 pa le še 20 milijonov tolarjev. Za družbo SM Nilson bilančnih podatkov za leto 2006 v javno dostopni bazi Agencije za javno pravne evidence in storitve (AJPEŠ) še ni, v letu 2005 pa družba ni ustvarila prihodkov.

Zrelo kot hruška Verjetno ni naključje, da se leta 2005 ustanovljena družba na Brnčičevi 13 v Ljubljani imenuje SM Nilson. Kratica SM je namreč kratica žalske delniške družbe. Tudi drugi podatki o ustanoviteljstvu in zakonitih zastopnikih ter poslovni podatki kažejo, da imajo verjetno prav tisti zaposleni, ki razmišljajo o vložitvi kazenske ovadbe zoper Anjo Musar Kalan, sestro Aleša Musarja. Musar Kalanova v obeh ljubljanskih podjetjih, katerih zakonita zastopnica je, uporablja celo isto telefonsko številko. Pri registraciji družbe Nilson ima naveden elektronski naslov, ki pripada družbi SM Savinjska, d. d., iz Žalca. Poleg tega je treba omeniti družbo Gamil, ki je v lasti družbe Nilson. Nekdanji zaposleni v družbi SM Savinjska pravijo, da so se vsa ta imena pogosto pojavljala v nekaterih poslih njihove družbe. Sprašujemo se, ali ni vse omenjeno zrelo za podrobno kriminalistično preiskavo. ■

Pomurska
regija

Najobetavnejša za nove naložbe

Vida Kocjan, foto: arhiv Demokracije

Pomursko regijo pesti slaba gospodarska razvitost, ki je posledica večdesetletnega zanemarjanja teh krajev, odseljavanja kadrov, slabše izobrazbene sestave. Po drugi strani pa priložnosti za razvoj ne manjka.

Regija na severovzhodu Slovenije zajema 1.337 kvadratnih kilometrov površine, dobrih 122 tisoč prebivalcev pa živi v kar 27 občinah. Zanj so značilni ravninski predeli, kar pomeni, da so razmere ugodne za kmetijstvo. Slednje tej regiji daje tudi svojevrsten pečat. Več kot tri četrtine vseh kmetijskih zemljišč v uporabi v tem delu Slovenije zavzemajo njivske površine, kar je dvakrat več od celotnega deleža njiv v Sloveniji. Rodovitna prst, celinsko podnebje in ravninski

svet omogočajo pridelavo žit, zato je teh kultur v Pomurski regiji še danes največ v Sloveniji.

Nizek BDP Odročna lega in slabša prometna povezanost pa vplivata na slabši gospodarski položaj regije. Ta se med drugim kaže v nizkem bruto domačem proizvodu (BDP) na prebivalca (9.100 evrov, v državi dobrih 13 tisoč evrov) in stopnji registrirane brezposelnosti, ki je bistveno višja od slovenskega povprečja. K slovenskemu BDP ta regija prispeva

4,2 odstotka vrednosti. Neugodne gospodarske razmere spremlja tudi nespodbudno gibanje prebivalstva. Naravni prirast je izrazito negativen in močno pod slovenskim povprečjem. Manj ugodna je tudi izobrazbena sestava prebivalcev, starih od 25 do 64 let, saj je razlika med deležem prebivalcev z najnižjo in najvišjo stopnjo dosežene izobrazbe tu največja.

Velika gospodinjstva Za regijo so značilna velika gospodinjstva, saj tu živi največ 7-članskih ali še številčnejših gospodinjstev, eno-članskih pa najmanj. Največje so tudi povprečne površine stanovanj. Poleg reke Mure je zaščitni znak te regije turizem, in sicer zdraviliški in lovni, čedalje bolj pa se ob vinskih cestah razvija tudi kmečki turizem. V zadnjem času je za regijo značilno, da nepremičnine v njej zaradi nizkih cen in bli-

žnjega mariborskega letališča kupujejo tujci, predvsem Angleži.

Prebivalstvena sestava Letna stopnja rasti prebivalstva je negativna (minus 2,2 promila na letni ravni, slovensko povprečje pa je pozitivno, in sicer znaša 2,9 promila), delež prebivalcev, starih do 14 let, je 13,5-odstoten (v državi 14,1), starih 65 let ali več je 15,6 odstotka, kar je enako slovenskemu povprečju, delež tujega prebivalstva v regiji pa je več kot trikrat nižji od slovenskega povprečja in znaša 0,7 odstotka (v Sloveniji 2,4). Živorojenih otrok na tisoč prebivalcev na letni ravni je 8, v Sloveniji pa se na tisoč prebivalcev letno rodi 9,1 otroka. V tej regiji letno umre povprečno 11,6 osebe na tisoč prebivalcev, slovensko povprečje pa je 9,4. Sklenjenih zakonskih zvez na tisoč prebivalcev je manj od slo-

Pomurska polja so slovenska žitnica.

Murska Sobota, središče regije

venskega povprečja, in sicer 2,4 zveze (v Sloveniji 2,9). Ob tem je manj razvez, in sicer 0,9 na tisoč prebivalcev, slovensko povprečje pa je 1,3. Delež živorojenih otrok v zunajzakonskih zvezah je 54,6 (v državi 46,7), na tisoč prebivalcev pa umre 6,1 dojenčka, kar je precej več od slovenskega povprečja, ki znaša 4,1.

Sicer pa je glede na narodno pripadnost v regiji največ prebivalcev Slovencev (92,7 odstotka), Srbov je 0,2 odstotka, Hrvatov 1 odstotek, Bošnjakov pa 0,1 odstotka.

BDP na prebivalca je v tej regiji najnižji v državi in dvakrat nižji kot v Osrednjeslovenski regiji.

Slabša izobrazba V regiji je bilo najmanj samskih gospodinjstev v državi, in sicer 18,6 odstotka vseh. Študentov na tisoč prebivalcev je le 43,6 (v državi 56,4), kar je najmanj med vsemi dvanajstimi statističnimi regijami. Tudi delež študentov med prebivalci, starimi od 19 do 26 let, je nizek, saj je teh le 38,3 odstotka (v državi 50 odstotkov), kar je precej pod povprečjem drugih regij. Po obeh kazalnikih se regija uvršča na zadnje mesto. V letu 2005 je bila stopnja registrirane brezposelnosti v državi 10,2 odstotka, v Pomurski regiji pa kar 17,1-odstotna in najvišja med vsemi regijami. Po stopnji izobrazbe je imela dobra polovica brezposelnih le osnovnošolsko izobrazbo.

Več socialnih pomoči Če pogledamo prejemnike denarnih socialnih pomoči na tisoč prebivalcev, ugotovimo, da je teh v tej regiji kar 93,2 (slovensko povprečje je 50,8 odstotka), kar daleč presega število prejemnikov v drugih regijah. Otroški dodatek prejema 64 odstotkov vseh otrok, starih do 26 let (slovensko povprečje pa je 62,2). Na to, da glede na vse druge slabše gospodarske kazalnike v tej regiji otroškega dodatka ne prejema več otrok, verjetno vpliva to, da otroci živijo v družinah z večjim katastrskim dohodkom. Ta regija ima tudi najmanj ležišč v domovih za ostarele, kar je verjetno spet povezano s prebivalstveno sestavo regije.

OKO Kaj namerava storiti vlada, da bi se stanje v regiji izboljšalo? V vladni resoluciji razvoja do leta 2023 je predvidena zgraditev gospodarskega središča OKO v Pomurju, pri njegovem financiranju pa bo sodelovala tudi država. Predmet projekta so tri središča, in sicer: tehnološko središče, transportno-logistično središče in projekt višješolskega izobraževalnega središča.

Obetavno Vladni in gospodarski strokovnjaki ocenjujejo, da gre za najbolj obetavno regijo za nove na-

ložbe, zato je nadgradnja regijskega gospodarskorazvojnega središča toliko bolj upravičena. Pomemben projekt, ki ga bodo izvajali tudi v tej regiji, je slovenska tehnološka os. »Za potrebe ustvarjanja inovativnih in tehnološko usmerjenih podjetij je treba vzpostaviti podporno okolje, ki je smiselno razdeljeno na dva dela: vzpostavitev fizične infrastrukture in vzpostavitev podpornih storitev na regionalni ravni,« je zapisano v omenjeni resoluciji.

Cilji znani In kako bodo to dosegli? Regionalni partnerji bodo razširili prostorske zmogljivosti, kupili informacijsko, komunika-

Priložnosti za razvoj različnih panog, od industrije do turizma, v teh krajih ne manjka.

cijsko in laboratorijsko opremo za potrebe raziskovalno-razvojnih dejavnosti. Vse storitve bodo podpora za ustvarjanje novih izdelkov, storitev in podjetij. V regiji deluje mrežni inkubator (Murska Sobota, Ljutomer, Odranci), ki ima popolnoma zapolnjene zmogljivosti, zato načrtujejo njegovo nadgradnjo v tehnološki park. Severna obrtno-industrijska cona (SOIC) se že gradi in je so-

Nekaj statistike:

- površina (km ²)	1.337
- štev. prebivalcev	122.430
- gostota preb./km ²	91,6
- štev. živorojenih	979
- štev. umrlih	1.422
- naravni prirast	- 443
- štev. učencev	9.927
- štev. dijakov	5.606
- štev. študentov	5.335
- štev. diplomantov	630
- štev. delovno aktivnih prebivalcev	42.198
- štev. podjetij	3838
- BDP (v mio evrov)	1.115
- štev. kmetijskih gospodarstev	11.810
- BDP/prebivalca (v evrih)	9.072

Opomba: Podatki so za leto 2005, število kmetijskih gospodarstev je vzeto iz popisa leta 2000, podatek o BDP pa je iz leta 2004.

Vir: SURS, publikacija Slovenske regije v številkah, maj 2007

Učinki projekta OKO

V vladni resoluciji je med učinki projekta OKO zapisano tudi naslednje: »Ustrezna infrastruktura bo zagotavljala potrebne razmere za razvoj novega podjetništva z visokimi tržnimi zmogljivostmi in možnostmi za privabljanje tujih naložb. Do leta 2023 je mogoče zagotoviti vsaj 1.500 novih delovnih mest. Učinki bodo vidni tudi v višji konkurenčnosti gospodarstva, preobrazbi podjetniških zmogljivosti, trajnostnem povečanju blaginje prebivalcev in prehodu v na znanju temelječo družbo. Projekt bo pomembno vplival na ustvarjanje novih delovnih mest, poleg geografske zgoščenosti regionalnih možnosti pa bo prišlo do izenačitve pogojev dela s sosednjimi regijami v EU, kar bo prispevalo k bolj uravnoteženemu razvoju Pomurja znotraj Slovenije, ustavilo se bo izseljevanje podjetnikov in beg možganov.«

Vir: Vlada RS: Resolucija o nacionalnih razvojnih projektih za obdobje 2007–2023, oktober 2006

Občine (27), ki sestavljajo Pomursko regijo:

Apače, Beltinci, Cankova, Črenšovci, Dobrovnik, Gornja Radgona, Gornji Petrovci, Grad, Hodoš, Kobilje, Križevci, Kuzma, Lendava, Ljutomer, Moravske Toplice, Murska Sobota, Odranci, Puconci, Radenci, Razkrižje, Rogaševci, Sveti Jurij, Šalovci, Tišina, Turnišče, Velika Polana, Veržej.

financirana iz evropskih sredstev (ESRR). Velika bo 52,6 hektarja z možnostjo razširitve za nadaljnjih 20 hektarjev. SOIC je nadaljevanje sedanje cone, industrijska cona,

opremljena z vso potrebno infrastrukturo, pa bo domačim in tujim investitorjem omogočala nemoteno delo, ki bo prineslo tudi nove zaposlitve. ■

Županova črna gradnja

Peter Avsenik, foto: arhiv Demokracije

Pred približno mesecem dni je ljubljanski župan Zoran Janković na tiskovni konferenci prostodušno priznal, da je tudi on med črnograditelji. Njegov vodovodni priključek je bil namreč zgrajen nezakonito.

Za nezakonitost priključka je Janković vedel že 13 let.

«Sam sem med črnograditelji, čeprav že 14 let plačujem vodo,» je tedaj pojasnil župan slovenske prestolnice. S tem je želel opozoriti na čuden način poslovanja v javnem podjetju Vodovod-kanalizacija (VO-KA), v katerem naj bi mu bili predlagali, da bi problem njegovega nezakonitega priključka rešili "po tihem". V. d. direktorja VO-KA Krištof Mlakar je tedaj dejal, da so županov priključek odkrili pred nedavnim in da je za to krivo podjetje. Jasno pa je, da vodovodni priključek na črno nima neposredne zveze s tem, ali nekdo vodo plačuje ali ne.

Na VO-KA so vedeli Na uredništvo Demokracije pa smo prejeli

dokument, ki dokazuje, da pri VO-KA za županov priključek vedo že trinajst let. Dopis z dne 8. 4. 1994, na katerem sta podpisana Soča Kopriva, ki je tedaj vodila službo soglasij in katastra, in Bogomir Eržen, tedanji svetovalec direktorja, ima naslov Legalizacija vodovodnega priključka. "Dne 6. 4. 94 smo izvajali kontrolo vodovodnega omrežja in priključkov v vaši ulici. Ugotovili smo, da je vaš objekt priključen na javno vodovodno omrežje brez našega nadzora. Tudi porabljene vode ne plačujete. Našemu predstavniku niste omogočili pregleda priključka in vodomernega jaška, niste mu hoteli povedati tudi osebnih podatkov. Sporočamo vam, da bomo dne

21. 4. 94 ob 10.00 uri opravili pregled priključka in notranjih instalacij. V primeru, da nam pregleda ne boste omogočili,

Poziv podjetja VO-KA Jankoviću

vam bomo v skladu z odlokom o oskrbi z vodo ... dne 3. 5. 94. prekinili dobavo vode," je zapisano v dopisu. Ne le da so na VO-KA že dobro desetletje seznanjeni s »črnim« priključkom ljubljanskega župana, iz dopisa je tudi razvidno, da je slednji predstavnikom holdinga onemogočal pregled priključka.

Pred letom 1994 je po naših virih Janković vodo dobival brezplačno, plačevati jo je začel leta 1994 (kar pomeni, da jo plačuje trinajst let in ne štirinajst, kot je dejal), vendar priključka kljub opozorilu ni legaliziral vse do prejšnjega meseca, ko je stvar postala javna, in le nekaj tednov pred tem, ko je bil 18. junija na 6. seji mestnega sveta MOL sprejet nov odlok o preskrbi s pitno vodo ...

Nepravilnosti tudi v VO-KA V Ljubljani se je v zvezi s podjetjem VO-KA v preteklosti pojavljalo več nepravilnosti. Tako so denimo nekateri delavci tega podjetja storitve večkrat opravljali na črno. Na omenjeni majski tiskovni konferenci je tako župan Janković skupaj z začasnim direktorjem ljubljanskega javnega podjetja Krištofom Mlakarjem pozval občane, ki so jim delavci VO-KA na črno praznili greznice ali postavljali vodomerne jaške, naj te kršitve prijavijo. Mlakar je še dodal, da podjetje preverja tudi to, ali je kaj črnih priključkov za vodo. Postopki ugotavljanja nepravilnosti v javnem podjetju še tečejo, vendar župan zagotavlja, da bodo pogodbe o zaposlitvi odgovornim za omenjene nepravilnosti odpovedali le na podlagi trdnih dokazov.

Tudi zaradi omenjenih nepravilnosti je VO-KA med javnimi podjetji, ki so v letu 2006 ustvarila izgubo. **D**

PO VSTOPNICO NA PETROL!

Za kulturne, športne, zabavne in druge
družabne prireditve.

- **Red Hot Chilli Peppers**
Četrtek, 28. 6., vstopnica + prevoz v Udine
- **Soč'n fest** Četrtek, 28. 6., Tolmin
- **Reggae Riversplash**
Sreda, 4. 7., Tolmin
- **METALLICA** Četrtek, 5. 7., Dunaj
- **P!NK** Četrtek, 5. 7., Ljubljana
- **ROCK Otočec**
Četrtek, 5. 7., Otočec
- **Laibach** Sobota, 7. 7., Celje
- **THE ROLLING STONES**
Ponedeljek, 9. 7. 2007, BUDVA
- **Metalcamp 07** Ponedeljek, 16. 7.
- **George Michael**
Torek, 17. 7., Padova
- **Robert Plant**
Ponedeljek, 23. 7., Koper
- **Terrafolk** Nedelja, 29. 7., Otočec
- **Metal mania open air**
Petek, 10. 8., Komen
- **Samoreggaestan**
Četrtek, 16. 8., Slovenska Bistrica
- **Arsen Dedič** Nedelja, 2. 9., Otočec

Mesto v zalivu

2. del

Mitja Volčanšek; foto: Gregor Pohleven

Nadaljujemo z reportažo iz Trsta oziroma »pljuč Slovenije« (če še velja tista Cankarjeva misel, po kateri je Ljubljana njeno srce). Tamkajšnje Slovence poleg jezikovne krize tare še marsikatera težava, čeprav obstajajo tudi razlogi za optimizem.

Slovenska cerkev pri Sv. Ivanu: tudi vera je ohranila slovenstvo Trsta.

Na osrednjih težav so že zadnjič omenjene meje v glavih (pa ne le v Italiji, tudi v Sloveniji), o katerih nam je govoril Rudi Pavšič. Slednji je zato prepričan, da bi bilo treba že v šolah začeti podajati bolj organske informacije o zamejcih na splošno, ki predstavljajo re-surs in sestavni del slovenskega etničnega in kulturnega prostora. Zaradi brisanja državnih meja, pravi Pavšič, bi morali imeti pri sprejemanju zakonov v

RS stalno pred očmi tudi manjšino. »Razumem, da se je Slovenija neko obdobje ukvarjala s sabo,« tehta Pavšič, ki matični državi priznava zagnanost in podjetnost pri zgodovinskih projektih, od osamosvojitve do

vstopa v EU in NATO, zaradi česar »veliko časa za druge problematike, med katerimi smo bili morda tudi mi, ni bilo«. Zdaj pa je napočil čas, da Slovenija izde-la dolgoročno strategijo odnosa do svojih manjšin.

Šibka, znotraj sebe razdeljena manjšina je plen predvsem tiste politike, ki ji streže po življenju.

Finančna ogroženost Znotraj italijanske države je problem manjšinskih organizacij in ustanov predvsem finančne narave. Kot smo poročali, je pred časom deželno upravno sodišče zaradi pritožbe »tretje krovne organizacije« (kot smo napisali, je le-ta povezana z nekaterimi italijanskimi krogi) zamrznilo sredstva za slovensko manjšino. Hujši problem, o katerem se po Pavšičevo v nasprotju z varstvenim zakonom ne govori, pa je vztrajno nižanje finančnih

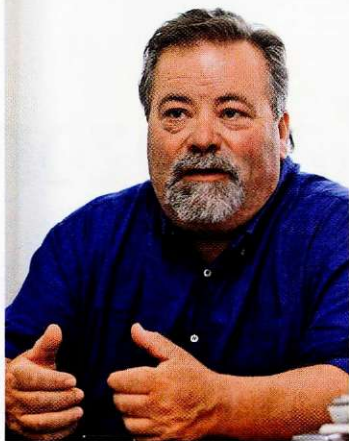
prilivov iz Rima. Gre za to, da se prispevki za manjšino v zadnjih petnajstih letih nominalno niso spremenili. »Danes realno dobivamo za 30 do 35 odstotkov manj sredstev, kot smo jih dobili leta 1990,« zaskrbljeno ugotavlja predsednik SKGZ. Neposredni učinek tega stanja je izostajanje plač v nekaterih slovenskih ustanovah, kar pri tržaških Slovenceh zbuja tesnobo ter vpliva na dolgoročno načrtovanje in realizacijo številnih projektov.

»Moja stara mama je govorila, da je s praznim želodcem težko brati knjigo. In to je dejstvo; če ima nekdo eksistencialne probleme, se težko ukvarja z drugimi, vsebinskimi zadevami,« je slikovit Pavšič, ki opozarja, da se že poznajo likvidnostne težave. To ni dobro, saj povzroča ločevanje znotraj manjšine po logiki, kdo je pomembnejši.

Življenje v krizi Finančna kriza se odraža tudi na drugih področjih. Mag. Bogomila Kravos se lahko pohvali z impresivno bibliografijo in morda pozna zgodovino Slovenskega stalnega gledališča (SSG) v Trstu bolje kot kdor koli drug. Po njeno se je SSG znašlo v hudi krizi, ki je tako finančna kot vsebinska. Da bi slednje bolje razumeli, se je treba zazreti v polpreteklo zgodovino teatra. Njegova dejavnost je bila obnovljena po drugi svetovni vojni, pri njegovem delovanju pa je bil v ospredju narodnoobrambni cilj. Ta element je bil vtkan v njegovo delovanje, vendar v najsvetlejših obdobjih gledališča ni prevladoval. Najhujši udarec in začetek globoke krize je, paradoksalno, nastopil, ko je SSG dobilo institucionalno priznanje s strani italijanske države leta 1959. Do tedaj je bil tržaški oder namreč »popolnoma v sozvočju s časovnim razvojem gledališkega delovanja v evropskem pogledu«.

V trenutku, ko se institucionalizira, v vodstvo gledališča stopijo vse politične stranke, kar je paraliziralo umetniško ustvarjanje in povzročilo tudi krizo igralskega ansambla.

Tržaška borza je simbol za kronično pomanjkanje denarja v manjšini.

Predsednik SKGZ Rudi Pavšič

Subvencije niso rešitev Če se vrnemo k današnjemu stanju, je denar prav tako problem, a najlažje premostljiv, meni Kravosova, saj gre navsezadnje za to, da se napolni vreča z denarjem. Huje je to, da je Trst v marsičem že izgubil svojo zgodovinsko priložnost. Izredno težavno bo namreč znova vzgojiti publiko, ki v marsikaterem primeru SSG obiskuje bolj iz navade kot pa iz umetniških vzgibov. Ne le da je tržaško gledališče izgubilo stik s svojo publiko, kritično ugotavlja naša sogovornica, »zamudilo je nekaj ključnih trenutkov, ko je prav zaradi strankarskega vmešavanja ohranjalo čisto slovenskost v tistih trenutkih, ko se je bilo treba odpirati«. Današnje odpiranje za druge avtorje in igre je danes, ko je slovenščina prava eksotika, pravzaprav anahronistično.

Rešitev krize, celo apatije, v katero je zapadlo SSG, Kravosova ne vidi v subvencijah. Od matice prej pričakuje sodelovanje na umetniški ravni; največ je mogoče pričakovati od povezovanja gledališč v Trstu, Novi Gorici in Kopru.

In vendar je izhod iz krize na dolgi rok mogoč le v tem, da se SSG zazre vase in poišče svojo

Bogomila Kravos

specifičnost (za Kravosovo je slednja v tem, da predstavlja vpogled v drug, slovanski svet, kar je bila tudi prvotna zamisel tvorcev SSG). Gledališče kot tako bi se moralo odpreti navzven, problem pa je seveda v tem, da njegovo vodstvo nima možnosti preverjanja samega sebe.

Složna manjšina Pozitivni premiki, ki smo ga pri manjšini opazili tudi z druge strani meje, pa je složno delovanje obeh krovnih organizacij SSO in SKGZ. »Šibka, znotraj sebe razdeljena manjšina,« razlaga Pavšič to spremembo življenjske filozofije, »je plen predvsem tiste politike, ki ji streže po življenju.« Nove razmere v Evropi in svetu so terjale od manjšinskih veljakov, da so začeli iskati elemente združevanja in ne delitve. »Srečno naključje je hotelo,« v zanosu pripoveduje Pavšič, »da sva takrat s Sergijem Pahorjem (nekdanjim predsednikom SSO, op. M.V.) hkrati postala predsednika obeh krovnih organizacij.« Oba sta se namreč hitro ujela tudi na človeški ravni. »Bile so tudi kontingentne potrebe; takrat je bila kriza Primorskega dnevnika,« dodaja Pavšič. To, da sta poskusila složneje voditi obe organizaciji, je kmalu obrodilo vzpodbudne sadove. »Posledica je, da se danes v bistvu v manjšini ne zgodi nič ločeno,« se pohvali Pavšič, ki opozarja, kako se je prav na podlagi te izkušnje razvila Slovenska manjšinska koordinacija (SLOMAK), ki jo vodi. Pavšičeva velika želja je, da bi na podlagi teh izkušenj (SLOMAK je vzorčen in edinstven primer za vse evropske manjšine, ki skupaj štejejo 50 milijonov duš) prav v

prestonici FJK zbrali predstavnike vseh evropskih manjšin in kasneje morda celo vzpostavili skupno platformo, s katero bi evropske ustanove naredili občutljivejša za manjšinsko problematiko.

Stereotipi izginjajo K optimistični drži ne nazadnje spodbuja tudi spremenjen odnos večinskega prebivalstva, kar po Pavšičevo neizbežno vpliva tudi na ravnanje politikov. Kljub temu je v Trstu vprašanje (Slovenec, op. M.V.) zaostreno v nasprotju z drugimi kraji. Po mnenju prvega moža SKGZ takšna ekstremizacija in protislovenstvo prav zaradi odnosa prebivalstva ne bosta mogla dolgo trajati. Mnogim Tržčanom je bil prastraš pred Slovenci vcepljen v zibelko, zato je pri starejših generacijah morda težje premostljiv. Večina ljudi pa je bolj praktična.

Prav obmejnost določa razvoj Trsta v prihodnje, je prepričan Pavšič. Prihodnost Trsta je tako po njegovo v sodelovanju s Koprom in Sežano, širše pa se bo tržaško pristanišče povezovalo s preostalimi v severnem Jadranu. Gre skratka za skupno čezmejno načrtovanje prihodnosti. Vse gostejši pretok ljudi, kapitala in informacij, ki bodo podirali stereotipe o »drugem«, bodo v tem smislu ključni. Ali kot s primerom ponazarja Pavšič: »Ko bo trgovec iz Trsta neke zadeve uredil tudi v Sežani ... in bodo napravili nekaj skupnega, bodo tudi zadnji stereotipi padli.«

Radio VIVA
FM 102.1
99.5
stereo
RDS
M.Sobota tel: 02/537-1949

Slave Klavora 1
9000 Murska Sobota
Slovenija
tel.: 02/537 1949
fax.: 02/537 1948
GSM: 041/34 66 46
GSM: 031/34 51 51
<http://www.radio-viva.com>
e-mail: viva@radio-viva.com

Spremembe pod Kavkazom

Ana Müllner, foto: Reuters, AP

Čečenski predsednik Ramzan Kadirov, ki ga je postavila Moskva, svojo domovino čedalje bolj spreminja v policijsko državo, hkrati pa se želi izogniti najpogostejši usodi čečenskih politikov – atentatu.

V zadnjem času iz te nemirne ruske pokrajine le še redkokdaj prihajajo novice, čeprav je Čečenija uradno še vedno v vojni z Rusijo. Odkar je ruski predsednik Vladimir Putin za predsednika Čečenije postavil Ramzana Kadirova, slednji buri duhove v svoji domovini; večina Čečenov v njem vidi odrešitelja, ki jih bo popeljal iz revščine in nasilja, medtem ko ga imajo pripadniki separatističnih enot za narodnega izdajalca. A po več kot sedmih letih, ko je separatistično

pokrajino vsak dan pretresalo nasilje, se vsakdanjik v Čečeniji počasi le normalizira, hkrati pa Kadirov Čečenijo vedno bolj spreminja v policijsko državo.

Upi mladega predsednika

»Mlad in energičen« je najpogostejša besedna zveza, s katero prebivalci Čečenije opisujejo svojega predsednika Ramzana Kadirova. Prav njemu pripisujejo levji delež zaslug za to, da se država počasi obnavlja in da uporniške skupine čedalje bolj slabijo.

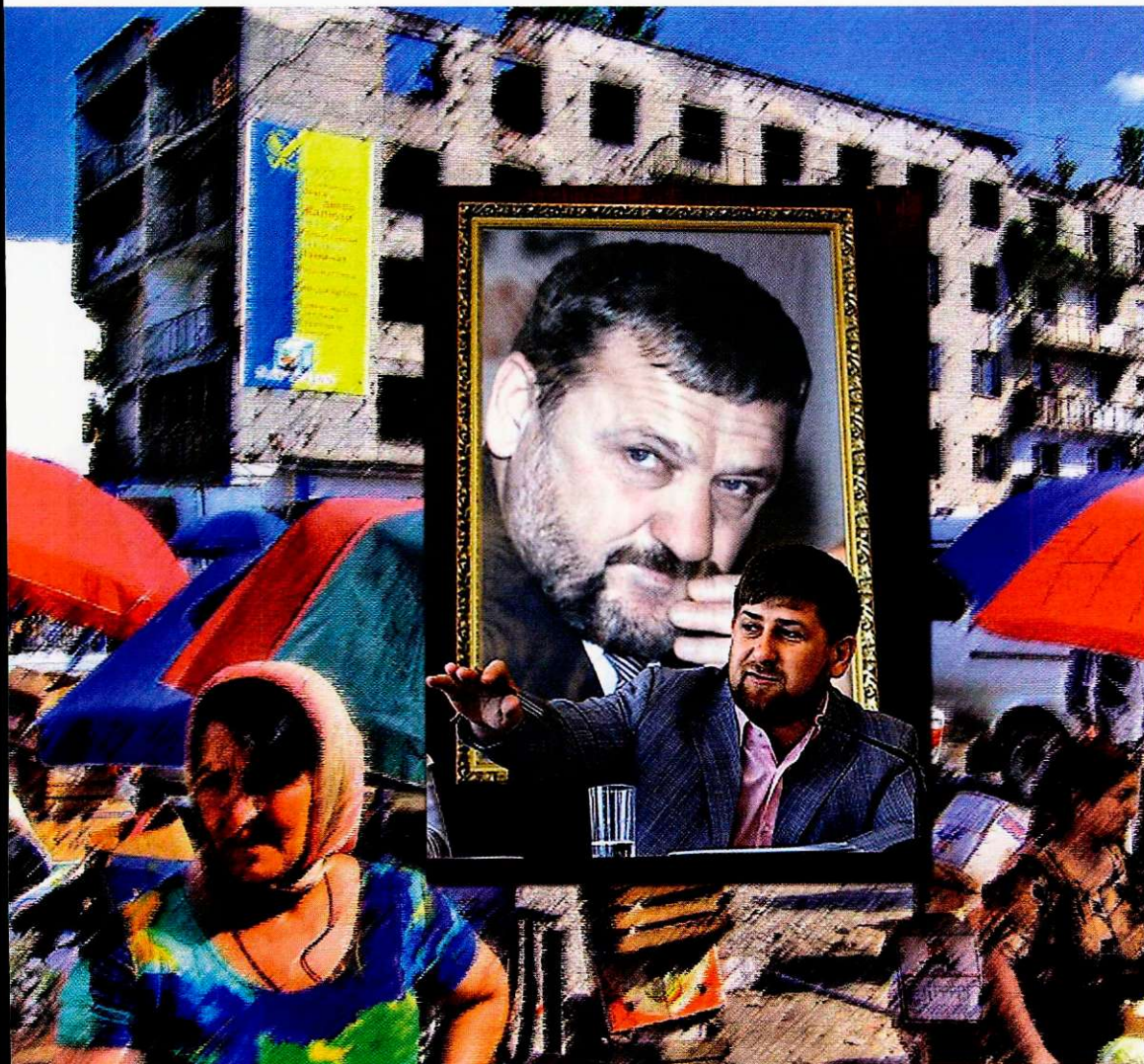
A biti predsednik te države je vse prej kot lahka in nenevarna naloga; od leta 1996 so bili ubiti štirje od skupaj petih čečenskih predsednikov, vključno z Ahmedom Kadirovom, očetom zdajšnjega predsednika. Edino Ali Alkanov, predhodnik Kadirova, je politično prizorišče zapustil prostovoljno. Kadirov se te statistike očitno zelo dobro zaveda, saj je njegova varnost postala njegova prioriteta. V času svojega predsedovanja je zaposlil 19 tisoč t. i. kadirovcev, katerih prvenstvena

naloga je skrb za njegovo varnost, poleg tega pa se ukvarja jo z islamskimi skrajneži, ki jih želijo enkrat za vselej »spreobrniti« v prid varnosti republike. Kadirov si glede na vse ukrepe, ki jih izdaja v skrb za svojo varnost, želi izogniti usodi svojega očeta Ahmeda, ki je prav tako zasedal predsedniški položaj.

Mednarodni opazovalci v Čečeniji pa svariijo pred dejstvom, da se Čečenija v zameno za mir in politično stabilnost spreminja v policijsko državo, v kateri si Kadirov ustvarja kult osebnosti. Do zdaj mu je namreč že uspelo odkupiti vse televizijske in radijske postaje v Čečeniji, kjer sedaj 24 ur na dan pojejo hvalnice svojemu predsedniku. Čedalje bolj slovi tudi po svoji ekscentričnosti, ko za državne praznike v Čečenijo uvažja črede kamel in z oken svojega stanovanja ljudem meče bankovce za tisoč rubljev.

Spreminjanje države Kdor je prestolnico Grozni nazadnje obiskal pred nekaj leti, mesta v današnji podobi najverjetneje ne bi več prepoznal. Grozni, ki je bil pred nekaj leti videti približno tak, kot je danes Bagdad, dobiva podobo zahodnih prestolnic, kjer se v središču mesta bohotijo elitne trgovine in restavracije. Ko je utihnilo rusko orožje, se je začelo dolgotrajno obnavljanje infrastrukture, ki je bila še pred dvema letoma popolnoma uničena. Grozni, ki je nekoč veljal za najlepše mesto na Kavkazu, pa bo potreboval še veliko časa, da si bo v celoti povrnil nekdanjo podobo. Čeprav samo Moskva na letni ravni nameni 200 milijonov evrov za

Čečenski predsednik Ramzan Kadirov vlada v senci svojega očeta in nekdanjega predsednika Ahmeda Kadirova.

Pripadniki predsednikovih enot zbujaajo strah in trepet med Čečeni.

Kadirov namenja veliko skrb svoji javni podobi.

obnovo države, ima tekočo vodo in električno napeljavo le redko katero gospodinjstvo. A bolj kot razvoj Čečenijo ovirata slabo gospodarstvo in visoka stopnja brezposelnosti; slednja je ta čas neverjetnih 76 odstotkov. Skupaj z ruskim vojaškim umikom iz Čečenije je sledil tudi umik njihovega kapitala in danes v

rova, ki je proti »ruskim plačancem« napovedal sveto vojno. Njegova »vojska« naj bi štelala od 300 do 800 pripadnikov, od katerih jih večina še ni dopolnila 20. leta. Bolj kot nanje pa se Umarov zanaša na dejstvo, da je število njegovih privrženec, ki se želijo maščevati Rusom, veliko večje od števila oboroženih upornikov. Le malokdo od njih pa ima toliko poguma, da bi se pridružil islamizmu, in to predvsem zaradi strahu pred pripadniki enot Kadirova. Ko je Kadirov prevzel oblast, naj bi pripadnikom svojih enot pustil povsem proste roke za izživljanje nad ujetimi uporniki. Zgodbe o mučenjih z elektrošoki še danes prestrašijo vsakogar, ki se želi pridružiti kateri od uporniških skupin. Tako je Kadirov dosegel, da je večina upornikov opustila svoje prepričanje, in jim nato ponudil vključitev v javno življenje. Med drugim je v javni upravi zaposlil več deset nekdanjih separatističnih poveljnikov, ki so kalašnikovke zamenjali za pisalne stroje v državnih službah. A njegovih enot se ne bojijo le islamski uporniki, temveč tudi navadni prebivalci. Kult osebnosti, ki ga Kadirov uveljavlja v državi, namreč ne prenaša kritike in kadirovci skrbijo tudi za to, da ne bi nihče na glas kritiziral njihovega ljubljene predsednika.

stankov ruskih čet iz pokrajine, prav tako pa želi preprečiti tudi rekrutiranje mladih Čečenov v rusko vojsko. A prizadevanja Kadirova v tej smeri pomenijo predvsem lastni interes; če Rusi nehajo novačiti mlade Čečene, pomeni, da bo lahko na ta račun sam povečal število pripadnikov svoje vojske. Pri tem tudi pred-

ruskemu predsedniku Putinu, ki sicer podpira aktualno čečensko oblast (saj jo je sam postavil), a si še vedno želi imeti vpliv na območju. Hkrati se Putin dobro zaveda, da mora temeljito pretehtati vsako odločitev, ki jo sprejme v zvezi s Čečenijo; ne nazadnje je prav ta država poskrbela za politični umor njegovega

V Čečeniji je strele iz ruskih pušk zamenjala diktatura njihovega predsednika.

stavniki uradne Moskve trdijo, da na območju nimajo več nikakršnega vpliva in se želijo umakniti iz pokrajine, kjer je bila njihova navzočnost vedno nezaželena. Pripadniki 42. divizije, ki predstavlja trdno jedro preostale ruske vojske v Čečeniji, so namreč v smrtni nevarnosti; kadar koli zapustijo taborišče, postanejo najbolj zaželeni tarče čečenskih upornikov. Takšna situacija pa še zdaleč ni pogodu

predhodnika Borisa Jelcina. Čeprav se Putin prihodnje leto umika s predsedniškega položaja, si želi ohraniti vpliv in ugled, ki mu bosta pomagala pri postavljanju naslednika. In kot kažejo izkušnje, vmešavanje v čečenske zadeve politikom v Moskvi ni nikoli prineslo nič dobrega. Zato tudi čedalje manjše zanimanje Kremlja za politične spremembe ne samo v Čečeniji, temveč na celotnem Kavkazu, ne preseneča. ■

Grozni dobiva svojo nekdanjo podobo.

Uporniških enot je vse manj.

Čečeniji ni mogoče najti skoraj nobenega ruskega podjetja več. Tudi tista, ki so želela ostati, so Čečeni ob prvi priložnosti v znak maščevanja zravnali z zemljo.

Od džihadistov do birokratov Čeprav se v državo vrača mir, pa se separatistične enote še zdaleč niso sprijaznile s svojim porazom. Vsi tisti, ki se ne strinjajo s politiko Kadirova, se zbirajo okoli samooklicanega predsednika Čečenije Dokuja Uma-

Izginjanje ruske nadvlade Skupaj s spremembami v nemirni kavkaški pokrajini pa prihaja do pomembnih premikov tudi v odnosih z uradno Moskvo, ki počasi izgublja nadvlado v Kavkazu. Vodstvo v Groznej je že večkrat pozvalo Moskvo k umiku preo-

ma-tisk, d. o. o.

p.p. 313
špelina ul. 2
2102 maribor
slovenija

telefon
+386 (02) 330 16 30

fax
+386 (02) 330 16 65

e-mail
info@ma-tisk.si

web
www.ma-tisk.si

črna na belen u kavak

Najdražje mesto

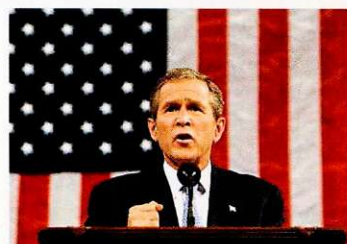
Na lestvici najdražjih svetovnih mest glede na življenjske stroške za tujce se je že drugo leto zapored na vrh uvrstila ruska prestolnica Moskva. Med najdražjih 50 mest sta se iz ZDA uvrstila le New York na 15. in Los Angeles na 42. mesto. Raziskava upošteva stroške stanovanj, prevoza, hrane in druge. Moskva je najdražja, ker se rubelj čedalje bolj krepi in ker krepko naraščajo stroški stanovanj. Za razkošno dvosobno stanovanje v Moskvi naj bi bilo treba odšteti okrog 4.000 dolarjev na mesec. Moskva naj bi bila za tujce na začasnem delu kar za 35 odstotkov dražja od New Yorka. Na drugo mesto se je uvrstil London, pred Seulom. Najcenejše mesto je na primer Asunción v Paragvaju, kjer so življenjski stroški za polovico manjši od tistih v New Yorku.

Mirno čez mejo Ameriško ministrstvo za domovinsko varnost se je odločilo, da bo po odložitvi uveljavljanja novih varnostnih ukrepov za Američane, ki potujejo v sosesčino z letali, to storilo tudi za Američane, ki prehajajo mejo po cesti in vodi. Od januarja 2008 bi morali slednji imeti za obisk Kanade, Mehike, karibskih držav in Bermudov potne liste, vendar jim

tega zaradi kolapsa sistema izdajanja novih potnih listin ne bo treba najmanj do poletja 2008.

Američani večinoma nimajo potnih listov, saj se jih za pot čez ocean odloča le malo, za obiske v Kanadi, Mehiki, na Karibih in Bermudih pa so doslej uradnikom na meji le dejali, da so državljani ZDA, morda pokazali vozniško dovoljenje in brez težav prečkali mejo.

Bushev veto Ameriški predsednik George Bush je skladno s pričakovanji dal veto na predlog zakona, ki bi omogočil zvezno financiranje raziskav izvornih celic iz človeških zarodkov, ki so predvideni za uničenje. To je že drugi Bushev veto na podoben

zakon, ki ga je utemeljil s svojim prepričanjem o svetosti življenja. Američani večinoma podpirajo raziskave izvornih celic človeških zarodkov, če gre za zarodke, ki so tako ali tako predvideni za odpis. Omenjene raziskave naj bi obljubljale zdravila za doslej neozdravljive bolezni, ker se lahko izvirne celice zarodkov razvijejo v katero koli tkivo ali organ v človeškem telesu, s čimer bi potem morda lahko izdelovali »rezervne dele«.

Starostniki Število Špancev, ki so stari več kot 80 let, se je v zadnjih 15 letih povečalo za 66 odstotkov. V državi s 45 milijoni prebivalcev je tako po najnovejših podatkih 7,3 milijona Špancev, starejših od 65 let, dva milijona pa imata več

kot 80 let. Podatki tudi razkrivajo, da skupno 41 odstotkov starejših prebivalcev Španije živi v domovih, 35 odstotkov pa pri enem od svojih otrok. 40 odstotkov jih ima

TUJI TISK

Corriere della Sera

Newtonovo odštevanje

Odštevanje se je začelo. Tokrat ne gre za meglene napovedi Nostradamusa ali ezoteričnih sekt, ki se ukvarjajo z dešifriranjem starih rokopisov. Konec sveta se bliža, točka, od katere ne bo vrnitve, bo postala leto 2060. To so besede

Isaaca Newtona, ki je bil filozof, matematik, fizik in alkimist, oče fizikalnega zakona o zemeljski privlačnosti, zakonov premikanja oziroma oče klasične mehanike. Eno od sporočil njegovih rokopisov zadeva prav datum konca našega planeta. V teh zapiskih, ki so jih javnosti prvič pokazali leta 1969, se razkriva neznana plat Newtonove osebnosti, povezana z religijo in alkimističnimi obredi. V zapiskih govori o apokalipsi – da bi natančno določil datum, se britanski znanstvenik opira na odlomke iz Biblije, iz Knjige preroka Danijela. Newton piše, da bodo to časi, ko se bodo rušile krivične države, Judje se bodo vrnili iz izgnanstva in nastopilo bo cvetoče večno cesarstvo.

Daily Telegraph

Bunkerji

Strah pred terorizmom, naravnimi nesrečami in obnovitvijo hladne vojne ves čas narašča. Ena od nemških družb se je odločila izkoristiti situacijo in začela prva v Evropi izdelovati sestavljive bunkerje proti radiaciji. Družba ABC

Guard – v njeni kratki se skrivajo prve črke besed atomska, biološka in kemična zaščita – bo obnovila industrijo, ki temelji na starih. Družba ABC Guard je v Hannoveru in svoj izdelek prodaja pod geslom »varen kraj v nevarnem svetu«. Začela je delati aprila, na čakalni listi pa ima že 200 strank. Prenosno zaklonišče je sestavljeno iz prenosne jeklene škatle, katere stene so debele 30 centimetrov, opremljene s sistemom za dovajanje kisika in elektrogeneratorjem. Na potrebnem mestu ga je mogoče pripeljati s tovornjakom in ga v enem tednu sestaviti v kleti ali na vrtu. V bunkerju lahko en mesec preživi do sedem ljudi, ljudi pa lahko obvaruje pred radiacijo, kemičnim orožjem, pred potresi, orkani in plazovi.

mobilne telefone, le devet odstotkov pa jih uporablja internet.

Monetova slika Sliko, na kateri je Claude Monet upodobil pogled na Temzo, so na dražbi v Londonu prodali za okrog 18 milijonov funtov (27 milijonov evrov). Za delo z naslovom Most Waterloo, oblačno vreme (Waterloo Bridge, Temps Couvert) je anonimen ameriški kupec odštel 17,940.000 funtov (26,5 milijona evrov). Sli-

ka je bila pred dražbo ocenjena na polovico te vsote. Slika Most Waterloo, oblačno vreme je del slikarske serije, v kateri je francoski slikar na začetku 20. stoletja večkrat upodobil pogled s svojega okna v hotelu Savoy.

Kazen za modo Nošenje vrečastih hlač, ki so značilne za kulturo hip-hop, je za prebivalce Louisiane opolzko, je soglasno ugotovil mestni svet v mestu Delcambre in sprejel odlok o nespodobnem razkazovanju telesa. Odlok predvideva do šest mesecev zaporne kazni in 500 ame-

riških dolarjev denarne kazni za razkazovanje spodnjih hlač oziroma intimnih delov telesa. Pri nošenju vrečastih hlač naj bi namreč oseba tvegala, da ji bodo hlače med hojo padle, za to pa bo morala plačati kazen.

Ubogi otrok V telesu nekega dečka na Kitajskem so odkrili šest šivank. Zdravniki so to ugotovili, potem ko je enoletni otrok začel odklanjati hrano in so ga starši odpeljali k zdravniku. Slednji je pri natančnem pregledu v njegovem telesu našel šest šivank (dve v prsnem košu, dve v testisih, eno v glavi in eno v trebuhu). Starši otroka trdijo, da ne vedo, kako so se šivanke znašle v otrokovem telesu. Pravijo, da svojega sina ne zlorablja in da nanj niso nikoli pazili tujci. Zdravniki so otroka nato operirali, pri tem pa izrazili bojazen, da vseh šivank ne bodo mogli odstraniti, ker so zelo tanke in kratke. S primerom se je začela ukvarjati policija, ki izključuje možnost, da bi si deček rane zadal sam.

Najboljša Slavni ameriški režiser in producent Steven Spielberg je podprl Hillary Clinton v boju za Belo hišo. Dejal je, da je prepričan, je Clintonova med vsemi zdajšnjimi kandidati najboljša. Spielberg je bil že prej privrženec in donator družine Clinton, njegova podpora Hillary pa ni bila vedno trdna. Očitno si je premislil.

Skrivnost črnih vdov

Skupini ameriških znanstvenikov je uspelo razrešiti skrivnost mrež, ki jih pletejo smrtonosne črne vdove. To odkritje bi lahko omogočilo izdelavo superodpornih materialov za proizvodnjo vojaških zaščitnih jopičev. Zaradi svoje trdnosti in prožnosti, ki lahko absorbira velike količine energije, je mreža črne vdove ena najodpornejših. Lastnosti mreže tega pajka zanimajo vojaški, medicinski in športni svet, saj bi s kopiranjem njene strukture lahko izdelali zaščitne jopiče, medicinski material in športno opremo.

Vir: STA

TUJI TISK

The New York Times

Lom svetlobe

Fiziki se vse bolj ukvarjajo z ustvarjanjem materialov, ki lomijo svetlobo »obratno«. Na podlagi tega optičnega efekta se bodo morda pojavili objektivni, ki bodo omogočali zelo točno vidljivost, hkrati pa bodo lahko naredili materialne

predmete nevidne. Žarek mikrovalovne luči se razcepi na dva dela, obe polovici so ujeli v posebej skonstruiran cilindrični zabojnik in ju skoraj idealno zlili v eno na drugi strani. To pomeni, da stvari, ki so jo položili v zabojnik, praktično ni videti. Zabojnik še ni izpopolnjen, še vedno je videti motne sence in odsev. Obstaja še bolj resna naloga: material, iz katerega je narejen omenjeni zabojnik, deluje samo za svetlobo ene konkretne barve oziroma valovne dolžine, zato je njegova uporabnost zelo omejena. Izdelava posode, ki bi delovala tudi za svetlobo krajše valovne dolžine, ki jo zaznava človeško oko, je pravzaprav skoraj nemogoča ali pa bo trajalo še dolgo, preden bomo dobili nekaj takšnega.

Die Welt

Napetost

Napetost spora med Poljsko in Nemčijo glede delitve oblasti v Evropski uniji postaja čedalje večja. Poljski premier Jarosław Kaczyński čuti pritisk in z novimi očitki je še bolj zaostрил spor z Nemčijo glede ustave EU. Dejal

je, da poskuša Nemčija Poljsko izolirati. Sistem glasovanja, pri katerem vztraja Poljska, glede na odločitve ministrov EU ni naperjen proti Nemčiji, je dodal poljski premier. Varšava se bo strinjala samo s takim načinom glasovanja, ki bo omejil vpliv največjih članic Evropske unije. Poljski pogajalec Cihocki je izjavil, da je formula kvadratnega korena konkretna možnost, kako doseči takšen cilj, kot je regresivna proporcionalnost. »Če obstajajo drugi načini, s katerimi je to mogoče doseči, smo pripravljeni o njih razpravljati,« pravi, čeprav ne pozna nobene podobne rešitve.

France Tomšič

Partijo smo presenetili na njenem terenu

Aleš Kocjan, foto: Gregor Pohleven

France Tomšič velja za legendo tistega slovenskega sindikalizma, ki je konec osemdesetih pripeljal do znamenite litostrojske stavke, na kateri je bil ustanovljen iniciativni odbor za Socialdemokratsko zvezo Slovenije, prvo demokratično stranko v Sloveniji. Pobudo je dal prav Tomšič, ki je 16. februarja 1989 postal tudi njen prvi predsednik. Stranko, ki jo zdaj poznamo pod imenom SDS, je vodil do novembra istega leta, ko ga je nasledil pokojni Jože Pučnik. Od leta 1989 do 1997 je bil tudi predsednik Konfederacije novih sindikatov – Neodvisnost. Z njim smo se pogovarjali o takratnih dogodkih, govorili pa smo tudi o nekaterih aktualnih političnih vprašanjih.

Letos decembra bo minilo dvajset let od znamenite litostrojske stavke, ki je po mnemu mnogih pomenila eno pomembnejših prelomnic v takratni demokratizaciji in splošni pluralizaciji Slovenije. Kako danes gledate na takratne dogodke?

To, da je takrat šlo za prelomnico, drži, naj pa, preden v celoti odgovorim na vaše vprašanje, za mlajše bralce uvodoma pojasnim, kaj se je zgodilo 9. decembra 1987. Tega dne se je v zgodnjih jutranjih urah v Titovih zavodih (Litostroj) začela stavka, ki so jo delavci že dolgo pričakovali. Povod zanj so bile realno gledano za trideset odstotkov nižje plače kot v januarju. Nominalno so bile plače celo leto enake, inflacija pa je bila tridesetodstotna. Nepregledna množica stavkajočih delavcev – Litostroj je takrat zaposloval skoraj 5.000 ljudi – z zastavami in emblemi Litostroja je odšla po Celovski cesti in se ustavila šele pred Skupščino SRS. Policisti so bili pred tako množico nemočni. Demonstranti so bili čedalje glasnejši in nekateri tudi agresivni. Zahtevali so, naj jim govori predsednik Izvršnega sveta SRS, vendar se to ni zgodilo. Ko so okrog desete ure dopoldne agenti SDV na silo izločili mene in še dva druga kolega iz stavkovnega odbora, je množica v hipu zavzela Cankarjev dom. Nato nas je policija izpustila. V Gallusovi dvorani Cankarjevega doma je na očeh javnosti potekala prva politična stavka v takratni Jugoslaviji, kot je kasneje zapisala Borba. Zboru stavkajočih litostrojčanov so se v Cankarjevem domu pridru-

žili tudi drugi Ljubljancani. Zgodil se je prvi demokratični forum v Jugoslaviji. Na njem nismo govorili samo o sindikalnih zahtevah, temveč smo razpravljali tudi o potrebnih in hitrih političnih spremembah.

Seveda pa do tega dogajanja ni prišlo po naključju. Lahko bi rekel, da se je naše politično zorenje začelo že leto prej, ko se nas je manjša skupina iz Kamnika zbrala in se uprla nasilni razlastitvi premoženja. Šlo je za to, da so nam poskušale takratne občinske in državne oblasti odvzeti parcele, ki smo jih posamezni člani te skupine pošteno kupili in si na njih zgradili hiše. Temu smo se uprli, hkrati pa tudi ustanovili neke vrste alternativno politično organizacijo SZDL, katere predsednik sem postal. Seveda so nas zaradi tega klicali na najrazličnejše komiteje, vendar se nismo pustili ustrahovati. Po letu dni težkih bojov smo le zmagali. Ob tem pa smo v globino spoznali, kako partija manipulira z navidezno demokratičnim samoupravnim sistemom. Že jeseni 1986 sem na javni seji skupščine v Kamniku izjavil, da se to v resnično demokratični državi ne bi zgodilo.

Kot je znano, ste med stavko v Cankarjevem domu ustanovili zelo pomemben iniciativni odbor Socialdemokratske zveze Slovenije, iz katerega se je pozneje razvila prva demokratična stranka v Sloveniji in nasploh v Jugoslaviji. Pobudo zanj ste dali prav vi. Ste na to idejo prišli tudi zaradi omenjenega dogajanja v Kamniku?

Lahko bi tako rekli. Dejstvo je namreč, da takrat vsaj v Litostroju, kjer je prevladovala bolj tehnična inteligenca, za 57. številko Nove revije sploh nismo vedeli. Poleg omenjenega odbora v Kamniku je ideja za ustanovitev iniciativnega odbora v meni prebudila tudi dejstvo, da sem pred tem deset let živel v Nemčiji, v Berlinu, in sem imel tako priložnost neposredno primerjati zahodni demokratični sistem z jugoslovanskim samoupravnim socialističnim sistemom. Seveda sem hitro ugotovil, da prvi deluje neprimerno bolj demokratično in je učinkovitejši. V Berlinu smo se v našem stanovanju ob petkih srečevali somišljeniki. Večinoma smo simpatizirali s socialdemokrati, ki jih je takrat vodil Willy Brandt. To

so bila leta študentskih in delavskih nemirov, tem nam nikoli ni primanjkovalo. Tako sem seveda natančno vedel, za kaj gre.

Vaš predlog za ustanovitev iniciativnega odbora je bil takrat za marsikoga veliko presenečenje. Jugoslavija je bila še vedno razmeroma globoko v socializmu.

Ja, res je bil. Morate namreč vedeti, da je bilo med stavkajočimi tudi veliko članov ZKS, ki se s takšnim predlogom niso strinjali, zato je bilo treba vse skupaj izvesti zelo na hitro. Potem ko smo brez večjih nasprotovanj sprejeli sklep o ustanovitvi neodvisnih sindikatov, ki ne bodo nikoli več podaljšana roka ZK ali katere koli druge stranke, sem prebral kratko obrazložitev, zakaj je treba odbor ustanoviti kot samostojno politično organizacijo. Tako sem se odločil, da bom predlog o ustanovitvi iniciativnega odbora prebral in ga takoj brez možnosti razprave dal na glasovanje. Tako sem tudi storil, sklep pa je bil sprejet z veliko večino. Funkcionarji zveze komunistov so bili seveda šokirani, saj tega niso pričakovali. Oglasiti so se začeli, šele ko je šok nekoliko popustil. Odzivi so bili seveda pričakovani. Predlog so označili za nesprejemljivega, politikantskega in podobno. Najbolj glasna med njimi je bila neka Sonja, katere priimka ne bom navedel, v politiki pa je bila kar na visokem položaju. Rekla je: »Ne želimo tega, kar predlaga Tomšič. To ni bil sklep stavkovnega odbora. To je zraslo na njegovem zelniku. Smo za eno državo, eno partijo in en narod.« Se spomnite, kdo je to rekel? Hitler. Ona tega seveda ni vedela, mnogi pa so se ji začeli smejati. Tudi mediji so nas poskušali naslednji dan raztrgati in zmanjšati pomen shoda, vendar so ljudje takrat že vedeli, za kaj gre.

Kako pa so se na to odzvale takratne partijske oblasti? Znana je izjava predsednika ZKS Milana Kučana, v kateri je dogajanje označil za neresno, nekoliko kasneje pa celo za fašistoidno topotanje.

Takratne oblasti so poskušale dokazovati, da je šlo samo za predlog, ki ni bil sprejet. Tako smo morali vložiti kar nekaj truda, da smo svoj sklep napisali tudi v zapisnik. Če 17 ▶

▶ članov stavkovnega odbora ne bi bilo trdno odločenih, tistega v zapisniku ne bi bilo, kar bi pomenilo, da se praktično ne bi zgodilo.

Ste imeli pozneje še kakšne težave zaradi tega?

Takratna SDV nas je nadzirala 24 ur na dan. Zase zagotovo vem, da se je to dogajalo, saj o tem obstaja tudi dosje, ki sem ga pozneje dobil. Slednje je seveda nekako razumljivo, saj je šlo v tistem času za veliko in nepojmljivo zadevo. O tem, kaj se je tisti dan zgodilo v Litostroju, so namreč razpravljali v Beogradu in vseh drugih komunističnih državah. Evropski komunisti so bili prepričani, da so, potem ko so na Poljskem pozaprlji večino vodstva Solidarnosti, opravili s poskusi rušenja socializma, zato je bilo to dogajanje zanje še večji šok. Še večji šok oziroma bojazen je bilo zanje dejstvo, da je šlo za gibanje delavcev, ki jih je partija vedno imela nekako za svoje. Partijo smo tako rekoč presenetili na njenem terenu. Saj je znano ponavljanje dežurnih politikov

Takratna SDV nas je nadzirala 24 ur na dan. Zase vem zagotovo, da se je to dogajalo, saj o tem obstaja tudi dosje.

tistega časa, da so samo nekateri intelektualci nezadovoljni, delavstvo pa stoji za ZK.

In kako je potem od ustanovitve iniciativnega odbora prišlo do formalne ustanovitve stranke?

Stvar je naprej tekla tako, da se je iniciativni odbor, ki je bil ustanovljen med stavko, začel srečevati, čeprav sprva brez kakšnega resnega cilja. Meni namreč ni bilo preveč za politiko, poleg tega sem mislil, da bo zadevo prevzel dr. France Bučar, ki je bil izvoljen za predsednika iniciativnega odbora, pri tem pa mu bo stalo ob strani tudi Društvo slovenskih pisateljev. No, to se ni zgodilo, zato se je odbor odločil, naj predsedovanje prevzamem jaz. Odšel sem v Berlin, da sem si pridobil osnutke statutov in drugih dokumentov, potrebnih za ustanovitev stranke. Ko sem se vrnil, sem izvedel za aretacijo četverice. Najprej sem mislil, da bi izkoristili politični naboj, ki se je ustvaril okoli tega dogodka, vendar Odbor za človekove pravice, predvsem njegov predsednik Igor Bavčar, nekako ni bil za to. Tako smo ugotovili, da na odbor ne moremo računati. Skupaj z nekaterimi člani iniciativnega odbora smo tako 4. decembra 1988 sklicali tajni sestanek v študentskem domu za Rožnikom, na katerega smo povabili vse takratne znane pomladno misleče somišljenike. Sestanka se je udeležilo 24 oseb, večina izmed njih je bila kasneje aktivna v Demosovi vladi ali vodstvih pomladnih strank. Pomembno vlogo je pri logistiki sestanka odigral Gorazd Drevenšek, ki je bil takrat predsednik Študentske konference Univerze v Ljubljani. Na tem zgodovinskem sestanku je bil med drugimi sprejet sklep, da se pospešeno lotimo ustanavljanja samostojnih političnih organizacij, kar bi nam omogočilo prehod v parlamentarno demokracijo. No, 16. februarja smo ustanovili Socialdemokratsko zvezo Slovenije, ki je bila prva demokratična stranka v Sloveniji.

Glede datuma ustanovitve ste imeli pred časom krajšo polemiko s Francem Zagožnom

Glede datuma ustanovitve ste imeli pred časom krajšo polemiko s Francem Zagožnom

INICIATIVNI ODBOR SOCIALDEMOKRATSKE ZVEZE SLOVENIJE

SOCIALDEMOKRATSKA ZVEZA
SLOVENIJE JE SAMOSTOJNA
POLITIČNA ORGANIZACIJA.
DELUJEN IZ V. SZOL.

Holena odprta v ostanke v tistih
Ne priznamo avtoritativnosti.

NASLEDNJE VOLITE MORAJ
BITI NEPOSREDFNE IN TAJNE.

Sodiča morajo biti med tistimi. Ne
priznamo na volitve po politični direktivi.

ODKLANJAMO UTOPIČNI MODEL
SVOJE PRAVILNOSTI. DELAVCI
SVOJA POSVETIJO DRUGIM
POSLOJNIM.

Smo za zmanjšanje davkov, neustojeno
zaposlovanje v raznih sektorjih in
sklepih razpisnega mehanizma.

V PODJETJIH NE SME DELOVATI
NORNA POLITIKA.
ORGANIZACIJA TEMVEJ SAMO
SVOJENI SINDIKAT, KI ŠČITI
DELAVCA.

Temelj socialne varnosti delavcev je
ustrešljivo delo. Solidarnost pomeni
prijazno samo ljubečo, ogroženost in
beposrednost.

SEDANJE POLOŽAJ SLOVENIJE V
JUGOSLAVIJI JE SPOREN IN
LJUBIŠEVO NAŠE
REFERENDUMI IZREČE ČE IN V
KASNIJI JI GOSLAVIJE ZELINO
ZIVELI.

Slovenski narod mora imeti popola nadzor
nad volitvami spazano na območje
Slovenije, poveljanje in povelje v slovenskih
ostankih in starih mora biti v slovenskih
rokah.

PRIDITE NA USTANOVNI ZBOR
KI HO
V ČETRTEK, 16. FEBRUARJA 1989
OB 17. URI
V VELIKI DVORANI
CANKARJEVEGA DOMA V LJUBLJANI

iz SLS. Zagožen je trdil, da je bila SDZS ustanovljena pozneje kot Slovenska kmečka zveza, predhodnica njegove SLS. Kaj dejansko drži?

Slovenska kmečka zveza je bila ustanovljena pol leta po litostrojski stavki, pa še to kot stanovska organizacija kmetov oziroma sindikat.

Kdaj pa se je potem to stanovsko združenje oblikovalo v stranko?

Zelo pozno. Bili so med zadnjimi, ki so se preoblikovali v stranko. Nobenega dvoma ni, da je bila SDZS kot stranka ustanovljena prej.

Danes imamo demokracijo, samostojno državo, smo člani EU. Kaj od tistega, kar ste takrat pričakovali, se je do danes uresničilo?

Velika večina tistega, kar sem pričakoval, se je uresničila, čeprav moram priznati, da sem bil večji optimist. Vsekakor se je uresničila želja po večstrankarskem sistemu in parlamentarni demokraciji, nekoliko manj pa po preglednem gospodarstvu. Razlog za to je predvsem v lastninjenju, ki se ni izteklo tako, kot sem mislil, da se bo. Slednje je bilo predvsem posledica tega, da so se že pri sprejemanju zakona o lastninjenju kazali različni interesi posameznih strank. Tudi v Demosu so se nekateri zavzemali, da bi bilo čim manj delavcev delničarjev, v sindikatu Neodvisnost, ki sem ga vodil, in v moji stranki SDSS pa smo se bali, da si bodo delež delavcev razdelili menedžerji. Na koncu je bil sprejet naš stališče, da se med delavce razdeli 30 odstotkov lastnine. Seveda pa takrat nismo mogli predvideti najrazličnejših manipulacij, ki so se pojavile pri lastninjenju. Vsi poznamo manipulacije z obvodnimi podjetji, ko so direktorji družbeno podjetje namenoma spravili v rdeče številke, da so ga lahko potem poceni sami odkupili, prav tako vemo, da je družbeni kapital odtekal v tujino. To so bile manipulacije, ki si jih takrat nismo niti predstavljali in jih nismo mogli predvideti. Pomagalo ni niti poznejše javno opozarjanje nanje. Mediji so nas ignorirali, sodišča pa svojega dela niso opravila, kot bi morala.

Zakaj niste, ko so se pokazale stranpote tranzicije, predlagali spremembe zakonodaje?

Za to ni bilo zadostne politične volje. V Demosu, ki je imel minimalno večino v parlamentu, je bilo namreč nekaj gnilih jajc, ki so preprečevala sprejemanje ključne zakonodaje. Demos je bil za nekaj takega preprosto premalo monoliten, napaka pa je bila narejena tudi takrat, ko smo se Demosove stranke začele pričakati med sabo. Spomnim se, kako težko je bilo oblikovati vladno ekipo. Predvsem Demokratska zveza je bila preveč pohlepna in je hotela več ministrstev, kot ji jih je po volilnem izidu pripadalo.

Kakšne lustracije ali podobne pomembne odločitve ne bi mogli izpeljati v nobenem primeru?

Nikakor, saj nam je v prvi vrsti šlo za to, da strnemo vrste pred zunanjimi silami. Sicer pa takrat tudi nihče ni verjel, da je mogoča hitra in globoka politična preobrazba. Celoten gospodarski, sodniški in vladni aparat je ostal praktično isti. Predstavljajte si, da imate v ministrstvu 2.000 zaposlenih, zamenjata pa se samo dva na vrhu. Ne moreš narediti prav veliko. Obračajo te, kakor hočejo. Enako je bilo pri medijih, pa ne govorim tja v tri dni. Če danes pogledate, kaj sta takrat o demokratičnih procesih pisala Delo ali Dnevnik, lahko hitro ugotovite, da je bilo tisto zelo pristransko.

Bi rekli, da je bil do danes narejen prelom z nekdanjo prakso in kadri?

Na to lahko odgovorim tako, da rečem, da to najbolj vidimo po tem, kar se zdaj dogaja na primer v Sovi. Ko sem slišal za zadevo, sem si najprej mislil, zakaj se vlada ukvarja s tem, ko je toliko drugih težav. Se bomo zdaj ukvarjali z letalsko karto nekega zdravilca? Potem pa sem videl, da je zadeva v resnici veliko globlja in da nikakor ne gre samo za eno karto, ampak je težava sistemska.

Kako v tem kontekstu vidite izjavo Antona Ropa, da mu je Sova po prisluhih med Janezom Janšo in Ivom Sanaderjem leta 2004 poročala, naj bi se bila Janša in Sanader dogovarjala o insceniranju incidentov v Piranskem zalivu. Janšo osebno poznate. Verjamete, da je to mogoče?

Pri tem moram reči, da berem tuje časopise, kot so Spiegel, Newsweek, Time Magazine, pa tudi naše, vendar ne pomnim, da bi kdaj kakšen nekdanji predsednik vlade tako prostodušno bleknil kaj takega. To se mi zdi nepojmljivo. Ne morem verjeti, da bi bilo to res. Če pa bi se kaj takega res zgodilo, bi seveda morala oba odstopiti.

Kaj pa Rop, če se izkaže, da ni govoril resnice?

Gotovo ne govori resnice, kajti če bi bilo res, bi bila to zame znanstvena fantastika. Dopuščam možnost, da sta se Janša in Sanader pogovarjala o tem, kako rešiti konflikte, nekdo v Sovi, ki je imel premalo informacij, pa si je to razlagal narobe. To možnost dopuščam, to, da bi se vodja slovenske opozicije in hrvaški premier dogovarjala o ustvarjanju konfliktov, pa se mi zdi absolutno nemogoče.

Kar nekaj polemik je nedavno povzročila odločitev vlade, da Aerodrom Ljubljana preimenuje v Letališče Jožeta Pučnika. Pučnika ste osebno poznali. Si je po vaše zaslužil to poimenovanje?

To si je vsekakor zaslužil, čeprav bi bilo po mojem mnenju bolje, da bi se po njem imenovala univerza ali kakšna podobna ustanova. Res pa je, da so tudi v drugih državah letališča imenovana po državnikih, tako da s tem

Potem pa sem videl, da je zadeva v resnici veliko globlja in da nikakor ne gre samo za eno karto, ampak je težava sistemska.

ni nič narobe. Osebno me je mogoče nekoliko zmotil le način, kako se je to izvedlo, saj vlada pred imenovanjem o tem ni odprla nobene javne razprave. Razumem, da se je vlada verjetno bala prevelike polemike, vendar način vseeno ni bil najbolj posrečen in z njim zagotovo ni pridobila dodatnih glasov. Se mi pa zdi prav, da je do poimenovanja prišlo in ne razumem tistih, ki izražajo najrazličnejše, tudi cinične in netehtne pomisleke, samo da bi ga postavili pod vprašaj.

Kakšen se vam zdi denimo argument predsednika države, da preimenovanje ni primerno, ker tuji ne bodo znali izgovoriti njegovega imena?

To se mi zdi zelo naivno. Ko namreč potujem po svetu, velikokrat vidim imena, ki jih je težko izgovoriti in so zame popolnoma neznan, pa me to ne moti pretirano. Poleg tega se bo za uradno oznako letališča tako ali tako še naprej uporabljalo tudi ime Ljubljana.

Sta se s Pučnikom v letih pred njegovo smrtjo kaj srečevala?

Nisva bila prav pogosto v stiku in nisva se veliko pogovarjala, ker sem bil sam takrat močno zaposlen s sindikati, sva se pa dobivala vsake toliko časa. Nekajkrat je bil on pri meni doma, nekajkrat pa jaz pri njem. V glavnem sva se pogovarjala o političnih stvareh.

Sprašujem zato, ker nekateri ob poimenovanju letališča po njem trdijo, da si Pučnik in Janša nista bila preveč blizu. Pučnik, kot pravijo nekateri, naj bi bil Janši zameril, ko

ga je ta leta 1993 nasledil na mestu predsednika stranke. To drži?

Če povem po pravici, mu takrat ni bilo vseeno, po drugi strani pa je razumel, da stranka ne napreduje. Takrat smo recimo na volitvah dobili 3,14 odstotka in komaj prestopili volilni prag, zato je bilo jasno, da je treba nekaj spremeniti. Janša se nam je takrat zdel dovolj markantna osebnost, da ga povabimo k vodenju stranke, in to se je pozneje izkazalo kot dobra poteza. Pučnik je to razumel in tudi pozneje sta bila, kolikor vem, z Janšo vsa leta v dobrih odnosih.

Kako pa vidite zdajšnjo vlado? Kaj ji napovedujete?

Če bi lahko kaj spremenil, bi na vsak način poskušal zmanjšati razlike v plačnem sistemu. Nenormalno namreč je, da ima danes lahko nekdo 400 evrov plače. S to plačo ni mogoče preživeti. Minimalno plačo bi bilo zato treba vsaj za 20 odstotkov povečati, pri tem pa mase denarja ni treba bistveno spreminjati. Delavci bi bili namreč veliko srečnejši in manj dojemljivi za manipulacije, če bi se to zgodilo. In to je mogoče narediti, sploh zdaj, ko nam gre v gospodarstvu dobro.

Poleg tega je treba nekaj spremeniti v zdravstvu. Nedopustno je, da moraš z zdravstveno izkaznico na zobozdravnika čakati tudi po dve leti, če si samoplačnik pa prideš takoj na vrsto. Take zavarovalnice ne potrebujemo. Tovrstne stvari so nedopustne in bodo ušle izpod nadzora, če jih ne bomo začeli takoj spreminjati.

Drugeče pa vlado ocenjujem pozitivno in mislim, da bi si zaslužila še en mandat. ▀

Šmarjeta

Mučenje in umor Stanka Grahuta 1. del

V. M., foto: arhiv Demokracije

Spomladi je v Šmarjeti izšel dalj časa pričakovan zbornik, eden najboljših krajevnih zbornikov v zadnjih letih pri nas, v katerem je prvič po mnogih desetletjih objektivno prikazana zgodovina tega območja.

Zbornik z naslovom *Šmarjeta in Bela Cerkev skozi stoletja* sta uredila dr. France Cvelbar in dr. Stane Granda, izdala pa Domoznansko društvo Šmarjeta in Založba Goga iz Novega mesta. Vsebina zbornika je tako rekoč popolno nasprotje druge knjižice, ki jo je sredi osemdesetih let izdal Dolenjski muzej v Novem mestu. Pod naslovom *Šmarjeta pri Novem mestu v narodnoosvobodilni vojni 1941–1945* jo je napisal Vlado Jurančič, v njej pa je na 126 straneh napisana komunistična pravljica, v kateri avtor konstruira »narodnoosvobodilno vojno«, tu in tam pa kot izrazite negativce prikaže nekatere ljudi, ki jih je ta

»vojna« umorila, zraven pa jih še označila za izdajalce.

Izogibanje imenom Ne samo zaradi tega se bomo v tem zapisu dotaknili problematike teh »izdajalcev«, saj si sedemnajst let po koncu komunističnega režima vendarle zaslužijo vsaj nekaj pozornosti. Posledice njihovega »izginotja« se namreč v Šmarjeti – ta je bolj znana po bližnjih Šmarjeških toplicah – čutijo še danes. Pri nas še vedno ni v navadi, da imenujemo osebe, ki so med vojno in po njej povzročile silne zločine nad ljudmi. Ponavadi za njihovo žrtev še vedno rečemo »bil je ubit« ali če so požgali grad, »bil je požgan«.

Imena storilcev so nedotaknjena kljub 65 letom, ki so potekla od dogodkov. To veliko pove tako o njih oziroma politični združbi, ki so ji pripadali (komunisti), in tudi o tistih, ki so bili njihove žrtve. V vsaki normalni družbi bi po tako dolgem obdobju, ki je poteklo od dogodkov, imeli številne doktorske disertacije o teh dogodkih, o zločinski naravi nekega gibanja, o njegovih nosilcih in žrtvah (tu mislim predvsem na psihologijo terorja in žrtev). Pri nas, v naši toliko poudarjeni znanosti pa to ne obstaja.

Imena storilcev Poglejmo torej nekaj podatkov o dogajanju v Šmarjeti in Beli Cerkvi med

vojno. Najprej imena krivcev in storilcev zločinov iz leta 1942: Dušan Švara, komandant Krškega odreda (ki je vodil tudi poboj ranjenecv na Turjaku septembra 1943), Nace Majcen, politični komisar Krškega odreda, Ivan More-Žan Rome, komandant drugega bataljona Dolenjskega odreda, Filip Tekavec-Gašper in Dušan Bravničar, prvi komandir, drugi politični komisar čete v drugem bataljonu Dolenjskega odreda, Zoran Dobravc, prvi komandant bataljona narodne zaščite v Šmarjeti, njegov naslednik, Franc Videčnik, član rajonskega odbora OF in komandant bataljona narodne zaščite v Šmarjeti, Leopoldina Jurančič,

politična komisarka tega bataljona, še prej pa sekretarka rajonskega odbora OF v Šmarjeti, Franc Karlovšek, član rajonskega odbora OF v Šmarjeti (slednja so Italijani ustrelili 28. septembra 1942 pri Semiču), Viktor Avbelj-Rudi, Lado Ambrožič-Novljan, Stane Potočar-Lazar, Franc Krese-Čoban, če omenimo le najvidnejše. Vsa ta imena in njihova vloga so jasno prikazani v obeh omenjenih knjigah. Tisti, ki poznajo partizanstvo in komunistično revolucijo na Slovenskem, dobro vedo, kdo so. Prav vsa se nam danes kažejo z raznih spominskih plošč in spomenikov, pri čemer tisti, ki gmotno živijo iz njihove dediščine, ves čas Slovence opozarjajo, naj ne bomo »revanšisti«, »revizionisti«, »spreminjevalci zgodovine« in uničevalci spomenikov. Naj torej pustimo »zgodovino«, se pravi komunistično-partizanske zločine, pri miru.

»Ljudska oblast« In zdaj njihove žrtve, predvsem tiste iz leta 1942. Ker leži Šmarjeta zunaj glavnih cest, v njej, razen nekaj dni čisto na začetku vojne, ni bilo okupatorjevih postojank. To je komunistom omogočilo, da so si na tem območju organizirali t. i. osvobojeno območje. Ko so konec aprila izvedeli, da se bo graščak Anton Ulm 24. aprila izselil iz gradu Klevevž in odšel v Nemčijo (odsledil se je na Koroško), so partizani v noči na 24. april izvedli »preskrbovalno akcijo«, kar pomeni, da so izropali grad: odgnali so živino ter zažgali dva osebna avtomobila. Nekaj kasneje so se v izpraznjen grad vselili partizani, tam uprizorili grofovsko življenje in se šli »ljudsko oblast«.

Junija 1942 so organizirali volitve v »narodnoosvobodilne odbore«, »razlastili« graščinsko posest in jo razdelili okoliškemu prebivalstvu, predvsem svojim simpatizerjem. Graščinsko posestvo je obsegalo 384 ha, od tega 303 ha gozdov. Zanimivo je, da gozdov niso delili, ker so s tem hoteli preprečiti nenadzorovano sečnjo. V resnici so mislili na to, da bodo po vojni gozdove sami zaplenili. Toda skupaj z gozdovi so mnogim ljudem, ki so jim leta

1942 podelili zemljo, to po vojni odvzeli. Najprej so kmetje to zemljo štiri vojna leta obdelovali in hranili partizane, po vojni pa so še pet let morali oddajati »obvezno oddajo«. Deset let so torej hranili komunistično organizacijo, potem pa so mnogim zemljo vzeli in ustanovili »kmetijsko-obdelovalno zadrugo«.

Naj poudarimo, da so bile »volitve« t. i. narodnoosvobodilnih odborov, »razlastitev« zemlje in podeljevanje te zemlje najbolj čista oblika komunistične revolucije. Komunisti in partizani so jo v Šmarjeti izvajali že junija 1942, po vsej Sloveniji pa po vojni.

Ko je italijanska vojska na koncu svoje poletne ofenzive prišla tudi v te kraje in so se partizani morali umakniti, je 19. oktobra 1942 prvi bataljon Vzhodnodolenjskega odreda zažgal grad Klevevž. Zgorel je eden najlepših gradov na Dolenjskem. Neznansko uničenje. Danes je prostor, kjer je stal nekoč mogočen grad, popolnoma zaraščen.

Dvorišče gradu Klevevž

Partizansko »sodišče« Na gradu Klevevž so imeli partizani svoje »sodišče«, kjer so ljudi, ki so jih prej ugrabili na domovih, »zasliševali« in »obsojali« na smrt. Jurančič je o tem v svoji partizanski knjigi napisal le nekaj vrstic. Zapisal je, da so partizani v začetku junija 1942 aretirali tri ljudi: »Furlan in Ajdnik sta bila sredi junija 1942 od štaba Krškega odreda /poveljevala sta mu Ivan More in Nace Majcen, op. pisca/ obsojena na smrt in ustreljena, medtem ko so Stanka Grahuta takrat izpustili.«

O grozovitem umoru Stanka Grahuta (rojen je bil leta 1915,

doma pa iz Gorenje vasi pri Šmarjeti) je zapisal: »Nekaj dni pred prihodom belogardistov v Šmarjeto so partizani ponovno aretirali Stanka Grahuta iz Gorenje vasi. To so storili na podlagi poročila organizatorjev bele garde iz Novega mesta z dne 4. avgusta 1942, ki ga je prestregla varnostnoobveščevalna služba

OF (VOS). V njem so sporočali svojemu vodstvu v Ljubljano, da so partizani odpeljali in ubili njihovega organizatorja Stanka Grahuta iz Šmarjete. Toda takrat, julija 1942, je bil Grahut samo aretiran in pozneje izpuščen. Na podlagi prestreženega poročila, iz katerega so povzeli, da gre v resnici za belogardističnega ▶

Grad Klevevž pred partizanskim požigom

Ruševine Klevevža po požigu

Prostor, kjer je stal grad Klevevž, je danes zaraščen.

► organizatorja, je bil Stanko Grahut obsojen na smrt in 31. avgusta 1942 na Selah pri Zburah justificiran (usmrčen). Zaradi nenadnega prodora belogardistov v Šmarjeto in zaradi določenega osebnega sovraštva, ki je izviralo še iz predvojnih let, je bil Grahut usmrčen na nehuman način. To je povzročilo med domačim prebivalstvom precejšen nemir in razburjenje.

Monopoliziranje zločinstva

Jurančič je termine, kot so »nehuman način«, »precejšen nemir« in »razburjenje«, moral zapisati. V resnici je ta grozoviti umor izbil sodu dno. Že prejšnji umori (omenili jih bomo v nadaljevanju) so ljudem, ki so prej podpirali partizane – predvsem

na podlagi njihove propagande –, odprli oči. Zdaj so mnoge ljudi naredili za svoje smrtné sovražnike. Naj še omenimo, da je Jurančič Grahutovo politično usmerjenost in delo obravnaval kot nekaj zločinskega in da so ga partizani zato »obsodili« na smrt. V resnici sta bila zločinska miselnost in delovanje komunističnih partizanov. Stanko Grahut in drugi protirevolucionarji so se lahko organizirali, kakor so se hoteli (če so se komunisti lahko, kakor so se hoteli, so se prav tako lahko tudi vsi drugi!), poleg tega pa so se dejavno organizirali predvsem kot reakcija na komunistično uničevalno dejavnost. Pri nas še danes nekateri pišejo, da so se med vojno lahko organizirali samo komunisti (par-

tizani), drugi pa se ne bi smeli. Kot gre za monopoliziranje odnosa do antifašizma, gre tudi za monopoliziranje organiziranja (tudi odporništva).

Krški odred V zborniku *Šmarjeta in Bela Cerkev skozi stoletja* je njegov urednik dr. France Cvelbar na koncu objavil kratek spominski zapis o dogajanju v Šmarjeti med vojno in po njej. Naj povzamemo nekoliko daljši odlomek o dogajanju leta 1942.

»OF je 'postavila izven zakona' vse, ki bi poskusili organizirati odpor proti okupatorju samostojno. Za sovražnike niso bili proglašeni samo tisti, ki so že pred vojno javno nastopali proti komunizmu, ampak tudi tisti, ki so se poskušali okupatorju upreti na svoj način. Čiščenje so prepustili posameznikom z zločinskimi nagnjenji, ki so marsikatero zverinstvo opravili tudi na svoj račun, vendar jim je kritje dajalo revolucionarno nasilje. Tako je bilo v Sloveniji pobitih (mnoge so zverinsko mučili) nad 400 ljudi, preden so se organizirali vaški stražarji in se postavili v bran za ogrožena svoja in tuja življenja.

Poleti 1942 smo zvedeli, da imajo partizani v Klevevžu (Krški odred) svoje sodišče, ki obsoja na smrt cigane in berače, ki jih obtožijo vohunjenja, pa tudi druge. Iz tistega časa je tam še vedno grobišče. Takrat so izvršili strašen zločin nad družino Franca Furlana, upokojenega orožnika iz Krynovega. V gozdu Kostanovlje so najprej (24. julija 1942) vpričo mladoletnega sina več ur mučili očeta in nazadnje usmrtili oba. Dva dni zatem so na istem kraju usmrtili še nosečo ženo oziroma mamo Marijo. Od doma so jo odpeljali skupaj z dveletnim sinom, vendar so ji pred usmrtitvijo iztrgali otroka iz rok in ga vrnil starši materi. Straža, ki je vodila Marijo, se je po pripovedovanju domačih ustavila tudi na našem dvorišču. Takrat je imela Marija otroka še s seboj, nihče pa ni slutil, da jo peljejo v smrt.

Brata Jože (sedi) in Avguštin Ajdnik iz Bele Cerkve. Partizani so Jožeta umorili julija, Avgušтина pa novembra 1942.

Umor Furlanovih Pozneje, vendar preden je starejši sin Drago Furlan med vojno starše in brata prekopal na novomeško pokopališče, sem bil na njihovem grobu v Kostanovljah. Drago, poznali smo ga pod imenom Oran, je leta 1944 postal poveljnik domobranske čete v Novem mestu. Padel je marca 1945 v spopadu z italijansko partizansko brigado.

Govorica o umoru Furlanove družine je prodirala med ljudi le počasi, delno tudi zato, ker so ga izvršili skrito v gozdu. Novica o zločinu nad našim sovaščanom Stankom Grahutom, ki so ga 28. avgusta 1942 partizani strašno mučili in umorili v skalovju pod Selami nad Humom (kake četrte ure stran od groba Furlanovih), pa se je kot blisk razširila po šmarješki okolici in je vplivala na ravnanje ljudi vse do konca vojne in še naprej.

Stanko je bil sedemindvajsetleten samski kovač. Pri njem sem bil v šivalnici kak mesec pred njegovo smrtjo. Ne vem, ali sem šel k pomerjanju ali so me poslali iskati kaj dokončanega. Spominjam se, da je v šali razlagal (verjetno je bil kdo še zraven), kako v Šmarjeti pripravljajo igro in bo on (ali nekdo drug) v njej rekel: 'Samo za denar teče jezik moj kot šivalni stroj'. Seveda je bil on daleč od tega, da bi živel samo za denar.

Umor Stanka Grahuta Partizani so imeli Stanka zaprtega v Klevevžu nekaj dni že v začetku julija, vendar so ga oprostili in izpustili. Danes vemo (glej *Zaveza*, št. 32, str. 17), da obstaja (nedokončan) zapisnik tedanjega zasliševanja in da so imeli zaprtih tudi več mož in fantov iz Bele Cerkve. Predvsem so iskali podatke o udeležencih sestanka Slovenske legije, ki je prav tako kot partizani imela v načrtu upor proti okupatorju, vendar pozneje, v primernejšem trenutku. Sestanek naj bi bil v bližini sv. Ane pri Mirni Peči. Po zaslišanju so tri izmed zaslišancev iz Bele Cerkve (Ajdnika, Gričarja in Klobučarja) mučili in usmrtili, ostale pa izpustili.

Stanka Grahuta so pred mučenjem in usmrtitvijo proti koncu avgusta zaprli v Klevevško kovačnico, v neposredni bližini katere je bilo partizansko sodišče. Kot se

Spominske plošče v Šmarjeti

spominjam, se je po prvem zaslišanju in zaporu Stanko zadrževal doma in se torej ni čutil krivega ali ogroženega.

Preden pa so ga mrtvega pripeljali domov, smo zvedeli, da je med mučenjem strašno kričal in klical na pomoč mamo. Kričanje so slišali vaščani v vas Strmico preko doline Radulje in o tem obvestili njegove domače.

Moč strahu Ko so Stanka pripeljali domov na dvorišče, je njegova mama izvila iz sebe tak krik in vpitje, da se je slišalo do našega doma, čeprav je razdalja preko 500 metrov. Hitro sem stekel preko doline do Grahutovih in videl na vozu razmesarjenega, krvavega in delno z listjem oblepljenega Stanka. O pogrebu in posledicah tega zločina za partizanstvo v okolici Šmarjete vzemo iz dokumenta, ki ga je obveščevalna služba pri Okrožnem odboru OF za Novo mesto poslala glavnemu poveljniku Slovenskih partizanskih čet 3. septembra (glej *Črne bukve*, Ljubljana 1944). Poročilo najprej pove, da je Grahuta neki partizan rezal, tako da je kričal

na pomoč, nato pa pravi: 'Ljudje so ob mrtvaškem odru glasno izražali svoje ogorčenje, višek pa je doseglo na dan pogreba v Šmarjeti na pokopališču. Ljudi in vencev je bilo, kot še ob nobenem pogrebu v Šmarjeti ne. Udeleženci so vpili 'ravbarji' in podobno, misleč pri tem partizane. Razpoloženje ljudi v Šmarjeti in okolici 2 h daleč je tako, da skoro nihče ne odzdravi partizanu'.

Ko so ljudje ugotovili, da teror v Klevovžu, mučenje in umor Stanka Grahuta niso osamljeni primeri, ampak se dogajajo po vsej Ljubljanski pokrajini, je v ljudeh zavladal strah. Tudi otroci smo ga čutili. Podnevi smo se vsi skupaj počutili še nekoliko varne, noči pa smo se bali. Vsa vrata so bila skrbno zaklenjena. Napeto smo pričakovali, kdaj bo potrkalo. Tudi do zadnjega zrna izpraznjene kašče pri tistih hišah, kjer so imeli koga pri vaških stražarjih, ali pa tistih, ki so bili pri partizanih slabo zapisani, smo se bali, saj nismo vedeli, kdo bo naslednji na vrsti. Tako dr. France Cvelbar. **D**

Konec prihodnjič

Radio Ognjišče, Trig Brel 11, Koper

28. srečanje Prijateljev Radia Ognjišče

ob 800-letnici rojstva sv. Elizabete
v nedeljo, 8. julija 2007,
v Slovenj Gradcu

ob 10h sv. maša škofa Petra
Štumpfa, po njej veselo druženje

Srečamo se
v Slovenj Gradcu!

Vabljeni!

RADIO OGNJIŠČE

Vsestranski učenjak

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Janez Vajkard Valvasor je bil eden največjih učenjakov v slovenski zgodovini, vsekakor pa tudi eden največjih učenjakov svoje dobe. Na žalost mu je njegovo delo pogotnilo vse premoženje in je umrl v siromaštvu.

Slovenski polihistor baron Janez Vajkard Valvasor je bil nedvomno eden največjih mož svoje dobe. Bil je učenjak, umetnik, jezikoslovec in niti tehnika mu ni bila tuja. Poleg tega je bil tudi popotnik in nadarjen vojaški poveljnik. Žal pa so njegovo delo pretrgale hude finančne težave, v katere je zašel zaradi svojega znanstvenega delovanja, in dokaj zgodnja smrt. Prav finančne težave so pospešile njegovo bolezen v zadnjih letih življenja in pripomogle, da je umrl star dobrih petdeset let.

Sprva trgovci Družina Valvasor ni bila kranjskega izvora. Rod je izhajal iz severne Italije, iz krajev v okolici Bergama. Iz tistih krajev so skozi dolga stoletja prihajali trgovci, kasnejši lastniki rudnikov in topilnic, zdravniki in tudi umetniki, ki so se nato poslovenili in si ustvarili korenine na naših tleh. Tako so znane recimo rodbine Lazarini, Zoisi, Codelli in še nekatere.

Za financiranje
svojih raziskav
je Valvasor
potrošil vse svoje
premoženje.

Prvi Valvasor torej ni bil plemiškega rodu. Po poklicu je bil trgovec in si je sredi šestnajstega stoletja izbral Kranjsko za svoje poslovno delovanje. Posli so mu stekli in že v nekaj letih je postal ugleden kranjski trgovec. S poslovnimi uspehi je poleg premoženja rasel tudi ugled družine. Valvasor je postal kranjski deželan in kmalu nato član deželnih zborov. Svoje dobičke je investiral v zemljiško posest, da bi se

Baron Janez Vajkard Valvasor je bil vsestranski učenjak.

dvignil po statusu. Kupil je več posesti, pristav in graščin ter seveda z njimi povezane fevdalne privilegije. Konec šestnajstega stoletja je sledil zadnji korak in deželni knez je rodbino Valvasorjev povzdignil v dedni plemiški stan.

Ugledna rodbina Kot plemiči so Valvasorji seveda opustili dotedanje trgovske posle. Njihov novi stan jim je nalagal plemičem primeren

način življenja, se pravi upravljanje posesti, sodelovanje v lokalni politiki, vojaško službo, alternativa temu pa je bil vstop v Cerkev.

Janez Vajkard se je rodil v Ljubljani. Točen datum rojstva ni znan, krstili pa so ga 28. maja 1643. Njegov oče Jernej (Bartolomej) je imel velik ugled. Ne le da je bil lastnik gradov Medija in Gamberk, opravljal je tudi visoko funkcijo glavnega zakladnika

kranjskih deželnih posesti in bil član deželnega sveta. Mati Ana Marija je izhajala iz ugledne rodbine Raubarjev. Valvasorji so bili tako člani tedanje družbene elite na Kranjskem. Prvi izobrazbi na domačem gradu je sledila nadgradnja v Jezuitskem kolegiju v Ljubljani. Omenjeni kolegij je bil v tistem času najboljša šola na Kranjskem. Poleg običajnih predmetov in seveda teologije je plemiška mladež v kolegiju pridobila tudi nekaj teoretičnega znanja o vojaških zadevah. Navsezadnje je bila tedaj vojaščina dolžnost in obveza vsakega plemiča.

Po šolanju na kolegiju so ga starši konec petdesetih let 17. stoletja poslali na dodatne študije v Salzburg, München in v druga nemška mesta, ki so jih počasi začeli obnovljati po posledicah tridesetletne vojne.

Leta 1663 je Valvasor vstopil v vojsko in se pod hrvaškim vojskovodjo Nikolajem Zrinjskim udeležil bojev proti Turkom na Balkanu. Dvajsetletno premirje s Turčijo mu je omogočilo, da je zapustil aktivno vojaško službo in se podal na popotovanje po Evropi.

Po Evropi Potoval je po nemških deželah, po Holandiji, obiskal celo Anglijo ter se nato dalj časa zadržal v Italiji in predvsem v Franciji. Za nekaj časa je celo vstopil v francosko vojaško službo, deloma iz veselja do bojev, deloma da bi še bolj izpopolnil svoje vojaško znanje. V tistih časih ni bilo nič nenavadnega, če so plemiči kakšne države, v kateri je vladal mir, začasno stopili pod zastavo kakšnega tujega vladarja. V službi francoskega kralja se je Valvasor celo udeležil bojev proti severnoafriškim muslimanom v Maroku.

Med svojimi potovanji je začel postavljati temelje svoje naravoslovne zbirke in knjižnice.

V domače kraje se je vrnil leta 1671 in se oženil z Ano Rosino Graffenweger von Graffenau. Imela sta devet otrok, žal pa jih je kar pet umrlo v otroških letih. Z nekaj svojega premoženja in ženino doto sta zbrala devet tisoč florinov ter kupila gradove in posestva Bogenšperk, Črni potok in Lichtenberg. Celotna kupnina je sicer znašala dvajset tisoč florinov, a posesti sta kupila na posojilo z obljubo, da jih bosta skozi naslednja leta počasi poplačala.

Knjižnica, tiskarna, zbirka Na Bogenšperku je tako zrasla velika knjižnica, rasla pa je tudi zbirka. Valvasor je na Bogenšperku postavil tudi tiskarno, kjer je od 1679 tiskal svoja dela.

Že med svojim bivanjem v Franciji je na podlagi zapiskov, ki so nastali predvsem med njegovim življenjem v Toulonu, napisal knjižico v francoščini; prevedena je bila v nemščino in

Valvasor je bil leta 1683 prisiljen pretrgati svoje študije. Premirje s Turčijo se je izteklo in kmalu je mogočna turška armada butala po vratih cesarskega Dunaja. Valvasor, ki je imel visok položaj stotnika pehotnega regimenta spodnje Kranjske, je moral seveda takoj na bojišče. Potem ko je bila nevarnost odstranjena, pa se je spet umaknil v rezervo. Zanimivo je, da je svojim vojakom ob odpustu izdal dokumente o njihovih zaslugah oziroma o službi, in to tiskane, natisnjene na Bogenšperku, kar je eden prvih takšnih primerov.

Slava in finančni propad Valvasorja je pritegnil fenomen Cerkniskega jezera. Svoje opažanje je strnil v razpravi, ki je po objavi pritegnila precej pozornosti. Na podlagi te razprave je bil leta 1687 sprejet v članstvo Kraljeve družbe v Londonu.

Njegovo najslavnejše delo *Slava vojvodine Kranjske* je prišla v tisk

Za opis fenomena Cerkniskega jezera so Valvasorja sprejeli med člane Kraljeve družbe v Londonu.

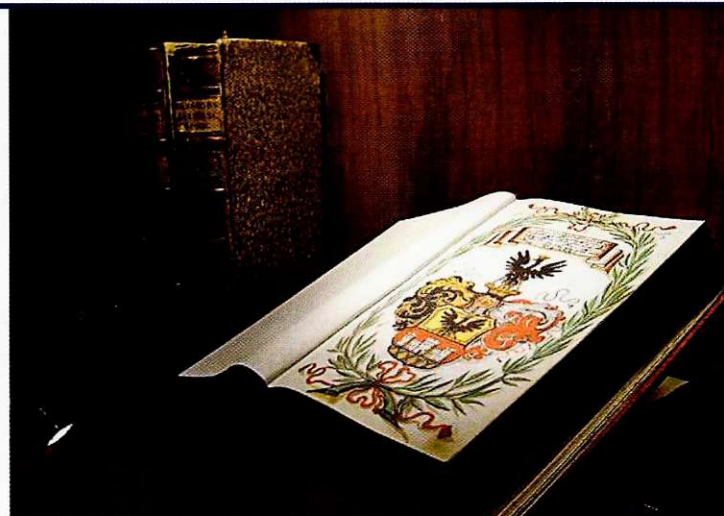
tiskana v Bambergu. Žal se ni obdržal noben izvod te knjižice.

Na Bogenšperku je tako nastalo več knjig, predvsem so bila to dela s področja topografije, na primer opisi gradov in posesti slavne rodbine Lambergar, pa opisi gradov in posesti v lastništvu Salzburških škofov in končno tudi album, v katerem je bilo opisanih več kot tristo mest, naselij, samostanov in gradov na tedanjem Kranjskem. Iz bogenšperške tiskarne je prišla tudi grafična kolekcija, ki je na sedemnajstih ploščah orisala Kristusovo pot od poslednje večerje do smrti na križu.

Za svoje delo je trošil veliko več, kot je imel dohodkov. Vzdrževal je tudi precejšnje število sodelavcev in kril njihove stroške, tako da je denar hitro odtekal.

leta 1689. V njej je bilo zbranih dvajset let raziskav tako Valvasorja kot njegovih dolgoletnih sodelavcev. Praktično ni področja, ki ne bi bilo v knjigi obdelano. Opisi krajine, flore in favne, mest, vasi, gradov, cerkva in samostanov, naravnih bogastev, trgovine, ljudi ter njihovih šeg in običajev, državne uprave, sodišč, vojske in vojaških utrd, dogodkov iz starih analov. Opisal, in kolikor se je dalo, tudi prerisal je stare kovance in orodje, ki so bili najdeni na Kranjskem. V petnajstih zvezkih je tako 3.532 strani tekstovnega gradiva in med tem prek petsto slik, zemljevidov in skic. Delo je bilo založeno istega leta v Nürnbergu in je prineslo Valvasorju nesmrtno slavo.

A prav izdaja *Slave vojvodine Kranjske* je zadala smrtni udarec

Slava vojvodine Kranjske je najbolj znano Valvasorjevo delo.

Zaradi stroškov znanstvenega dela je moral Valvasor prodati grad Bogenšperk.

Valvasor se je šolal tudi v Jezuitskem kolegiju v Ljubljani.

Valvasorjevemu premoženju. Že nekaj mesecev po izidu knjige je moral prodati posestvo Črni potok. Prodaji gradu je sledila prodaja njegove velikanske knjižnice in naravoslovne zbirke, ki jo je odkupila zagrebška nadškofija. Do leta 1692 je bil prisiljen prodati tudi Bogenšperk in Lichtenberg ter končno še podedovano hišo v Ljubljani. Njegovi otroci so tako ostali brez dediščine in

so se bili prisiljeni zaposliti kot aktivni vojaki oziroma se zapisati Cerkvi.

Z drobižem, kolikor ga je Valvasorju še ostalo, je veliki učenjak, potem ko je bil že hudo bolan, kupil majhno hišo v Krškem, ki si jo je komaj še lahko privoščil. Po slabem letu životarjenja v revščini je baron Vajkard Valvasor septembra 1693 umrl v Krškem, star dvainpetdeset let. ■

Radio Krka
106.6 MHz

Varšava: slovanska prestolnica EU

Tekst in foto: Lucija Horvat

Varšava je sodobna evropska prestolnica z okoli 1,700.000 prebivalci. Razteza se bolj na levem kot na desnem bregu široke reke Visle, v kateri živi sirena. V začetku junija so v Varšavi najprimernejše temperature za vedoželjen pohod po njenih ulicah.

Panorama Varšave se je hitro večala in približevala, ko se je Adriino letalo spuščalo na letališče. Ob pozni večerni uri na njem ni bilo prevelike gneče in taksi je bilo mogoče najeti brez težav. Naslednji dan se je začel zgodaj, in sicer z nakupom enodnevnih vozovnic, ki velja za ves mestni promet in stane okoli sedem zlotov. Jutranji sprehod do postaje metroja Pole Mokotowskie je dobro del. Varšavski metro za zdaj obsega eno linijo, ki vozi med končnimi postajami Kabaty in Plac Wilsona, od koder bo linija podaljšana do postaje Młociny.

Sovjetsko darilo Prvo, na čemer se ustavi pogled ob izhodu iz metroja, je »darilo Velikega brata«, Palac kultury, orjaška mono-

litna stavba, ki jo je v Varšavi dala zgraditi Sovjetska zveza in je zelo podobna Univerzi Mihaila Lomonosova v Moskvi. Zgrajena je bila v letih 1952–1955 po načrtih ruskega arhitekta Leva Rudnija. Ko je bila končana, je bila druga najvišja stavba v Evropi, in čeprav ima »le« trideset nadstropij, se ob pogledu nanjo še vedno prebujajo mogočna čustva. Po spremembi družbenega sistema so nekateri želeli porušiti stavbo, ki mnogim pomeni simbol sovjetske nadvlade, vendar ji je uspelo preživeti. V njej so našle prostor mnoge dejavnosti, tako konferenčne kot razstavne in kulturne. Na vrhu palače je razgledna točka.

Wojtila na plakatu Po ulici Marszałkowski je človek kaj hi-

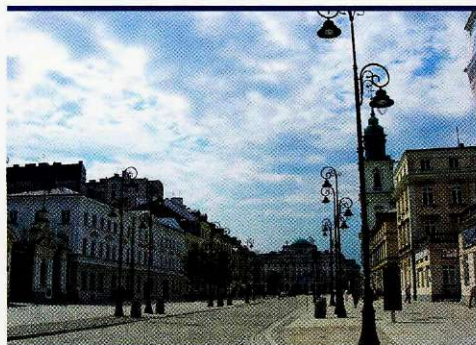
Palac kultury

tro pri Saksonskem vrtu, kjer se v vročem dnevu lahko ohladi v senci velikih starih dreves in ob pršenju velike fontane, ki jo je leta 1855 oblikoval Henryk Mar-

coni. Nedaleč naprej, vzporedno s Królewsko ulico, je pod arkadami nekdanje Saksonske palače grob neznanega junaka. Prav tedaj je stal pred njim razred ne ravno navdušenih šolarjev, ki so poslušali razlago učiteljice. Na obeh straneh groba potekajo izkopavanja temeljev stare palače, delovišče pa je ograjeno s panoji, poslikanimi z motivi iz življenja papeža Wojtyle, ki je močno zaznamoval življenje na Poljskem. Od tod pa do znamenitega Krakovskega predmestja nanj spominjajo spominske plošče in veliki plakati. Na Trgu Piłsudskega, s katerega se vidi hotel Victoria in Narodno gledališče, je svoj čas stala pravoslavna cerkev Aleksandra Nevskega, simbol ruske

Glavni trg Starega mesta

Krakowsko Przedmieście

V takšnem avtu sta se odpeljala mladoporočenca.

Karol Wojtyła na panojih pred gradbiščem

nadvlade. Stala je 30 let, potem pa so jo leta 1926 porušili. »Nobene potrebe ni bilo več po pravoslavni cerkvi,« je razložila vodnica skupini turistov, ki so se ustavili na Trgu Piłsudskega.

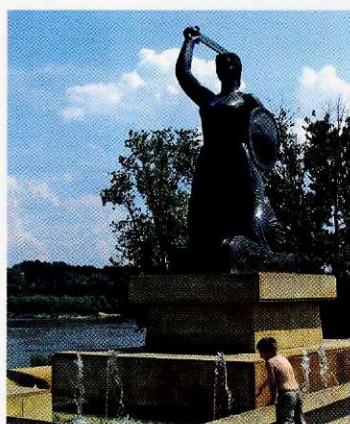
Zgodovina in legende Varšava ima dolgo zgodovino, zgodnja naselbina je bila na njenem mestu že v 10. stoletju, v 13. stoletju pa je Boleslav, vojvoda Mazovije, postavil rezidenco in dal pozidati tisti del Varšave, ki ga zdaj poznamo kot Staro mesto. V teku stoletij je nastalo o Varšavi tudi veliko legend, zapisal pa jih je varšavski pesnik Artur Oppman v 19. stoletju. Tako ena od njih pripoveduje, da Varšava dolguje svoje ime prvotnima lastnikoma ozemlja, na katerem je nastala, Warsu in Sawi. Druga pripoveduje o sireni, ki je živela v Visli in varovala prebivalce mesta. Postala je mestni simbol in ima v mestu več spomenikov: na glavnem trgu Starega mesta in ob bregu Visle. Varšavske zaklade sta po legendah varovala strašna pošast in zlata rasa. Varšava je poljska prestolnica šele od 16. stoletja, ko je ta naziv in funkcijo prevzela Krakov. Postala je kulturno središče države, najlepši primer tedanje arhitekture pa je Kraljevi grad, ki je bil med drugo svetovno vojno popolnoma porušen in so ga po načrtih rekonstruirali med letoma 1971 in 1988. Poljski kralji so bili od leta 1573 voljeni iz vrst aristokracije.

Muzej vstaje Evropsko kulturno središče je Varšava postala pod zadnjim poljskim kraljem Stanislavom Poniatovskim, potem pa so si Poljsko razdelile Avstrija, Prusija in Rusija. Varšava si je Ruse dobro zapomnila, pod rusko vladavino je prišla leta 1815, njeno trdo roko pa je ob-

čutila tudi ves čas komunizma. Šele v zadnjih letih je interes za ruski jezik narasel, vendar le iz ekonomskih razlogov. Med drugo svetovno vojno je bila Varšava do tal porušena, 700.000 prebivalcev, dobra polovica vseh, je bilo ubitih, pogrešanih ali razseljenih. Še posebej je prebivalstvo

Pierogi so poljska narodna jed.

Varšavska sirena

Spomenik Nikolaju Koperniku

trpelo med vstajo, ki se je začela 1. avgusta 1944. Nemogoče razmere in dogodki med vstajo so prikazani v Muzeju varšavske vstaje, kjer lahko obiskovalci vizualno in zvočno podoživljajo tiste strašne dneve, v katerih so si ljudje reševali življenje tudi z begom po kanalizaciji. Med vstajo je Rdeča armada čakala na drugem bregu Visle, da se je najhujše končalo, potem pa januarja 1945 osvobodila Varšavo. Obdobje komunizma je trajalo vse do leta 1989, ko so bile na Poljskem prve svobodne volitve, leta 1991 so sledile prve svobodne predsedniške volitve. Poljska je članica Nata od leta 1999, Evropske unije od leta 2004, vodita pa jo desničarska brata Kaczynski.

Mladi pari Junjski sprehod po varšavskih ulicah Starega mesta se nadaljuje, gneče ni. Veliko prebivalcev se je namreč odpravilo na podaljšan konec tedna, to je po prazniku sv. Rešnjega telesa, ki je na Poljskem dela prost dan. Podaljšani konec tedna je bil nemara voda na mlin tudi vsem mladoporočencem, ki so tistega dne stopili v zakonski stan. Sveže poročenih parov je bilo v Varšavi tisto soboto za slovenske razmere res veliko in se je zdelo, kot bi pred cerkvami na poroko čakali v vrstah. Ni kaj, začetek junija je pač najpriimernejši za tako veselo opravilo, kot je poroka. Sama sem ga proslavila v prijetni družbi in si v restavraciji privoščila poljsko narodno jed – pierogi z zeljem in gobami z ocvirkovo omako. Za osvežitev pa je prijalo poljsko pivo Żywiec. Čudovito!

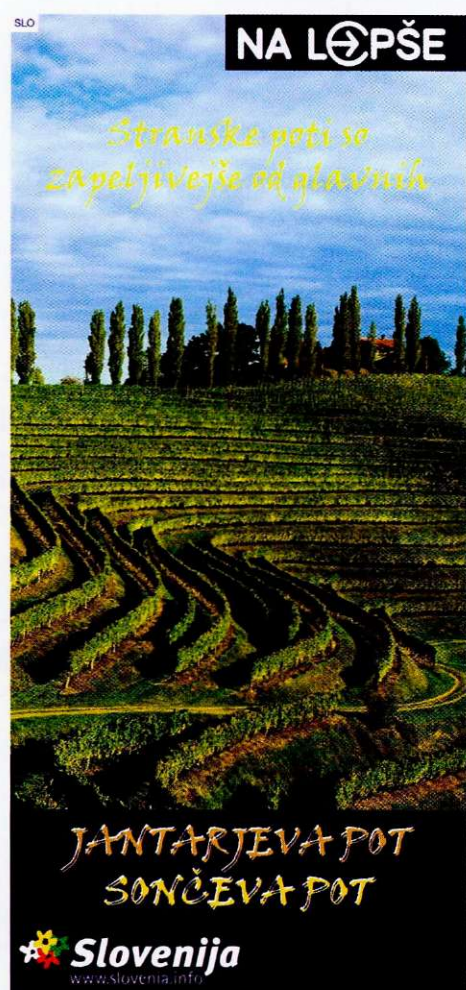
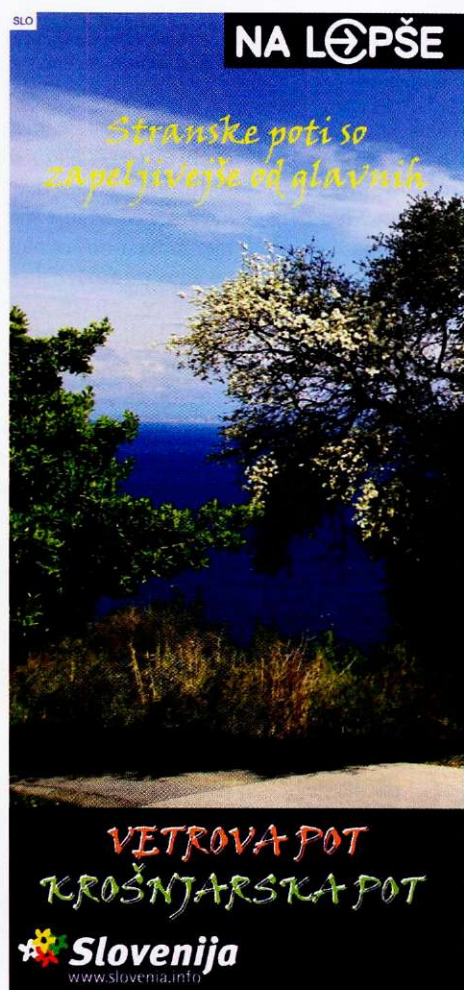
Znane osebnosti V Varšavi je prebivalo lepo število znamenitih in pomembnih osebnosti. Poleg Karola Wojtyła, papeža Janeza Pavla II, še Nobelovi nagradjenci:

pisatelj Henryk Sienkiewicz, ki je leta 1905 dobil Nobelovo nagrado za roman Quo vadis, judovski pisatelj Isaac Bashevis Singer, v Varšavi je med letoma 1937 in 1944 živel pesnik Czesław Miłosz. V varšavskem Novem mestu je bila rojena znana Marie Skłodowska Curie, ki je Nobelovo nagrado za znanstvene dosežke prejela dvakrat. Tudi hollywoodska zvezda nemega filma Pola Negri s pravim imenom Apolonia Chałupiec je živela v Varšavi. Tam se je za krajši ali daljši čas ustavilo tudi nekaj svetovno znanih glasbenikov in skladateljev. Najbolj znan med njimi je Frederic Chopin, ki je kot otrok živel v Krakovskem predmestju. V njegov slavn spomin v Varšavi še od leta 1929 vsako peto leto prirejajo Chopinovo mednarodno klavirsko tekmovanje. V poletnem času pa je vsako nedeljo zvečer mogoče prisluhniti koncertom izbrane klavirske glasbe v Łazienkach Królewskich, kjer med klopami cvetijo rdeče vrtnice in se pred veličastnim spomenikom Chopinu blešči voda iz ribnika. Łazienski park, ki obstaja že od srednjega veka in je sprva pripadal vojvodam Mazovijskim, ponuja še veliko: prelepa palača na vodi je zdaj muzej, park pa krasijo kraljevske ptice pavi, ki se nenehno oglašajo. Odprto gledališče ponuja skrivnostno sceno za predstave pod milim poletnim nebom. Kratek dvodnevni sprehod po Varšavi je tako minil kot blisk, a me je prepričal, da poljska prestolnica skriva še veliko lepega za kulturne sladokusce. **D**

Stranske poti

zapeljujejo tudi v letošnjem letu

»Stranske poti so zapeljivejše od glavnih. Stranske poti vam bodo odkrile, da je ponudba naše dežele bogata in raznolika in da lahko ponudi široko paleto najrazličnejših doživetij za še tako zahtevnega gosta,« je zapisano na hrbtni strani treh zloženek projekta »Na lepše«. Tri zloženke so dejansko tri turistične karte, ki vabijo na potepanje po eni ali več od skupno šestih stranski turističnih poti po Sloveniji. Zloženke tako domače in tuje goste vabijo, da Slovenijo odkrijejo skozi potepanje po Smaragdni, Vetrovi, Jantarjevi, Sončevi, Krošnjaški in Zlatorogovi poti.

Projekt »Na lepše – stranske poti so zapeljivejše od glavnih« je največji projekt promocije slovenskega turizma, ki ga Slovenska turistična organizacija izvaja na domačem trgu in s katerim tako domače kot tudi tuje goste vabi k raziskovanju Slovenije.

NA LEPSHE
www.slovenia.info/nalepse

Zloženke so na voljo:

- ☉ v Turističnoinformacijskih centrih (TIC) in Lokalnih turističnih organizacijah (LTO)
- ☉ na mednarodnih vlakih
- ☉ pri ponudnikih turističnih storitev v Sloveniji
- ☉ na mnogih drugih lokacijah
- ☉ naročite pa jih lahko tudi na spletnem naslovu www.slovenia.info/nalepse

Ni naključje, da je projekt, v okviru katerega so izšle tri zloženke, poimenovan »Na lepše«, in ni naključje, da se vodilna misel, ki vabi k raziskovanju skritih kotičkov Slovenije, glasi: »Stranske poti so zapeljivejše od glavnih. Stranske poti namreč odkrivajo bogato in raznoliko ponudbo naše dežele ter široko paleto najrazličnejših doživetij.«

Več informacij na www.slovenia.info/nalepse

Okusiti Slovenijo

Petintrideset stopinj

1.

Študentska založba

V *Petintridesetih stopinjah*, prvincu Draga Jančarja iz začetka sedemdesetih let, nam takrat mladi pisatelj opisuje en dan – že iz naslova je razvidno, da peklensko vroč – v življenju mladega urednika. Skozi njegovo gibanje prepoznamo tedanji Maribor, ki ga poseljujejo topi obrazi lumpenproletarcev. Pripovedovalec jih pogosto označuje kot teroriste, ki sabotirajo individualistično obnašanje. Lik terorista kot človeka množice je neločljivo povezan s figuro udbovca. Obe pojavi se medsebojno prepletata, se porajata druga iz druge in delita isto moralo. Udbovci se v grotesknih prizorih pojavljajo na vseh mogočih prizoriščih tega paranoičnega mesta. Nemirne študente, ki predstavljajo edino alternativo, želijo z manipulacijami in s pištolami, ki jih neženirano razkazujejo, na vsak način zatreti.

Evropska znanost

Založba *cf.

V zbirki *Delajmo Evropo* je izšlo delo *Rojstvo moderne znanosti v Evropi*, ki ga podpisuje Paolo Rossi. Poglavja, ki sestavljajo knjigo, obravnavajo novo astronomijo, opazovanja, opravljena z daljnogledom ali mikroskopom, načelo vztrajnosti, poskuse z vakuumom, krvni obtok, velike dosežke v matematiki itd. Poleg te snovi poglavja povzemajo razvijanje velikih idej in velikih tem: zavračanje hermetičnega pojmovanja znanja, novo vrednotenje tehnike, hipotetično ali stvarno prikazovanje našega poznavanja sveta, poskuse, da bi uvedli vzorce mehanične filozofije, novo podobo Boga kot inženirja in urarja, vpeljavo časovne razsežnosti pri raziskovanju naravnih pojavov.

Alain Badiou

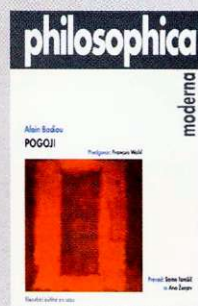
2.

Založba ZRC

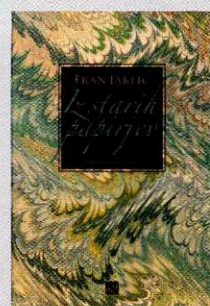
Filozofski inštitut ZRC SAZU je v zbirki *Philosophica – Series Moderna* izdal knjigo *Pogoji*, ki je nadaljevanje in dopolnitev dela Alaina Badiouja *L'etre et l'evenement* (1988). V njej avtor prvič sistematično razdela pogoje za sodobno renesanso filozofije, predlaga novo definicijo filozofije, razmerje Resnice do resnic in resničnostnih postopkov, podrobneje opredeli tako svoje nasprotovanje tematiki konca filozofije kot tudi razmerje med filozofijo in sofistiko. Ključnega pomena za njegov filozofski razvoj in projekt in tudi za filozofijo nasploh so razprave o kategorijah forsiranja, odtegljaja in neimenljivega ter poglavja, v katerih sistematično obravnava in opredeljuje razmerje med filozofijo in njenimi pogoji (pesnitev, matematika, politika, ljubezen). Predgovor je napisal François Wahl.

1.

2.

3.

4.

Tito brez maske

Založba Mladinska knjiga

V knjigi *Tito brez maske* avtor Miro Simčič, novinar in publicist, prikazuje nekdanjega jugoslovanskega voditelja Tita predvsem kot človeka. Poudarek je na njegovem vsakdanjem življenju, čeprav obravnava tudi prelomne dogodke, ki jih poznamo iz zgodovine. Posebej raziskuje tista vprašanja, ki še danes burijo duhove. Avtor je pozoren na manj znane okoliščine Titovega zdravljenja in smrti ter na ozadje gospodarske agonije in propada zvezne države. Obravnava Titove človeške in voditeljske slabosti, hkrati pa zavrača špekulacije, za katere ne najde ničesar oprijemljivega. Osveštljuje njegove sodelavce, zdravnike, generale, ženo Jovanko in druge ženske, psičke, kuharice in strežnike ter občasno 'visoko družbo'. Predvsem pa poskuša večjo pozornost nameniti razmerju med Titom in Slovenci. Besedilo dopolnjuje veliko fotografij, tudi manj znane. V tej knjigi je torej nekdanji jugoslovanski diktator prikazan bolj kot »kralj«, manj pa kot vodja ene najhujših diktatur v 20. stoletju.

Iz starih papirjev

3.

Celjska Mohorjeva družba

Ob izidu knjige Frana Jakliča *Samotar na Selih in druge povesti* je leta 2004 Celjska Mohorjeva družba zapisala: »S tem Mohorjeva družba sklepa opus izdanih Jakličevih del, ki obsega kar osem knjig.« A v letu 2007, ob 70. obletnici pisateljeve smrti, so v sodelovanju z občino Dobropolje izdali deveto Jakličovo knjigo in jo naslovili *Iz starih papirjev*. Zavzet zbiralec in Jakličev vnuk Tadej Sluga je namreč iz bogate Jakličeve zapuščine izbral slike in črtice, ki opisujejo slovenskega malega človeka, kar je bilo za Jakliča značilno, in do zdaj še niso bile ponatisnjene v knjižni obliki. Tokratni izbor prinaša spise, ki jih je Jaklič objavljal v različnih časopisih 19. in 20. stoletja (*Dom in svet*, *Domoljub*, *Edinost*, *Ilustrirani Slovenec*, *Ljubljanski zvon*, *Narodni gospodar*, *Rodoljub*, *Slovenec in Slovenski učitelj*), dodana pa sta

tudi dva neobjavljena rokopisa *Plinska razsvetljava* in *Govor za zbor združnikov*.

Sladke pregrehe

Založba Mladinska knjiga

Posladek zmeraj tekne. Mnogi poklicni kuharji načrtujejo jedilnike z mislijo na sladki konec, kajti sladica je krona vsega. Možnosti so skoraj neizčrpne in nekaj najboljših sladkih dobrot – od klasičnih do čisto novih – je zbranih v tej knjigi, ki so jo napisali Elisabeth Döpp, Christian Willrich in Jörn Rebbe. Lahke sadne solate, nežne pene in kreme, osvežujoči sorbeti. Lahko pa se odpovemo glavni jedi in se pogostimo s sladkim cesarskim pražencem, cmoki ali sladkimi narastki, ki nasitijo. Kako preprosta je priprava, dokazujejo odlični opisi postopkov in mnogi koristni nasveti v knjigi.

Živimo z rastlinami

4.

Mohorjeva založba Celovec

Biologinja in upokojena profesorica Tatjana Angerer je napisala več kot dvajset knjig, med katerimi so najvidnejše tiste, ki govorijo o rastlinah, njihovi vlogi v našem vsakdanjem življenju in njihovem pomenu za zdravje. Zdaj je izšla njena knjiga *Živimo z rastlinami*, v kateri obravnava 64 premišljeno izbranih zdravilnih rastlin, ki v našem vsakdanjiku pomagajo krepiti in ohranjati zdravje. Izbor opisanih rastlin je skrbno premišljen. Narekovala ga je želja po čim bolj naravnem življenju – življenju, povezanem z naravo –, ne da bi pri tem škodovali svojemu okolju. Spodbuda za uporabo negojenih, divje rastočih rastlin v vsakdanjem življenju so izbrani recepti za pripravo jedi, kozmetičnih sredstev in kopeli z dodatkom zelišč. Knjiga lahko poteši tudi tiste, ki jih zanimajo kulturnozgodovinski podatki o rastlinah, avtorica piše celo o nekaterih zablodah in vražah v zvezi z njimi. Vsebinsko bogatijo stari ljudski recepti in nasveti za uporabo rastlin v zdravstvu.

Vas je pičilo, da bi odpotovali v tujino?

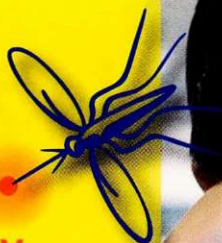
Sklenite zavarovanje z medicinsko asistenco v tujini Vzajemna **Tujina**, ter brezskrbno uživajte na počitnicah.

Vas je pičilo v tujini?

Za ublažitev posledic pikov insektov skleniteljem zavarovanja podarjamo* **Hansaplast®** izdelek, ki pomirja nadležno srbenje.

* Velja za sklenitve do 31. 8. 2007 v poslovalnicah Vzajemne, preko www.vzajemna.si in na brezplačni telefonski številki 080 20 60. Količina izdelkov je omejena.

Tujina
Brezskrbno v tujini

Zdravstveno zavarovanje z medicinsko asistenco v tujini vam omogoča:

- ✓ osebna, družinska in skupinska zavarovanja,
- ✓ ugodne zavarovalne premije,
- ✓ organizacijo zdravniške pomoči,
- ✓ 24-urno pomoč,
- ✓ mrežo izvajalcev po vsem svetu,
- ✓ dodatna kritja za svojce,
- ✓ pravno pomoč.

Zavarovanje lahko sklenete na vseh poslovalnicah Vzajemne, pooblaščenih turističnih agencijah ali preprosto preko spletne strani www.vzajemna.si in na ostalih lokacijah.

PROSTOR ZA TELEFON
080 20 60

www.vzajemna.si

VZAJEMNA
Jaz zate, ti zame.

Vzajemna d.d., Vošnjakova 2, 1000 Ljubljana

Modri mislimo na jutri

www.modra-energija.si

**ZDAJ LAHKO TUDI VAŠE GOSPODINJSTVO
PRISPEVA K LEPŠI PRIHODNOSTI!**

hse

Odločite se za nakup okolju prijazne električne energije iz obnovljivih virov slovenskih rek. Modro energijo pridobivamo v hidroelektrarnah, ki ne obremenjujejo okolja in tako prispevajo k ohranitvi narave in živalskih vrst.

**Pridružite se skupnosti,
ki aktivno skrbi za zdravo okolje!**

Mesečni strošek nakupa Modre energije je nizek
– predstavlja ceno ene skodelice kave.

doplačilo za Modro energijo
0,00417 € na kWh
1 SIT na kWh

Modra energija
Obnovljivi viri sedanjosti in prihodnosti

Več informacij pri vašem dobavitelju električne energije:

HSE 01 470 41 00	Elektro Primorska 05 333 33 50
Elektro Ljubljana 01 430 42 70	Elektro Gorenjska 04 208 32 32
Elektro Celje 03 420 10 00	Elektro Maribor 02 220 01 15

Slovenska ljudska pesem je živa

Tekst in foto: Lucija Horvat

Slovenska ljudska pesem je živa tudi po zaslugi njenih zvestih zapisovalcev. Na Gorjanskem so v nedeljo podelili Štrekljevo nagrado za leto 2007. Prejemnica je profesorica muzikologije in angleščine Jasna Vidakovič.

Uvodne pesmi je zapel Mešani pevski zbor Gorjansko.

Štrekljevo nagrado, ki jo že vsa leta podeljuje Odbor za Štrekljevo nagrado s sedežem v Komnu na Krasu, so letos prvič podelili na Gorjanskem, na domačiji prvega zbiralca slovenskih ljudskih pesmi dr. Karla Štreklja. Brez njega bi bila zakladnica ljudskih pesmi veliko revnejša, saj je bil predsednik slovenskega odbora za nabiranje slovenske ljudske pesmi, ki je bil ustanovljen v okviru vseavstrijske akcije, da bi zbrali in objavili ljudske pesmi vseh narodov takratne Avstrije. Karel Štrekelj je postavil tudi strokovna merila zbiranja pesmi, ki v glasbenem narodopisju veljajo še danes. »Podoba slovenske ljudske pesmi je danes veliko bolj jasna kot v času, ko je Štrekelj začel uresničevati svoj zbiralni načrt. Toda kljub znanju, ki ga

imamo o ljudski pesmi danes, se še vedno vprašujemo, kakšna je njena podoba danes, ali med ljudmi še živi v enaki vsebinski, jezikovni in glasbeni raznovrstnosti, ki bi pričala o muzikalni ustvarjalnosti nešolanih pevcev. Žal se izgublja njena različnost in večglasje, nasprotno pa ni res, da bi nam za ljudsko pesem ne bilo mar. To dokazujejo številne skupine, ki se ukvarjajo s podajanjem slovenske ljudske pesmi,«

je v svojem nagovoru dejal slavnostni govornik prof. Mirko Ramovš. Brez rojaka z Gorjanskega dr. Karla Štreklja bi bila slovenska duhovna dediščina mnogo revnejša, najpomembneje pa je, da so mu sledili takšni zbiralci ljudskih pesmi, kot je letošnja nagrajenka Jasna Vidakovič.

Podeželje še poje »Ljudje na Slovenskem še pojejo ljudske pesmi, sicer ne v okviru običajev in

šeg, ampak namenoma, na odru. Mnoge glasbene skupine, zlasti na podeželju, ljudsko pesem zelo malo prirejajo in jo izvirno podajajo. Bogastva ljudske pesmi se morajo njeni nosilci zavedati, saj zanj ne more poskrbeti nihče drug kot oni sami,« je dejala Jasna Vidakovič, ki je pomembno pripomogla k ohranjanju in zapisovanju slovenske ljudske pesmi. Na Radiu Slovenija ureja radijsko oddajo Slovenska zemlja v pesmi in besedi, ki je na sporedu vsak torek in jo je ustanovil Glasbeno-narodopisni inštitut SAZU. Svoje prispevke o slovenski ljudski glasbi je objavljala tudi v oddajah Etnofonija, Na ljudsko temo, Slovenska ljudska pesem in ustvarila radijske glasbene programe o posebnostih slovenskega ljudskega izročila. V skrbi za radijsko oddajo je za Arhiv Radia Slovenija zbrala okoli 20.000 minut zvočnih zapisov izvirnega ljudskega petja, godčevstva in narečnih pripovedi. Poleg tega Vidakovičeva že 30 let spremlja, poroča in v oddajah predstavlja področna, finalna in državna srečanja ter tekmovanja množice mladih glasbenikov na glasbila, kot so tamburica, diatonična harmonika, citre in ustna harmonika. Že deset let aktivno sodeluje v ožji projektni skupini za tradicionalno glasbo v mednarodni medijski organizaciji EBU in je mentorica mnogim mladim poustvarjalcem slovenske ljudske glasbe ter raznim tradicijskim skupinam in posameznikom. Je tudi avtorica knjižne in zvočne izdaje Sto slovenskih ljudskih pesmi, je med drugim zapisano v utemeljitvi nagrade. Kulturni program na slovesni podelitvi so oblikovali Mešani pevski zbor Gorjansko pod vodstvom pevo-vodje Gorana Ruzzierja in pevska skupina Kantadori iz KS Gradina, ki jo vodi Emil Zonta. **D**

Štrekljeva nagajenka za leto 2007 je Jasna Vidakovič.

Pevska skupina Kantadori je pela istrske pesmi.

Soška fronta

V letošnjem letu mineva 90 let od konca bojev na soški fronti. Okroglo obletnico sta novogoriška zveza kulturnih društev in mestna občina Nova Gorica praznovali z mednarodno prireditvijo Glasba ne pozna meja, ki je bila hkrati sklepna slovesnost projekta Sabotin – park miru. Vzdolž soške fronte so na 14 lokacijah ob desetih dopoldne zatulile sirene, tišini pa je sledil nastop amaterskih godb na pihala iz enajstih držav, katerih prebivalci so bili udeleženci spopadov na fronti. Sočasno so zaigrali skladbo Dober dan, sosed, nato pa se je oglasil zvon v spominski cerkvi na Javorci. Na soški fronti je med prvo svetovno vojno umrlo milijon ljudi. S prireditvijo so organizatorji hoteli opozoriti, da na zgodovinsko in politično nemirni tromeji med slovanskim, germanskim in romanskim narodom meja ne bo več ovirala razvoja, in hkrati pozvali, naj vlada nameni denar za druge potrebe in ne za orožje. Osrednji

Janez Starina (desno)

del slovesnosti je potekal zvečer na novogoriškem stadionu, kjer je moči združilo 17 pihalnih godb iz Slovenije, predstavile so se skupine v starih vojaških uniformah, nastopila pa sta tudi avstro-ogrska vojaka, ki sta ju upodobila igralca Boris Kobal in Janez Starina. Dogajanje se je končalo s koncertom Alenke Godec in ponudbo jedi narodov, ki so bili udeleženi v bojih na soški fronti. Kot rečeno, je bila prireditev Glasba ne pozna meja tudi sklepni del 300.000 evrov vrednega projekta Sabotin – park miru, za katerega je večino denarja prispevala Evropska unija. L. H.

Gostovanje Kabareta

Po uspešnem gledališkem letu in vedno razprodanih dvoranah za muzikal Kabaret, ki je doživel več kot 50 ponovitev, je MGL sezono sklenilo na Festivalu glasbenih predstav 2007 v Brnu na Češkem, načrtuje pa še gostovanje na Festivalu Lent. V ponedeljek, 18. junija, je MGL v Mestnem gledališču Brno

MGL. V svoji glasbeni predstavi je Vita Mavrič zbrala devet znanih songov skladatelja Kurta Weilla, povezanih z motivom hrepenenja. Gre za preprosto zgodbo o ženski, ki si skozi različna obdobja zastavlja paleta vedno istih vprašanj o ljubezni, moških in sebi. Predstava je predpremierno uprizorjena v Brechtovi hiši v Berlinu, gostitelji mnogih umetnikov iz vse Evrope. Muzikal Kabaret je bil za MGL pravi izziv. »Glasbena komedija je žanr, ki smo ga Slovenci premalo gojili, da bi mu lahko pripisali dimenzijo tradicije. Želja po taki uprizoritvi je pa bila zelo prisotna v vsakem gledališču, tudi v našem. V našem igralskem ansamblu imamo odlične posameznike, ki zelo dobro obvladajo tudi glasbeni element. Zato je uvrstitev tega žanra velik in povsem nov izziv za igralški ansambel, hkrati pa korak dalje v iskanju nove publike, ki ljubi tak žanr, pa ne more do njega,« je o glasbeni komediji Kabaret dejal direktor in umetniški vodja MGL Boris Kobal. L. H.

Foto: Ziga Kortnik, 2006

Muzikal Kabaret

gostovalo z muzikalom Kabaret avtorjev Joeja Masteroffa, Johna Kanderja in Freda Ebba. Predstavo je režiral Stanislav Moša, ki je tudi direktor Mestnega gledališča Brno. Na ta dan so na istem festivalu predstavili tudi avtorski projekt Vite Mavrič Hrepenenja, ki je nastal v koprodukciji Café Teatra in

Napovednik dogodkov

ČETRTEK, 28. 6. 2007

17.00 **Hostel Celica:**
Indijski ples – tečaj plesa

Ljubljana: Ana Desetnica – festival
pouličnih gledališč

20.30 **Križanke:** Tomasz Stanko Quartet (Poljska); Matthew Shipp Trio (ZDA); Bill Laswell's Material feat. Nils Petter Molvaer, Bernie Worrell, Ayib Dieng & Hamid Drake (ZDA/Norveška/Senegal) – džez

PETEK, 29. 6. 2007

Ljubljana: Ana Desetnica – festival
pouličnih gledališč

20.30 **Kraška hiša v Repnu:**
9. Štrekljevi večeri

20.30 **Križanke:** Fool Cool Orchestra feat. Vlatko Stefanovski & Simone Zanchinni (Slovenija/Makedonija/Italija); Geri Allen trio feat. Carmen Lundy (ZDA); Lee Konitz New Nonet (ZDA) – džez

20.30 **Cankarjev dom:** Nastopi
folklornih skupin z vsega sveta v okviru
19. mednarodnega folklornega Festivala
Folkart

SOBOTA, 30. 6. 2007

Ljubljana: Ana Desetnica – festival
pouličnih gledališč

20.00 **Kulturni dom Cerknica:** Skupina
Čompe, koncert popularne glasbe

20.30 **Križanke:** Maja Osojnik Sextett (Slovenija); Omar Sosa Trio (ZDA/Kuba),

Steve Coleman & The Five Elements (ZDA) – džez

21.00 **Gabrovica pri Komnu (Kras):**
Komedija Borisa Picige, Revija naših
najboljših skečev

21.00 **Ljubljanski grad:** Orkester
Slovenske filharmonije

NEDELJA, 1. 7. 2007

18.30 **Mini teater Ljubljana:** Otroško
gledališče Dubrava (Hrvaška): Beli klovn
– lutkovna predstava

PONEDELJEK, 2. 7. 2007

21.00 **Križanke:** A. Borodin: Knez Igor
– opera

TOREK, 3. 7. 2007

20.00 **Galerija Kapelica:** Daša Lakner:
Krivda spomina – gledališki performans

SREDA, 4. 7. 2007

20.00 **Ljubljanski grad:** Richard Galliano
& Tangaria Quintett, Roy Ayers (ZDA)
– džez

20.00 **Pavšlarjeva hiša, Kranj:** FESTIVAL
CARNIOLA: Milan Vrsjakov (violončelo) in
Jasna Nadles (flavta). Koncert vrhunskega
slovenskega violončelista in znane
flavtistke na multikulturnem Festivalu
Carniola.

21.00 **Križanke:** A. Borodin:
Knez Igor – opera

**RADIO
ZELENI VAL**
93.1 & 97.0 Mhz

ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

Prekletstvo zlate rože

Monika Maljevič

Yimou Zhang, režiser spektaklov Heroj in Hiša letečih bodal, nas v prikazovanju kitajske zgodovine tokrat popelje v 10. stoletje.

Na večer pred praznikom Chong Yang se v cesarski palači bohotijo zlate rože. Nepričakovano se vrne cesar (Chow Yun Fat) s svojim drugim sinom, princem Jaijem (Jay Chou). Želel naj bi praznovati v krogu svoje družine, vendar glede na njegov hladni odnos s slabotno cesarico (Gong Li) se to ne zdi verjetno. Že mnogo let je cesarica v prepovedanem ljubezenskem razmerju s svojim pastorkom, prestolonaslednikom Wanom (Liu Ye). Ujeti princ Wan želi pobegniti s svojo skrivno ljubeznijo Chan (Li Man), hčerko cesarskega zdravnika.

Princ Jai, zvesti sin, je v čedalje večjih skrbih zaradi bolehnosti svoje mačehe in njene obsedenosti z zlatimi krizantemami. Cesar ima skrivnosten načrt in cesarski zdravnik (Ni Dahong) je edini, ki je seznanjen z njegovo nakano. Ko cesar uvidi prežečo nevarnost, se odloči zdravnikovo družino premestiti na varno. Na poti jih pričakajo napadalci. Chan in njena mati Jiang Shi (Chen Jin) se morata vrniti v palačo, njun povratek pa privede do številnih črnih presenečenj.

Med razkošnim in veličastnim praznovanjem praznika pridejo na dan temne skrivnosti. Običajno pretvarjanje cesarske družine prekine več tisoč bojnikov z zlatimi oklepi, ki napadejo palačo. Kdo je odgovoren za ta brutalni upor? Komu je zvest princ Jai? Bo bitka med ljubeznijo in požrešnostjo dobila končnega zmagovalca?

Zgodovinsko ozadje Prekletstvo zlate rože se odvija v poznih letih dinastije Tang pred več kot tisoč leti. Dinastija Tang je bila ena najodmevnejših v kitajski zgodovini. Zaznamovalo jo je pravo razkošje. Star kitajski pregovor pravi: Zlato in žad na zunaj, sicer pa beda in propad. To pomeni, da se za ču-

Man cheng jin dai huang jin jia

Režija: Yimou Zhang

Scenarij: Yu Cao, Yimou Zhang

Produkcija: Bill Kong, Zhang Weiping

Igrajo: Yun-Fat Chow, Li Gong, Jay Chou, Ye Liu, Dahong Ni, Qin Junjie, Man Li, Jin Chen

Premiera: 28. 6. 2007

Distribucija: Cinemania group

dovito zunanostjo pogosto skriva temna in grozljiva resnica. V središču zgodbe je nesložna vladajoča družina z globokimi skrivnostmi. *Prekletstvo zlate rože* je režiserjev tretji akcijski film. Ustvarjalci filma so prepričani, da je zgodba v njem najpomembnejši element, akcija pa je le sredstvo za prikaz te zgodbe. Gre za pot, po kateri se razkrivajo razmerja in rešujejo nasprotja.

Kratka pozna dinastija Tang (923–936) je pravo nasprotje dinastije Tang v prejšnjih stoletjih (618–907). Gre za obdobje korupcije, razprtij, političnega nemira, medtem ko je bila pred tem zlata doba stabilnosti, blaginje in miru. Zadnja leta dinastije so zaznamovale dvorne spletke in prevare, ki so dinastijo potisnile v propad in napovedale pol stoletja razdrobljenega kraljestva, ranljivega za

napade Mongolov s severa in Turkov z zahoda. (Ko prvič srečamo princa Jaija, se le-ta vrača s severne meje, kjer se je bojeval z mongolskimi napadalci). Regionalni poglavarji in vojaški voditelji so zasedli dele cesarstva in Kitajska je razpadla na manjše fevde. Trinajstletno obdobje, pozna dinastija Tang, se šteje kot del obdobja, imenovanega pet dinastij in deset cesarstev (907–960).

V celovečercu *Prekletstvo zlate rože* sta cesar in cesarica izmišljena lika. Cesar je eden izmed vojščakov, ki prevzame oblast. Ko se je poročil s svojo prvo ženo, je bil samo poveljnik, cesarica pa je bila hčerka regionalnega kralja. Obredi in slovesnosti zaznamujejo cesarjevo hinavščino, saj mu v resnici kot prisvojitelj prestola ni mar za obredje dinastije Tang. **[1]**

Poletno udobje za uživanje na prostem v reviji Naš dom

www.nasdom.net Cena 3,80 EUR

NAŠ DOM

KULTURA BIVANJA 3 · JUNIJ/JULIJ 2007 · Leto XXXIX/409 (ISSN 0547-3039)

OPREMLJAMO
Otroška soba
Naj raste z otrokom

POHIŠTVENI TRENDI
Novosti iz Milana

VRTNO POHIŠTVO
Vabi udobje na terasi

V novi številki revije Naš dom:

- vrtno pohištvo za popolno udobje na vrtu in terasi
- najnovejši trendi s pohištvenega sejma v Milanu
- kako opremiti otroško sobo

Darilo za bralce revije - turistični priročnik Na pot!

Ob nakupu revije boste brezplačno prejeli enega izmed treh turističnih priročnikov: Dalmacija ali Istra in Kvarner ali Krk z Jonskimi otoki.

NAŠ DOM
Kultura bivanja

Izvidniška funkcija

tekst in foto: Matej Mihinjač, SAGA Institute

Škoda octavia scout 2,0 TDI

Kar takoj lahko zapišem: octavia scout je odličen avto. Bravo, Škoda! Ali Volkswagen, saj je vseeno ... Dejstva govorijo sama sebi v prid; uporabna oblika karavana, privlačen videz, dober in zmogljiv motor z ubogljivim menjalnikom, štirikolesni pogon in povečana razdalja od tal za nekaj malega terenskih zmogljivosti. Na koncu pa še ugodna cena. Idealen avto? Za marsikoga res.

Brez pravih pomanjkljivosti

Saj ne pravim, da nima pomanjkljivosti, vendar je paket vsega pisan na kožo marsikateremu kupcu. Kot smo zapisali, je cena

ugodna, nikakor pa ne nizka. Za povprečnega slovenskega kupca povprečnega slovenskega avtomobila je vsaj za polovico previsoka. In tudi zato jih pri nas ne bo veliko. Bo pa scout našel svoje privrženice pri tistih, ki dejansko kdaj zapeljejo z urejenih cest in nimajo 'terenskih' vozil le za kazanje in lasten občutek večvrednosti. Večino svojih sposobnosti spretno skriva, tudi zato, ker izhaja iz običajne kombijevske izvedbe octavie. Zaščitni dodatki v srebrni barvi vseeno dajejo nekoliko bolj grob in za marsikoga privlačen videz, hkrati pa so serijska še

TEHNIČNE KARAKTERISTIKE

TEHNIČNI PODATKI	ŠKODA OCTAVIA SCOUT 2,0 TDI
vrsta motorja	turbodizelski, štirivaljni, vrstni, 4 ventili na valj
prostornina v ccm	1968
moč v kW (KM) pri vrt./min	103 (140) pri 4000
največji navor v Nm pri vrt./min	320 pri 1750
menjalnik	ročni, šeststopenjski
pogon	na vsa štiri kolesa
mere (dolžina x širina x višina) v mm	4581 x 1784 x 1533
medosna razdalja v mm	2578
prtljažnik v litrih	580/1620
masa praznega vozila (nosilnost) v kg	1530 (660)
največja hitrost v km/h	197
pospešek 0-100 km/h v s	10,2
poraba (po normah EU) v l/100 km	8,0/5,4/6,4
poraba na testu v l/100 km	8,3
cena vozila v EUR	28.545

17-palčna lahka platišča in dvojna izpušna cev. Če bi nadaljeval z naštevanjem serijske opreme, ne bi mogel mimo samodejne klimatske naprave, bolj grobega oblazinjenja na sedežih, parkirnih senzorjev zadaj, da bo tudi sovoznik vedel, zakaj tole ni navadna octavia, pa bo jasno ob pogledu na 'terenski' ročaj pred njim. Serijska ABS in ESP pomagata krotiti vozilo v kritičnih trenutkih, vendar jih v tem primeru ne bi smelo biti veliko, ker gre za vodljivo in predvidljivo vozilo. Voznik bo težko imel težave z namestitvijo v ergonomsko dovršeno okolje in se hkrati ne bo obremenjeval z iz-

biro nekaterih materialov, saj gre le za škodo, ki ne sodi v razred 'premium'. Tu je bistveno več podarka na prostornosti; če bi kolena potnikov na zadnji klopi raje imela več 'zraka', ga je zaradi dokaj kratkega medosja toliko več v prtljažniku – kar 580 litrov!

Suverenost na vseh področjih

TDI-motorji poleg svojih zmogljivosti v zadnjem obdobju 'slovijo' tudi po svoji glasnosti. Pri takšni škodi je to morda še malce očitnejše, vendar ni moteče, sploh pri potovalnih hitrostih hrup agregata hitro preglasi piš vetra. Podvozje lahko razvaja tudi z

čistokrvnih terencev, a česa več takšna škoda niti ne potrebuje za svoje 'izvidniške' izlete po urejenih gozdnih poteh. Poraba dvolitrskega turbodizla se je na testu gibala okoli osmih litrov na sto kilometrov, kar ob upoštevanju zmogljivosti, malce večje mase in večje čelne površine vozila niti ni veliko, seveda pa gre tudi bistveno nižje, če znate varčevati in se ne vozite veliko po mestu ali hribovitih kolovozih. Ročni

udobjem, zaradi velikih previsov čez kolesa je le vzdolžnega nihaanja karoserije več, kot bi si želeli. Ni kaj, davek na povečano oddaljenost od tal je nekje treba plačati, sicer pa boste s 180 milimetri pod trebuhom octavie scout pripeljali marsikam, če nimate v mislih Camel Trophyja. Štirikolesni pogon s sklopko Haldex je namreč dovolj učinkovit za povprečno zahtevne. Ni bliskovito hitrega prenosa navora, ker sta v normalnih pogojih gnani sprednji kolesi, vendar nima večjih težav s speljevanjem na spolzkem. Sprednji del lahko premaga vstopni kot 16,8, zadnji pa 13,1 stopinje, kar sicer ni na ravni

menjalnik ima šest uporabnih stopenj, kjer je prva nekoliko krajša za konkretnejše zmogljivosti na lahkem terenu.

Izvidniška funkcija octavie combi je Škodi zato odlično uspela. Avtomobil je suveren na vseh področjih in ima podoben krog kupcev, kot si jih je ustvaril na primer subaru forrester. Ker Čehi še nimajo pravega SUV-vozila, lahko scout pomeni tudi tipanje trga za kasnejše modele, ki bi posegli še v ta segment, ta čas pa gre za zanimivo kombinacijo slogov, ki znajo biti za marsikoga celo zelo uporabni. **D**

Novici

AUDI A5 Po dolgem času spet klasični Audijev kupe! Ni dvoma, da se v razredu takšnih avtomobilov v prvi vrsti prodaja oblika in šele nato blagovna znamka. Audi ima v obeh primerih v rokavu prave adute; kupejevska oblika kljub značilnemu 'hladnemu' oblikovanju jasno kaže hišno pripadnost in bo prepričala ljubitelje znamke, medtem ko ima slednja dovolj ugleda, da bo A5 na cesti deležen spoštovanja. Zadnji Audijev klasični kupe je s cest zapeljal že pred 11 leti, A5 pa je četrti. Z zasnovo sedežev 2+2 in kar velikim prtljažnikom (455 litrov) mora biti udoben na dolgih vožnjah, seveda pa ponuditi tudi nekaj športnosti. Serijska oprema je zelo bogata, kupci pa bodo lahko izbirali še med zelo dolgim seznamom dodatkov. Posebnost audija A5, ki jo bodo zagotovo vsi opazili, pa so sprednje luči, ki jih poleg drugih svetil krasi še osem LED-diod, ki dajejo vozilu res markanten in prepoznaven videz. A5 bo na voljo z bencinskima motorjema 1,8 TFSI in 3,2 FSI, športna izvedba S5 pa s 4,2-litrskim osemvaljnikom z 260 kW (354 KM). Turbodizli bodo trije: 2,0 TDI, 2,7 TDI ter 3,0 TDI. Povpraševanje je baje tudi pri nas veliko; od prvo-nega načrta od 60 do 80 vozil letos sedaj govorijo že o stotih!

BMW M5 TOURING BMW M5 se je na domačih cestah pri lovu na kupce prvič v zgodovini podjetja pridružila še karavanska izvedba. Nova karavanska izvedba topmodela z oznako M5 bo sedaj s svojo zmogljivostjo prtljažnika (500 litrov) predstavljala dober argument ob morebitni želji po nakupu ter posledičnem prepričevanju vašega zakonskega partnerja, da gre za pravo družinsko vozilo, ki lahko ob podrhtih sedežih ponuja 1650 litrov prostora. Izvedba za prostorsko orientirane športne voznike s 5,0-litrskim V10-agregatom s 373 kW (507 KM) pospeši od 0-100 km/h v 4,8 sekunde in doseže tovarniško omejeno hitrost 250 km/h, elektronika pa motor ustavi šele pri 8250 vrtljajih. Povprečna poraba goriva na 100 prevoženih kilometrov se giblje okrog 15 litrov, medtem ko M-zračno vzmetenje ponuja vrhunske vozne lastnosti.

**SREDNJA
POKLICNA IN
STROKOVNA
ŠOLA
BEŽIGRAD
LJUBLJANA**

IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH

Vpisujemo v programe:

**AVTOŠOLA
JEŽICA**

SPSŠB, Na produ 2, Ljubljana; tel.: 01 537 13 88

- prometni tehnik (PTI), voznik, učitelj vožnje
- pridobitev voznškega dovoljenja: A, B, C, D, E kat.

Enigma žitnih krogov

Aleš Kocjan, foto: arhiv Demokracije

Krog, ki se je nedavno pojavil na žitnem polju v okolici Ptuja, je znova razburkal razprave o tem, kdo bi lahko bil avtor tega in vseh drugih podobnih krogov. Nekateri menijo, da gre za potegavščino, drugi pa da gre za sporočila bitij iz vesolja.

in lahko, čeprav so potisnjena ob tla, še vedno rastejo. V nekaterih primerih naj bi se v okolici pojavljala tudi nenavadna sevanja, ki naj jih drugod ne bi bilo. Nasprotniki te teorije imajo za to seveda znanstveno razlago. Kot pravijo, se dajo upognjena stebela, ki se ob teptanju ne prelomijo, pojasniti z vlago. Ker so noči vlažne, se na steblih in v rastlinah nabere voda. Slednja nato rastlino tako omehča, da ste steblo pri nagibu ne prelomi, ampak le ukrivi. Pri tem navajajo primer posušene trave in trave, ki še raste. Prva se ob upogibanju zaradi krhkosti, ker je izsušena, prelomi, sveža trava, ki ima v sebi še vedno dovolj vlage, pa se le upogne.

Prav tako je po njihovo mogoče povsem racionalno razložiti skrivnost, kako je mogoče v tako kratkem času narediti tako velike in geometrijsko pravilne like. Pri tem navajajo primer televizijske hiše National Geographic, ki se ji je pred časom oglasila skupina štirih mladeničev in ji ponudila snemanje nastajanja enega takšnih krogov v realnem času in prostoru. Skupina se je neko noč skupaj s televizijskimi snemalci odpravila na polje ter v realnem času in realnih razmerah posnela nastajanje takšnega kroga. Nastala je oddaja, ki je dokazala, da lahko skupina vsega štirih ljudi le v nekaj urah z malo spretnosti in s preprostimi teptalniki, sestavljenimi iz deske in vrvice, v žito naredi precej velik in geometrijsko precej zahteven krog.

Tokratni krog, ki v Sloveniji ni bil prvi (eden se je pojavil v letu 2000, po eden še v letih 2005 in 2006), je nastal v začetku junija ob glavni cesti Ptuj–Gruškovje pri Pobrežju v okolici Ptuja. Krog, ki je spominjal na kroge, ki se vsake toliko časa pojavljajo v žitnih poljih po vsem svetu (kakšnih 200 na leto), je bil od glavne ceste oddaljen le nekaj metrov, njegov premer pa je bil okoli 50 metrov. Čeprav je bil oblikovno razmeroma preprost, je med tistimi, ki jih zanimajo tovrstni pojavi, sprožil nova ugibanja o tem, kdo bi lahko bili njegovi avtorji. Nekateri so prepričani, da so krogi

delo zunajzemeljskih bitij, drugi pa, da gre za delo človeških rok oziroma potegavščino. Prvi svoje prepričanje utemeljujejo z navedbami, da je nemogoče, da bi skupina ljudi v samo nekaj urah, kolikor bi jih imeli morebitni šaljivci na razpolago v času, ko vsi trdno spijo, ustvarila tako za-

pletene in geometrijsko pravilne like, ki včasih spominjajo na prave umetnine. Prav tako naj bi na višji poseg kazala stebela žita, ki v večini primerov niso polomljena, ampak samo upognjena

Nedavno narejen krog v žitu pri Ptuju.

V žitnem krogu v Pobrežju so domačini našli nedotaknjeno ptičje gnezdo.

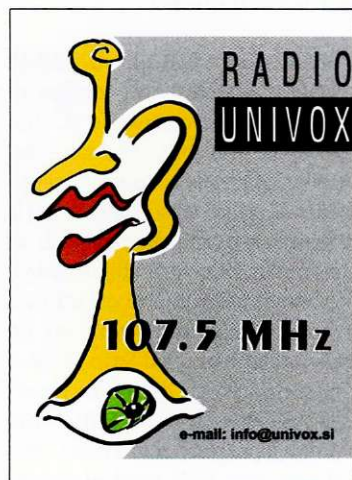
Nekateri imajo risanje likov v žitu za hobi.

Vesoljci ali ljudje? Ne glede na argumente ene ali druge strani se zdi, da pri nastajanju tovrstnih krogov ni nič zunajzemeljskega. Postavlja pa se vprašanje o smiselnosti takšnega početja. Čemu bi tuja bitja, ki po dozdajšnjih ugotovitvah astronomov skoraj zanesljivo živijo vsaj nekaj tisoč svetlobnih let daleč od Zemlje in skoraj zagotovo nimajo tehnologije, ki bi bila hitrejša od svetlobne hitrosti, prepotovala nekaj tisoč let samo zato, da bi na Zemlji poteptala žito? Le kaj nam bi želela s tem nesmiselnim početjem sporočiti, zavedajoč se seveda, da takšnih znakov skoraj zagotovo ne razumemo? Bi nas želela opozoriti na svoj obstoj? Zakaj se nam ne bi potem kar prikazala? Do zdaj so najbrž že ugotovila, da smo miroljubna bitja in da jim naša tehnologija zagotovo ne more do živenga. Po drugi strani seveda tudi drži, da so nekateri krogi prave male mojstrovine in da bi potrebovali veliko prostovoljcev, če bi jih hoteli ustvariti

v nekaj urah. Poleg tega žito, ki oblikuje kroge, včasih deluje skoraj tako, kot da se ga mehanska roka ne bi dotaknila. Da takšna vojska ljudi za seboj ne bi pustila sledi? Kaj je torej res?

Čprav se ljudje radi zatekamo v domišljajske svetove in bi radi videli, da bi kroge res naredila zunajzemeljska bitja, se zdi, da pri žitnih krogih ni posredi nič takega. Da slednje drži, je dovolj, če malo pogledamo na svetovni splet. Na njem je mogoče najti različne strani, kjer posamezniki objavljajo svoje fotografije in posnetke, ki so jih napravili pred in med delanjem krogov ter po njem. S posnetkov je mogoče natančno videti, kako lahko že majhna skupina v razmeroma kratkem času v žitu ustvari dokaj zapleten lik. Prav tako je mogoče na spletu najti internetne strani skupin, ki se za hobi lotevajo načrtovanja in izdelovanja tovrstnih likov in pri tem tekmujejo med seboj. Gre za to, kateri skupini bo uspelo narediti čim bolj zapleten in občudovanja vreden lik. Nekako tako kot izdelovalci tetovaž med sabo tekmujejo, kateremu bo uspelo narediti večjo in lepšo tetovažo. Seveda pa je v ozadju tudi medijska slava oziroma naslajanje nad ugibanji javnosti, kdo je avtor tovrstnih likov.

Zdi se torej, da pri izdelovanju žitnih krogov ni nič takšnega, kar bi lahko imeli za zunajzemeljsko. Še najbolj zunajzemeljski pri vsem skupaj je mogoče beskmeta, ko zjutraj pride na polje in ugotovi, da so lep del pridelka poteptali nepridipravi. No, to pa že sodi v črno kroniko. ■

Kakšno bo vreme čez 6 dni?

Vremenska napoved za 6 dni vnaprej!

Prva slovenska televizija
s šestdnevno vremensko napovedjo.

Info TV je slovenska televizija, ki celodnevno predvaja poročila vsakih 15 minut. V naših informativnih oddajah lahko spremljate tako dogajanje doma kot po svetu. Info TV lahko sprejemate samo preko kablinskih sistemov. Program je popolnoma brezplačen. Za več informacij pokličite vašega kablanskega operaterja.

Vremenska napoved za 6 dni je na sporedu v novicah, ki so 15 minut do in 15 minut čez vsako polno uro.

Vremensko napoved "6 dni" najdete tudi na Mobilnem mobilnem portalu Planet (Info/Vreme).

Naročnik oglasa Info TV, d.o.o., Novo mesto

Domžalčani so letos prvič slavili uspehe svojih košarkarjev in nogometašev.

Helios z dvojno krono

Kristijan Stranščak, foto: NK, KK Domžale

Domžalam lahko po zmagi košarkarjev Heliosa dodelimo naziv slovenska prestolnica športa. Mesto s 30.000 prebivalci, 15 kilometrov vzhodno od prestolnice, ima namreč že dober mesec tudi prve v nogometu.

Uspesna domžalska košarkarska zgodba se je začela v Mariboru konec šestdesetih, ko je Uroš Slavinec pri ŽKK Maribor naredil prve košarkarske korake. Njegovega očeta in z njim vso družino je pot kmalu pripeljala v Ljubljano, kjer je Uroš s košarko nadaljeval v Olimpiji, na pobudo takratnih veljakov domžalskega kluba dr. Mitje Šircija in Aleksandra Gričija pa je člansko kariero nadaljeval in končal v Domžalah. Danes v vlogi predsednika kluba in hkrati prvega moža generalnega pokrovitelja Heliosa uživa po sijajni sezoni in osvojitvi obeh lovorik. Košarkarski Klub Helios je šele tretji klub v Sloveniji z naslovom državnega prvaka.

Dvakrat je to uspelo novomeški Krki (1999/00, 2002/03), preostalih trinajst lovorik pa je v lasti Uniona Olimpije. V peti tekmi finala lige UPC Telemach je četa Memija Bečiroviča, očeta slovenskega reprezentanta Sanija, ki je s svojim klubom Panathinaikos iz Aten osvojil naslov evropskega prvaka, zaslužno premagala trinajstkratne prve iz Tivolija Union Olimpijo. Helios je tako osvojil dvojno krono, med igralci imenovano »kanta«, saj je po februarjemskem zmagoslavju v pokalu Spar šele drugi kljub v zgodovini samostojne Slovenije, ki mu je to uspelo. Glede na napovedi direktorja Heliosa Lada Gorjana pred začetkom sezone so svoje letošnje cilje celo presegli, saj je želja po

finalu v pokalu Spar in finalu v ligi UPC Telemach presežena na najslajši mogoči način. Skozi celotno sezono so dokazovali, da

so kot ekipa dozoreli, da so zbrali igralce, ki so se pripravljali podeliti kolektivu, kar je bistveno pri ekipnih športih.

Finala je bil »na nož«.

Najslabša sezona Olimpije

Prvič v šestnajstletni zgodovini slovenskih prvenstev je Union Olimpija ostal brez ene same lovorike. Začetek sezone je napovedoval veliko lepšo sliko, saj se je v Ljubljano vrnil pri navijačih in soigralcih zelo priljubljeni Marko Milič, v Tivoliju je ostal finski ostrostrelec Teemu Rannikko, po poškodbi je okrevljal Sašo Ožbolt. Na vedno vroč Olimpijin trenerski stolček se je vrnil tudi Tomo Mahorič, ki pa je zelo kmalu opazil težave in se je po dveh mesecih poslovil, saj si ni želel, da bi na

koncu slabe rezultate pripisovali izključno njemu. Kasneje se je videlo, da je bila letošnja sezona Olimpije zgrajena na obljubah pokroviteljev, ki se svojega dela obljub niso držali, ne pa na resničnih finančnih zmožnostih. Po Mahoričevem odhodu je vjeti v svoje roke prevzel Gašper Okorn, ki mu je bilo rečeno, da je to le začasno, vendar so se vsi kasnejši kandidati ustrašili nič kaj rožnate situacije v zmajevem gnezdu. Tako je Okorn ostal trener do konca sezone, po njej pa se je sporazumno razšel z klubom. V finalu je Olimpija nastopila z močno okrnjeno zasedbo, manjkali so trije glavni nosilci igre: finski organizator igre Teemu Rannikko, Gruzijec s slovenskim potnim listom Manučar Markoišvili in srednji od bratov Lorbek – Domen. V primerjavi z začetkom sezone je Union Olimpija igral v povsem drugi postavi. Novembra 2006 so na primer proti Heliosu igrali še Marko Milič, Erden Arslan, Saulius Kuzminskas, Christian Markaker in Hasan Rizvič, med sezono pa za kratek čas tudi Goran Jurak. V finalu so po vseh odhodih in poškodbah komaj zbrali sedmerico igralcev. Olimpija je izgubila prvo, tretjo in peto tekmo, ki so se igrale v Domžalah. Torej se je poznala tako prednost domačega igrišča kot kratka klop Uniona Olimpije, poleg tega pa še utrujenost igralcev.

Razočaranja in veselje Geoplinu Slovanu je grozila zelo slaba sezona, toda po katastrofalnem začetku, ki so ga zaznamovali sodni spor glede Mihe Zupana

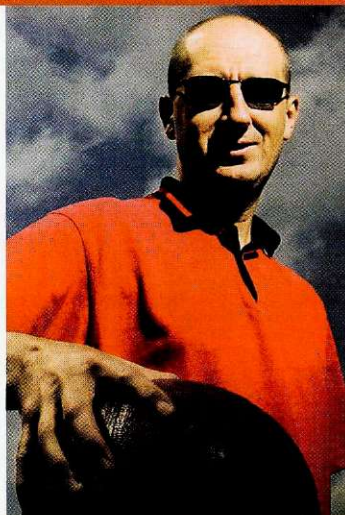

Slovenski veslači so tudi na drugi tekmi SP v Amsterdamu ostali brez stopničk. Favorizirana **LUKA ŠPIK** in **IZTOK ČOP** sta v dvojnem dvojcu zasedla četrto mesto, dvojni četverec in četverec brez krmarja pa sta bila šesta.

in Gorana Dragiča ter številne poškodbe, mu jo je uspelo na koncu rešiti s tretjim mestom v ligi UPC Telemach, s katerim je ohranil mesto v ligi NLB. Zlatorogu je uspelo s povprečno najmlajšo ekipo v ligi (dobrih 20 let) premagati v rednem delu prav vsa moštva in se uvrstiti med polfinaliste, kjer so manjkali le lani. Četrto mesto je glede na cilje pred sezono manj od pričakovanega, vendar je to mlada ekipa, ki ima prihodnost. V vrhu slovenske košarke je že peto leto zapored tudi šoštanjski košarski klub Elektra. Dvakrat so bili šesti, nato peti, lani so bili četrtri, letos pa so znova končali na petem mestu. Če bi Šoštanjčanom pred sezono kdo ponudil peto mesto, bi ga verjetno brez pomisleka vzeli, na koncu pa se je izkazalo, da so imeli obilo smole, saj so bili še pred zadnjim krogom v boju za tretje mesto. V zlato sredino so se zvrstili Krka, Alpos Šentjur, TCG Loka Kava, Zagorje ter Koper. Po odigranih tekmah v kvalifikacijah za obstanek oziroma uvrstitev v ligo UPC Telemach je preboj v višji rang uspel zreški Rogli, kot zmagovalci 1. B slovenske košarske lige pa so se neposredno uvrstili Hopsi iz Polzele. Kranjski Triglav je izpadel že po rednem delu, poslavlja se tudi KD Misel Postojnska jama, kar je glede na tradicijo postojnske košarke prava katastrofa. Vprašanje je, kdaj se jim bo uspelo vrniti med najboljše. Nemški filozof Nietzsche je rekel: »Kar ne ubija, krepi.« Samo upamo lahko, da bo ta misel prinesla kaj dobrega tudi slovenskim klubom! ☐

Triindvajsetletni **NEJCZRIDARČIČ** je po zmagi na uvodni tekmi SP v avstrijskem Loferju v sprintu, svoji paradni disciplini, zmagal še na predzadnji preizkušnji tega tekmovanja v italijanski Ivrei.

Čudežni plavž

Esad Babačić

S časovne in prostorske distance se mi zdijo mnoge reči veliko bolj jasne in razumljive.

Kot da bi morali Slovenci res potovati zato, da bi vsaj približno videli pravo resnico o sebi. Ali pa je težava le v tem, da je v moji dragi domovini premalo ljudi, ki so sposobni pogledati resnici v oči in se soočiti z bremenom vsakdanjika, ki ga je vse prej kot lahko nositi. Zato se vse preveč rado dogaja, da takšno slepoto izkoriščajo tisti, ki vodijo igro in jo pač prirejajo sebi v prid. Ko se po kakšnem naključju najde nekdo, ki bi lahko bil mesija, tisti torej, ki bi lahko zadeve premaknil s kritične točke, se mu že na začetku porežejo krila. In tako ostaja vse po starem, tako kot je vseh volilnemu telesu, tisti večini, ki ne potrebuje veliko za dosego lastnih ciljev. Malce me je poneslo, morda zato, ker bi moral biti tam doma danes praznik, pa ga menda ljudje ne praznujejo, kot bi se spodobilo. Očitno jih kolektivna igra ne zanima preveč, čeprav radi poslušajo zgodbe o gospodarski rasti in čedalje večji konkurenčnosti, ki jo imamo med izbranimi. Pa saj se mi je vedno zdelo, da je glavna odlika Slovencev zdravi egoizem, s katerim smo prišli tako daleč. Imamo pač značjsko črto, ki nam je nihče ne more vzeti, pa če smo še tisočkrat hlapčevski. Osebnostno imam blazno rad to tradicionalno zadržanost, nad katero se intelektualci nenehno zgražajo, a hkrati s pridom črpajo iz njene bogate zakladnice. Mi smo dejansko svetovni čudež, pa če smo še tako zakompleksani. Samo če pogledamo hokejiste, ki bodo v skupini A igrali proti ZDA in Kanadi, državama, ki sta izumili to izjemno privlačno igro. Seveda se opravičujem Kanadčanom, ki so dejansko tisti, s katerimi se je vse začelo, toda ne morem si kaj, da ne bi omenil tudi njihovih najbolj osvojenih nasprotnikov, s katerimi se bodo pomerili naši risi. Dejstvo je, da osemdeset odstotkov naše reprezentance sestavljajo igralci, ki prihajajo iz Kurje vasi z okolico, če se lahko izrazim malce bolj slikovito. Če k temu dodamo dejstvo, da je na Jesenicah edina stabilnost led, ki ga ne zmanjka, niti kadar je na drugi strani reke že solata, je primerjava z velikani svetovnega hokeja kot na dlani. To, da bomo tam, v skupini A, je veliko več kot športni dogodek; gre za pravcati kulturološki šok, saj so primerjave med nami in drugimi člani elitne skupine malone smešne. Kolikor imamo mi prijavljenih igralcev, toliko imajo Rusi hokejskih igrišč. Malce karikiram, prosim, da mi tega ne zamerite. Ne bom jih štel, ker jih je preveč. In ko bodo fantje z Jesenic in iz okolice dosegli zadetek proti Ameriki ali Kanadi, bo to trenutek, ki bo nedvomno desetkrat močnejši od praznovanja dneva državnosti. Mi je prav žal, toda če je kdo pri nas konstitutiven, potem so to fantje z Jesenic, iz Ljubljane in še nekaterih krajev, kjer se rojevajo dobri hokejisti.

Ropar je streljal v bančni poslovalnici.

Banka in pošta

Bogdan Sajovic, foto: Bor Slana

V vsega nekaj urah sta bila oropana banka in poštno dostavno vozilo. O škodi se ne govori, zagotovo pa je precejšnja. Upajmo, da se, potem ko smo zamenjali tolar s precej močnejšim evrom, ne bo bistveno povečalo število oboroženih ropov.

V Trzinu so bili sredi belega dne mimoidoči kar precej presenečeni, ko so videli prizor, kakršne navadno vidimo na filmskih platnih. Oborožen neznanec je sredi belega dne oropal lokalno banko in izginil. Nekaj po trinajsti uri je v prostore poslovalnice domžalske banke vstopil neznanec. Na glavi je imel motoristično čelado, oblečen je bil v motoristični anorak. Poleg uslužbenk poslovalnice sta bili v prostoru še dve stranki. Nenadoma pa je neznanec izpod oblačil izvlekel pištolo in z njo ustrelil v stekleno pregrado, ki loči uslužbenke za pultom od strank. Seveda je steklena pregrada kot navadno v bankah in drugih denarnih ustanovah iz neprebojnega stekla in tudi steklena pregrada v trzin-

ski poslovalnici je strel zdržala. A drobci krogle oziroma okrušek neprebojnega stekla, ki ga je vseeno odkrhnilo, so rani eno od šokiranih strank. Pravzaprav so bili šokirani vsi, tako zaposleni kot stranke. Ropar pa je, ko je videl, da je bil strel v pregrado zamen, uporabil drugo metodo. Skočil je na pult in stekleno pregrado preskočil. Na nasprotni strani pulta si je postregel z denarjem, spet preskočil pult ter mimo še vedno presenečenih uslužbenk in strank stekel na ulico, sedel na motorno kolo in odbrzel v sončen dan. Koliko denarja je odnesel, ne želi objaviti ne banka in seveda tudi ne policija. Vzrok za to je interes preiskave. Po naših podatkih pa je trajalo kar precej časa, da so policisti prišli na kraj kaznivega

dejanja. Nekateri od „firbcev“, ki so se po dogodku pasli okoli poslovalnice, so se pridušali, da je trajalo vsaj dvajset minut, preden se je prikazal prvi policist, in še precej dlje, da so prišli kriminalisti in drugi strokovnjaki.

Oropani poštar Tistega ponedeljka so imeli možje postave

Iz poštnega vozila odnesli denar.

opraviti še z enim drznim ropom, le da v tem primeru ni šlo za bančno poslovalnico, ampak za pošto. Rop je bil v Ljubljani v večernih urah.

Okoli osme zvečer, seveda je bilo še svetlo, se je na dvorišče pošte v Dravljah pripeljal voznik poštnega avtomobila. V vozilo je začel nalagati pošto, ko sta se od nekod vzela dva mlajša moška. Eden je bil tako predrzen, da se ni niti zamaskiral. Razbojnika sta pograbila vrečo s čednim kupom denarja v njej in jo ucvrtila stran, potem pa skočila v bel avtomobil. Za volanom je sedel njun pajdaš in avto je sunkovito oddivjal v neznano. Tudi v tem primeru še ni znano, koliko denarja sta odnesla roparja. Storilce še vedno iščejo. **1**

Ekološko
pridelana
živila

Nič dodano, nič odvzeto.

50%

100%

Ekološko pridelana živila so polnejšega okusa, ohranjajo več vitaminov in mineralov in imajo višjo hranilno vrednost.

Ekološka živila so pridelana brez uporabe lahko topnih mineralnih gnojil in sintetičnih pesticidov. Namesto slednjih uporabljamo le naravne metode za zatiranje bolezni, škodljivcev in plevelov. Pridelana so po naravnih postopkih, z gojenjem rastlin in živali, ki so prilagojene lokalnim ravnim razmeram. Brez gensko spremenjenih organizmov, rastnih hormonov in nepotrebnih dodatkov pri predelavi.

ekološki | Republika Slovenija
Ministrstvo za kmetijstvo,
gozdarstvo in prehrano

Postopek proizvodnje ekoloških živil kontrolirajo pooblašene organizacije, ki jih imenuje in nadzoruje Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS.

www.mkgp.gov.si

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano vzpodbuja razvoj ekološkega kmetijstva.

RTS:
tv program

Lent 2007

**UJEMITE
FESTIVALSKI
UTRIP!**

**V ŽIVO
S ŠTIRIH
PRIZORIŠČ
FESTIVALA LENT 2007**

www.rts-tv.com/lent

Vsak dan

20.00

22. 6. - 7. 7. 2007

ELEKTROPROM

Že 40 let z vami!

EVJ ELEKTROPROM d.o.o.
Loka pri Zagorju 22
1412 Kisovec
www.elektroprom.si

uprava 03-56-57-150
trgovina EVJ Center Kisovec
03-56-71-234
trgovina EVJ Trbovlje
05-90-23-203
storitve 03-56-57-150

- elektroinstalacije
- strojne instalacije
- projektiranje za področje strojnih in elektro instalacij
- geodetske storitve
- daljinsko ogrevanje z lesno biomaso
- kabelsko komunikacijski sistemi
- grafitne ščetke
- trgovine EVJ Center
- delovni stroji in nizke gradnje
- bar Sedmica

lokalna televizija ETV

<http://etv.elektroprom.si>
komerciala:
03-56-57-150
uredništvo:
03-56-57-177

tel.: 03/ 897 50 05

www.radiovelenje.com

107.8 MHz

www.radiovelenje.com

RADIO VELENJE

Najlepša je Tadeja

Barbara Prevorčič, foto: Bor Slana

Minulo soboto smo dobili novo mis. Krono si je nadela kodrasta Prekmurka Tadeja Ternar.

Bolj kot lepoticke sta prireditelji oziroma izbor najlepše Slovenke na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani zaznamovali voditeljski zveri. Organizatorji prireditve

so se letos odločili, da bodo dogodek pripravili na nekoliko nekonvencionalen način. Tako so sceno zavili v temačnost, voditelja Aleksandro Balmazovič in Jureta Godlerja pa so s pomočjo maske prelevili v groteskni podobi pošasti. Igralsko nadarjeni Godler

je tako predstavljal zver, ki si nadvse želi deklet, ki bi ga ljubilo, a ostaja praznih rok. Med prireditvijo so predvajali tudi kratke skeče. Zaradi nenavadne postavitve odra so si gledalci v dvorani projekcijo lahko ogledali kar na stropu. Oder je bil namreč v obliki kroga, sedeži pa so bili na vseh štirih straneh. Ne bi radi oporekali igralski nadarjenosti voditeljev, vendar stojimo za tem, da smo želeli videti simpatičen izbor najlepše Slovenke, ne pa grozljivo igralsko predstavo, ki nikakor ne sodi v kontekst lepote tekmovanja.

O zmagovalki Simpatična 19-letna Tadeja Ternar prihaja iz Beltincev. 178 cm visoka lepota, študentka mariborske ekonomske fakultete, pravi, da se je na izbor prijavila z željo, da ji bo to pomagalo pri prodoru v svet mode. Na prireditvi so zanjo navijali starši in fant Grega, s katerim sta skupaj več kot eno leto, a se vidita bolj malo, saj njen izbrani igra nogomet v tujini. Naravno kodrasta Tadeja ohranja lepo postavo predvsem z odbojko in tenisom, hkrati pa priznava, da so njena slaba razvada sladkarije. Beltinčanka je tako s podobo kot osebnostjo navdušila njena predhodnica Iris Mulej, saj pravi, da je čudovita oseba, ki ji je veliko pomagala z nasveti.

Prva spremljevalka je postala Duška Stojčič, 24-letna študentka iz Dolenjskih Toplic, druga spremljevalka pa 24-letna Anja Lukman iz Celja. Za simpatično Tadejo bomo spet stiskali pesti 1. decembra na izboru za mis sveta, ko bo na Kitajskem predstavljala barve naše države.

Narodnozabavno poletje

Junijski, julijski in avgustovski petkovi večeri (ob 20.30) na prvem programu Televizije Slovenija bodo rezervirani za ljubitelje narodnozabavne glasbe, saj bodo na sporedu številni festivali in koncerti domače glasbe, sobotni večeri na drugem programu Televizije Slovenija pa bodo prav tako v znamenju glasbe. Predvajali bodo gala koncert Mojmir Sepeta in Jureta Robežnika, koncert ob 20-letnici skupine Panda, La vie en rose – Mednarodni večer šansonov 2007 in koncert ob 35-letnici Vala 202.

Na prvem programu televizije Slovenija je bil prejšnji petek prvi del Alpskega večera, drugi del si boste lahko ogledali ta petek. Alpski večer je znamenito srečanje izvajalcev slovenske narodnozabavne glasbe, ki je na Bled letos spet privabilo veliko število njenih privržencev iz Slovenije in tujine. Na Alpskem večeru 2007 sta nastali dve oddaji z voditeljema Bernardo Žarn in Vinkom Šimekom. Svoje je k dobremu razpoloženju prispeval tudi igralec Marjan Šarec z

likom Ivana Serpentinška, med glasbenimi izvajalci pa so mnoga priljubljena imena iz Slovenije in tudi iz tujine. Igrali in prepevali so Alpski kvintet, Veseli Begunci, Gorenjski kvintet, Robert Goter, ansambel Nagelj, Igor in zlati zvoki, ansambel Braneta Klavžarja, Veterani Mengeške godbe, ansambel Svetlin in Stane Petrič, kvin-

Festival Vurberk je potekal v športni dvorani OŠ Starše.

tet Dori, Navihanke, ansambel Toneta Rusa, Jože Galič in glasba iz Slovenije, ansambel Miko-la, Jodlexpress, Štajerski baroni, Čuki, Cocktails band iz Hrvaške, Osttirol, Rudi Šantl in MB kvintet, Denis Novato, Die Eurosteirer, Rosmarin, Heimatland echo in Gorenjski kvintet.

Alpskemu večeru bo 6. in 13. julija sledil Festival Vurberk, 16. festival narodnozabavne glasbe Slovenije, vokalno-instrumentalnih skupin z diatonično harmoniko ter dvo- in večglasnim pejem, ki je bil v soboto, 16. junija 2007. Festival je bil zaradi slabega vremena in v dogovoru z Regionalnim RTV-centrom Maribor predstavljen z grajskega dvorišča v Vurberku v športno dvorano Osnovne šole Starše.

Katie spet noseča?

Ljubka Katie Holmes, soproga znanega igralca Toma Cruisea, naj bi bila spet noseča. Tako trdijo paparaci, ki so Katie posneli med tekmo v Madridu, ko je za širokim puloverjem skrivala skrivnostno izboklino.

Tom in Katie sta si v družbi Victorie Beckham s tribun ogledala tekmo Realu iz Madrida in Realu z Mallorce, v kateri je zmagal prvi in si zagotovil že 30. naslov državnega prvaka. To je bila tudi zadnja tekma Davida Beckhama

v dresu španskega prvotigaša, a paparacov ni toliko zanimal nogomet kot trebušček Katie Holmes. Časnik The Sun navaja celo nekega prijatelja para, da sta Katie in Tom navdušena nad prihajajočim dojenčkom in da Katie kar žari od sreče. Ali so samo govorice ali pa bo Suri res dobila bratca oziroma sestro, bo kmalu jasno.

Bo spet postala mamica?

Tretjič mamica

Julia Roberts je rodila fantka

Ena najuspešnejših filmskih igralk na svetu Julia Roberts je prejšnji teden v losangeleški porodnišnici rodila tretjega otroka. Z možem Dannyjem Moderjem, s katerim že imata dvoletna dvojčka Hazel in Phinnaeusa, sta se razveselila sinka, imenovala pa sta ga Henry Daniel. Ob rojstvu je bil dojenček težak 3,6 kilograma. Tiskovna predstavnik igralk Marcy Engelman je sporočila, da se družina Moder dobro počuti.

39-letna Julia in leto dni mlajši Danny sta se poročila leta 2002, tri leta kasneje pa sta dobila dvojčka. Julia je za film Erin Brockovich leta 2001 dobila oskarja, odlično pa je igrala tudi v filmih Jeklene magnoliije in Čedno dekle ter številnih drugih.

NAJBOLJŠI GLASBENI
MIKS
 Dajte radio na glas ob 7:07
ZA VSO SLOVENIJO

102.4, 103.7
RADIO CENTER

RADIO CENTER
 Najboljši glasbeni miksi na slovenskem radijskem prostoru

Ignorantski predsednik

Magični gledalec

Predsednik republike Janez Drnovšek nas tudi tokrat ni razočaral. Čeprav plačan iz proračuna, je ignoriral najpomembnejšo proslavo v državi.

Bile so dovoljene sanje in bil je nov dan. Menda. A za predsednika republike Slovenije Janeza Drnovška nikakor ni bil nov dan. Kot že nekajkrat v zadnjem času se je skujal in zato odločil, da se ne bo udeležil proslave ob 16. obletnici razglasitve neodvisnosti Slovenije. Drnovšek se zadnje čase kot predsednik Slovenije precej izogiba protokolarnim dolžnostim, čeprav je plačan za opravljanje teh dolžnosti. Če nas spomin ne vara, je prav v istem času lani razglašal, da mu mora dati država dodatnih stoosemdeset milijonov tolarjev, proračun je namreč kljub doktoratu iz ekonomije sprašil že davno pred tem.

No, tokrat je Drnovšek menda zaskrbljen zaradi stanja duha v državi. Seveda se ni mogel pogovoriti s kakšnim svojim gurujem, plačanim iz črnega fonda, pa je zato razglasil »svojo resenico«, čast in slava države, ki ji je menda prisegel, pa mu je postranska stvar.

Predvsem je aktualni predsednik Slovenije hinavec. Nekako v spominu ga imamo, da je bil to človek, ki je podpisoval tajne uradne liste. Liste, ki so predpisovali izredne razmere na Kosovu in celo možnost ustanavljanja koncentracijskih taborišč na tistem območju. Njegova zaskrbljenost je tedaj očitno spala. Spala je tudi tedaj, ko ga je predsednik Srbije Slobodan Milošević povabil na Gazimestan, kjer je srbski vožd napovedal državljansko vojno v Jugoslaviji, katere predsednik je Drnovšek bil. Ni ga motilo niti to, da ga je Milošević potegnil za rokav in ga (čeprav

višjega po stopnji) postavil v drugorazredno vlogo. Drnovšek je vse te zadeve očitno z lahkoto prenesel. Še to, da se je, čeprav naj bi bil prepričan antimilitarist, vseeno pomujal, da bi mu poslali generalsko uniformo, ki jo je dobil v času, ko je predsedoval predsedstvu Jugoslavije.

Potem pa je prišel njegov veliki trenutek, postal je predsednik liberalne demokracije in

je bil dvanajst let predsednik slovenske vlade. Njegovo stanje duha ga ni motilo, da nebi prav v času njegovega predsedovanja prišlo do množičnih stečajev podjetij. Njegove razsvetljenosti ni zmotilo to, da so podjetja prodajali za mali denar tujcem ali pa domačim povzpeticom, ki so mimogrede izhajali iz Drnovškovih političnih krogov. In ni ga bilo sram,

da ne bi gospe, ki je omenila, da niti za položnice nima zadosti denarja, svetoval, da je meso nezdravo, da si lahko kruh speče doma, za zelenjavo pa ima dosti denarja. Počitnice pa ji tudi niso potrebne. To je izjavil človek, ki je medtem zahteval dodatni denar, ker je proračun porabil, da je lahko igral frulico z nekakšnimi vrači v Boliviji.

Lahko pa rečemo, da je pravzaprav sreča, da se Janez Drnovšek ni odločil za še eno kandidaturo za predsednika Slovenije. Predsedovali bomo namreč Evropski skupnosti in bi bili precej v zadregi, če bi nas zastopal človek, ki zdaj propagira zdravo življenje, pred dvema desetletjema pa je podpisal dokument, po katerem bi lahko na Kosovu postavili koncentracijska taborišča. ■

HOROSKOP

Oven
21.3.-20.4.

Oklevanje ni v vašem slogu, posebej ne pri takšnih odločitvah. Prostovoljno se prijavite za nov projekt, vsaj nekemu povejte, kako se počutite, in prevzemite pobudo. Zadeva, s katero se boste ukvarjali, zahteva vso vašo pozornost. Bodite pazljivi.

Bik
21.4.-21.5.

Izziv se bo zelo kmalu spremenil v nočno moro, če ne boste upoštevali pravil. Bodite trdni v svojih odločitvah. Odnosi bodo cveteli, če se boste zanje zelo potrudili. V petek in soboto ne pretiravajte s sončenjem.

Dvojčka
22.5.-21.6.

Prepusite se duhu skupnosti. Izziv bo velik, a kljub temu ga boste z lahkoto premagali. V četrtek boste ponudili podporo nekemu, ki je je resnično potreben. Za konec tedna si omislite romantičen načrt, da boste lahko presenetili svojo ljubezen.

Rak
22.6.-21.7.

Določite že enkrat svoje prioritete in ne zapravljajte denarja vseprek, saj ga nimate toliko! Ta teden boste nekoga neznansko pogrešali, pokličite to osebo in se poveseelite z njo. Vaš dom je tam, kjer je vaše srce – mar ni to čudovito?

Lev
22.7.-21.8.

Vaš navdih bo izjemno bogat in svež, zato hitite in ga čim prej ovekovčite! Morda vas čaka novo znanstvo, ki se lahko razvije v romantičen odnos – to velja za samske. Vezani pa boste imeli zaradi prepira precej razburljiv konec tedna.

Devica
22.8.-21.9.

Nekdo, ki vam dolguje protiuslugo, bo zagotovo pravi človek, ki ga morate vprašati za pomoč. Nemudoma vam bo ustrezno. Ko se boste odločali za potovanje, si sopotnike pazljivo izbirajte. Imeli boste lep konec tedna.

Tehtnica
22.9.-22.10.

Vsi vas opazujejo, ker ste se spremenili, in bi radi izvedeli, kaj je vzrok za to. Pojavile se bodo težnje po prevladi, vendar se jim ne dajte. Kmalu se boste osvobodili pretiranega strahu pred nastopanjem in zablesteli na predstavitvi projekta.

Škorpion
23.10.-21.11.

Bodite kreativni in se potrudite težavo rešiti. Ni vam treba skrbeti, da bi vas ljudje nadlegovali s svojimi kritikami. Z veseljem se vam bodo pridružili, če boste povabili koga v svojo družbo. Delo vam bo šlo dobro od rok.

Strelec
22.11.-20.12.

Vse je v moči pozitivnega mišljenja. Vaša naravna velikodušnost in smisel za humor vam bosta prinesla veliko lepega. Če boste slabe volje, ne boste dolgo, saj bo že v petek prevladala pozitivna energija in čudovita vizija prihodnosti.

Kozorog
21.12.-19.1.

Morate se naučiti ob pravem času reči ne, sicer boste imeli resne težave. Z zdravjem se raje ne šalite in pojdite k zdravniku, če se počutite slabo. Sklenili boste novo prijateljstvo, kar vam bo prineslo v življenje veliko veselja.

Vodnar
20.1.-18.2.

Vaš program se vam lahko poruši kar mimogrede, zato bodite še posebej pazljivi pri tem, komu boste pripovedovali o njem. Ne bodite preveč presenečeni, če se vam bodo načrti spremenili. Sprostite se, lepo bo!

Ribi
19.2.-20.3.

Premaknite se že naprej in naredite nekaj zase. Postorite vse in se odpravite na zaslužni potep po mestu in okolici. Nikakor si ne boste mogli privoščiti potovanja na morje – to bo moralo počakati do prihodnjega meseca.

ADRIA

Doma nad oblaki.

Nagradna igra Adri Airways:
2 x povratna vozovnica!*

Vse Adriine ugodne
ponudbe si lahko
ogledate na www.adria.si
ali
pokličete na 080 13 00.

www.adria.si

*pristojbine niso vključene

SESTAVIL: MIRAN ERCEG		GESLO		APOTEKAR		POKRAJINA V VIETNAMU		BOGATO OZALJŠANA KOCIJA		ATLET BOLDON		NEKDANJI ETIOPSKI KNEZ	
TLAKOVALEC (STAR IZRAZ)													
ATLETINJA STRAŠKOVA													
DEDALOV SIN V GRŠKI MITOLOGIJI													
DIRIGENT HUBAD										SLOVENSKA IGRALKA		DEMOKRACIJA	
PRIMOŽ RAMOVŠ													
POLJEDELSKI DELAVEC								CHARLES IVES				FRANCOSKI FILMSKI IGRALEC (DELON)	
KOS BLAGA IZ PLATNA													
SLOV. TISK. AGENCIJA													
STALEN TROPSKI VETER										ZNAK ZA ALUMINIJ			
										VRSTA PECIVA			
STARO- EGIPTOVSKI PISTAJELJ										BARVILLO ZA LASE IN NOHTE			
MESTO V UZBEŠKI REPUBLIKI								GESLO		PISEC HINKO BRATUŽ			
MAKE- DONSKO MOŠKO IME						DEKOR		BORIS MAJER		INDUSTRIJSKA RASTLINA			
						TERMIN							
NEMŠKA IGRALKA (KARIN)				PREČNI DROG V KOZOLCU		GRŠKI DIDAKTIČNI PESNIK		STARA PLOSKOVNA MERA		ANTON MARTI			
										LESEN PLUG		BARVA IGRALNIH KART	
ČEŠKI ATLET ZATOPEK						DEMOKRACIJA		MANJŠI KOZAREC					
								PEVKA PUGAČOVA					
AMERIŠKA IGRALKA NALDIJEVA						OBOKANO STEBRIŠČE						25. IN 1. CRKA	
						OMAR NABER						KOŠARKARSKI KLUB	
IRANSKI MUSLIMANSKI VERSKI POGLAVAR								PEVSKI ZBOR		MOŠKI, KI ELKA			
DEMOKRACIJA		SLADEK TROPSKI SADEŽ						KRAJ V INDONEZIJ		DEMOKRACIJA		ODPRITINA V STENI STAVBE	

Rešitev prejšnje križanke

GONILLO, ORONIM,
RENATA, ESINO, NT, APO,
OJE, OS, OSLICA, LISTINA,
PLETERČAN, ET, AITOLIA,
OSLAD, NO, IJ, VRELEC,
RAVENA, LATVIJA, IRADA,
SIK, IJA, VILI, ARAI,
ZANA, ACETILEN, TONJA,
ACARINA, TRIER

Nagrajenca 24. številke

1. nagrada:

VESNA PAULIN

Maroltova 3, 1000 Ljubljana

2. nagrada:

PETER TERAN

Ovsiše 47, 4244 Podnart

Dobitnikoma čestitamo in ju hkrati prosimo,
da nam pošljeta svojo davčno številko.

Nagradi

1. nagrada: povratna letalska vozovnica na Adriini
redni liniji Ljubljana–Bruselj

2. nagrada: povratna letalska vozovnica na Adriini
redni liniji Ljubljana–Zürich

Pravila nagradne igre so objavljena na spletni strani www.demokracija.si.

Nagradno križanko izrežite
in najpozneje do 5. 7. 2007
pošljite na naš naslov:

Demokracija, p.p. 4315,
1001 Ljubljana,
s pripisom "Nagradna križanka".

VČERAJ, DANES, JUTRI ...

➤ **25.6.1858** se je rodil francoski pripovednik in komediograf Georges Courteline. Ko so ga prepričevali, da alkohol počasi ubija, je odgovoril: »Vendar se mi na to požvižgamo, ker se nam z umiranjem prav nič ne mudi.«

➤ **25.6.1991** je skupščina Republike Slovenije en dan pred iztekom šestmesečnega roka, postavljenega za uresničitev plebiscitarne odločitve, sprejela Temeljno ustavno listino o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije.

➤ **26.6.1903** se je rodil angleški pisatelj George Orwell, pri nas znan po futurističnem romanu z naslovom 1984, v katerem slika mračno podobo totalitarne prihodnosti.

➤ **27.6.1862** se je v Sakušaku pri Juršincih v Prlekiji rodil slovenski izumitelj Janez Puh (tudi Puch). Leta 1897 je njegova delavnica prerasla v tovarno koles Styria.

➤ **27.6.1881** se je v Kamniku rodil slovenski kemik Maks Samec. Bil je prvi, ki je ločil škrob na dve glavni sestavini – amilozo in amilopektin. Njegova raziskovalna metoda se je med znanstveniki po svetu uveljavila kot tako imenovana Samčeva šola.

➤ **27.6.1950** je skupščina FLRJ uzakonila delavsko samoupravljanje.

➤ **27.6.1991** se je začelo dvodnevno prvo zasedanje Svetovnega slovenskega kongresa.

➤ **27.6.1991** zjutraj se je začela vojna za Slovenijo. To je bil spopad slovenske Teritorialne obrambe pod vodstvom obrambnega ministra Janeza Janše in policije pod vodstvom notranjega ministra Igorja Bavčarja z jugoslovansko vojsko.

➤ **28.6.1577** se je rodil flamski slikar Peter Paul Rubens.

➤ **28.6.1948** je bila objavljena resolucija Informbiroja o razmerah v KPJ.

➤ **29.6.1804** se je v Spodnji Luži pri Škofji Loki rodil Lovrenc Košir, izumitelj poštne znamke.

➤ **29.6.1886** se je rodil francoski politik in pravnik Robert Schuman. Leta 1950 je predlagal načrt za Evropsko skupnost za premog in jeklo, predhodnico EU.

➤ **30.6.1908** je na območje Tunguske v osrednji Sibiriji padel najsvetlejši meteor.

➤ **30.6.1988** je vojaški tožilec končno obvestil javnost, da so zaprti Janša, Borštnar, Tasič in Zavrl obtoženi odtujitve, posesti in fotokopiranja tajnega vojaškega dokumenta. V Ljubljani je bilo protestno zborovanje, ki se ga je udeležilo okoli 30.000 ljudi.

➤ **1.7.776 pr. Kr.** so se v stari Grčiji začele prve olimpijske igre.

➤ **1.7.1903** se je začel v Parizu prvi kolesarski Tour de France.

➤ **1.7.1991** so zadnji slovenski in hrvaški delegati dokončno zapustili zvezno skupščino.

POGLED NAZAJ (OD 25. 6. DO 2. 7.)

Korejska vojna

Po drugi svetovni vojni so Korejo razdelili na ameriško in sovjetsko okupacijsko cono. Meja je potekala po 38. vzporedniku. Ko so se leta 1949 ameriške in sovjetske čete umaknile, sta ostali na obeh straneh vzporednika dve državi: ena socialistična pod varstvom Sovjetske zveze in Kitajske in druga kapitalistična pod varstvom Zahoda. **25. junija leta 1950** se je z nenadnim napadom Severne Koreje na Južno Korejo začela korejska vojna. Med začasno odsotnostjo sovjetskega predstavnika (SZ je imela namreč pravico veta) je varnostni svet OZN zaprosil članice, naj zagotovijo pomoč

Južni Koreji. 15. septembra 1950 so čete OZN (ameriške in južnokorejske) pod poveljstvom generala McArthurja začele protiofenzivo in do konca oktobra potisnile Severne Korejce vse do bližine kitajske meje. Takrat so na strani Severne Koreje stopile v vojno kitajske čete in januarja 1951 prodrla do južnokorejskega glavnega mesta Seula. 17. julija 1953 sta sprti strani podpisali premirje, 38. vzporednik pa je postal meja med Severno in Južno Korejo.

Moralnopolitična neoporečnost

Jugoslovanska zvezna skupščina je **25. junija 1958** izglasovala splošni zakon o šolstvu. Začela se je šolska reforma. Od visokih šol so zahtevali znižanje zahtev za diplomu, doktorat ali univerzitetnega predavatelja, večji poudarek pedagoškemu delu in uvedbo stopenjskega študija. S tem so omogočili vpis absolventov dveletnih višjih šol v tretje letnike ustreznih fakultet, čeprav so univerzitetni profesorji temu nasprotovali.

Od leta 1957 so za vse visokošolske učitelje tudi formalno zahtevali ustrežno moralnopolitično oceno, kar je praktično pomenilo, da so člani zveze komunistov. To je v naslednjih letih sprožilo številne afeze in odpuščanja profesorjev. Najbolj razpita je bila vsekar afera Slodnjak iz leta 1959. Ugledni li-

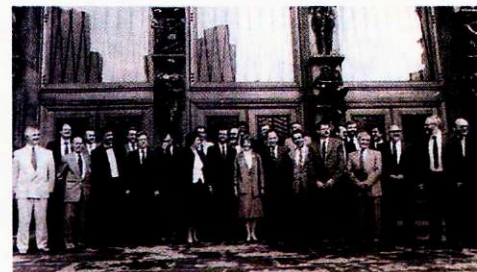

terarni zgodovinar dr. Anton Slodnjak se je partijskim ideologom zameril zaradi svojega pogleda na slovensko kulturo, v katerem ni bilo prostora za marksistično ideologijo. Slodnjak se je moral umakniti z univerze in se upokojiti, za nekaj let pa mu je bilo v Sloveniji onemogočeno tudi objavljanje del.

Gospodarsko osamosvajanje

Po načrtih osamosvajanja naj bi **26. junij 1991** pomenil konec izstopanja slovenskega gospodarstva iz jugoslovanskega gospodarskega sistema, vendar ni vse potekalo po načrtih.

Daleč največ težav je vladi povzročalo sprejemanje zakonodaje, potrebne za prehod v tržno gospodarstvo. Zapletlo se je že pri sprejemanju zakona o privatizaciji podjetij. Spomladi 1991 je bil postopek ustavljen, ker ni dobil večinske podpore strank, ki so sestavljale Demos. Takšen razplet je povzročil odstop podpredsednika vlade Jožeta Mencingerja in finančnega ministra Marka Kranjca ter sprožil ostre polemike in obtoževanja. V koaliciji se

je vnel spopad med dvema povsem različnima gospodarsko-političnima konceptoma, ki sta jih poosebljala Jože Mencinger in ameriški ekonomist Jeffrey Sachs. V tem sporu je, poenostavljeno rečeno, šlo za to, da je prva stran dajala prednost postopnemu preoblikovanju gospodarske ureditve in nasprotovala takojšnji uvedbi slovenskega denarja, druga pa je predlagala hitro preobrazbo v kapitalizem, zamenjavo denarja, rekonstrukcijo gospodarstva, sanacijo bančnega sistema, privatizacijo in finančno ozdravitev podjetij.

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridruže pravico do krajšanja pism, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali kakršno koli drugo prepričanje.

20/10

Protikomunizem kot figov list (3)

Najprej nisem nameraval odgovoriti na izziv v Demokraciji (Pisma bralcev, 21. 6. 2007) s strani g. Franca Novaka, toda naposled sem se le odločil, da malo naravnjam njegovo videnje naše polpretekle zgodovine in napačnega mnjenja o moji osebi. Ne bom ga omalovaževal, ker nimam sovraštva ali nespoštovanja do oseb, ki ne razmišljajo kot jaz. Vsak ima pravico povedati odkrito lastno mnenje in pričakovati tudi odziv, čeprav se ne strinja povsem s pogledom pisca.

Že prvi stavek je napisan napačno, brez vsake objektivne podlage. Prvič, nimam navade ožigosati vseh slovenskih ljudi (saj ni nujno, da so vsi, ki padejo pod mojo kritiko, Slovenci, in lahko si prilaščam dvom, da so tudi tisti, ki so slovenskega rodu, lahko neslovensko čuteči) v OF, da so sokrivi za komunistično revolucijo. Sokrivda je nekaj, zavajalsko mišljenje je nekaj dru-

gega. Videti je, da g. Novak ni prebral veliko mojih člankov, ki govorijo tudi o kontrarevoluciji, ali pa tistih, ko me po njihovi objavi pravoverni boljševiki napadajo kot branilca »izdajalcev«, drugače se ne bi znebil take trditve, da ne dam priznanja vaškim stražam ali domobrancem. Sam sem član NSZ in redno prebiram odlično revijo Zaveza, kjer najdem marsikaj vrednega objave in mojega braniteljskega pogleda tudi na tisto stran, ki se ne more braniti že več kot pol stoletja. Pa tudi mojih člankov, kjer obravnavam dve vrsti partizanov, verjetno g. Novak ni prebral (npr. »Krvavo močvirje slovenskega zgodovinskega« ali »Onečašanje žrtev NOB«, da omenim le dva. Ne mi oporekati, dragi gospod Franc, da tega ne pišem. Poglejte na internetne splete, pa boste dobili o meni nekaj več informacij, kot le pri »goriških panterjih«). Moje obsojanje komunistične revolucije ni posplošeno, kot pravite, ampak zelo artikulirano in poskuša upoštevati vse dejavnike, ki so pripomogli k tej naši nesreči, zato, prosim, ne mi pripisovati posploševanja. Pa ne mi soliti pameti, kaj vse je bilo v ozadju PIF-OF-NOB revolucije. Vse tiste organizacije, ki jih je vodila Kominternina, imajo prste vmes in tega jaz nikjer ne zanikam. Odklanjam pa take neumne floskule, kot jih pišejo omenjeni goriški panterji, ki mi pripisujejo agenturo srbskega KOS, pa ne samo moji malenkosti, ampak drugim znanim Slovencem, kot je npr. pisatelj Alojz Rebula. Čudno, da ne pripišete agenture srbskega KOS tudi Borisu Pahorju pa Antonu Drobniču ali celo Janezu Janši, ki je vedno kriv za vse, kar se dogaja v Sloveniji. Tudi spornost, ki mi jo očitata, da nočem

videti domoljubja pri ljudeh, ki so šli v partizane, je otročja (moj oče je v letu '44 nosil orožje za partizane in se je pozneje kesal, da je tvegaj življenje za tako državo, kot je potem nastala). Z druge strani pa, ko analiziram vse te pojave zavajalstva in kriminala na strani poveljujočih v partizanskem taboru, ne morem mimo dejstva, da so tudi tisti ogoljufani propartizani (kot moj oče) hoteli ali nehote pomagali revoluciji do njene zmage. To je dejstvo. To pa še ne pomeni, da ni bilo med njimi domoljubov. Domoljubja pa niso smeli pokazati, drugače so se soočali s 13. bataljonom ali tihimi likvidacijami na terenu pri opravljanju »zadatkov«. Nihče, niti Stanko Premrl Vojko (ta je bil slovenski junak, ne komunistični »heroj«, zato tudi likvidiran), ni mogel poseči v odločanje politkomisarjev v službi Stalin-Walterjeve Kominterne.

Franc Rozman - Stane pa je poglavje zase. V špansko vojno se ni vključil noben slovenski domoljub, ker je bila ta vojna intervencionistična s strani boljševistične Stalinove Kominterne (torej tuje sile, ki s slovenstvom ni imela nič skupnega) in njenih zvestih somišljenikov. Rozman ni nikjer nikoli dokazal, da se ne strinja s sovjetizacijo, ne samo Jugoslavije, ampak tudi takratnega slovenskega ozemlja, zato je šel v Španijo (to ni bil slovenski nacionalni interes). Bil je prepričan internacionalist boljševik, brez nacionalne zavesti (partija te ni trpela). Da so ga likvidirali, zagotovo ni bil vzrok nacionalna zavest, ampak obračunavanje med enako mislečimi iz drugih nagibov (oblasti, pohlepa, zavisti itd.). Saj je splošno znano, da je revolucija žrla svoje otroke, mar ne? No, sicer je o tem človeku veliko napisal I. Žajdela, ki je dobro preštudiral vso partizansko literaturo. Njegove ugotovitve so,

vsaj zame, zelo verodostojne in podprte s faktografskimi podatki. Povojni stalinizem ni postal takrat, ampak je bil načrtovan že pred napadom Hitlerja na SSSR (tu imate veliko literature na razpolago). V ta sklop je poleg klasičnih agentov tuje države Walterja, Kristofa, Kidričevih idr. nedvomno spadal tudi Rozman. Kje pa jaz zamolčujem, kot pravi površni pisec, pobijanje partizanov in nevšečnih pripadnikov NOB? Saj o tem vedno zelo na široko pišem. Brati je treba, g. Franc, in to ne samo všečne pravljice NOB (Napad Oboroženih Boljševikov). Po vaših trditvah bralec razume, da hujskam proti partizanom in tudi proti domobrancem. Ne vem, kdo vas je prepričal, da napišete tak pamflet (verjetno »goriški panterji«). In še v zadnjih besedah, ko omenjate osebe, o katerih sem veliko pikrega napisal, spet padete na srbski KOS, kot da ne bi imeli zadosti sitnosti in nevšečnih polemik z zdajšnjo Sovo, v kateri še vedno tiči večina aparatčikov komunističnih tajnih služb iz časov Tita, Kučana in Drnovška. Mogoči so tudi ostanki KOS, tega ne zanikam.

Pri raznih panterjih (nekateri zelo spoštujem in podpiram) bi pa morali biti bolj objektivni pri zaznavanju sedanjega napetega stanja proti Janševi vladi prav iz vzrokov, ki jih tako na veliko kritično objavljajo. Povojni »čip« na žalost še vedno deluje tudi v tistih, ki pošteno mislijo, a vseeno nasedajo kontinuitetni zalegi kumrovske šole. Titoizem je še vedno na pohodu, celo v vrstah pomladnih strank. Pošteni raznoliki panterji bi morali podpirati današnjo vlado, čeprav ni popolna, a je vsaj naredila zaželen zasuk iz enoumja v demokracijo, ki se komaj z muko uveljavlja, in dokazala napredek nove države Slovenije.

Pavel Ferluga, Komen ►

25/10

Med staro gardo in sproščenostjo (1)

V prejšnji številki Demokracije sem v članku Med staro gardo in sproščenostjo pri naštevanju imen iz t. i. stare garde LDS, ki so se udeležila kongresa, pomotoma omenil ime Jožeta Biščaka. V mislih sem imel Bogdana Biščaka. Jožeta Biščaka iz agencije Odmev, ki se je pretekli teden po elektronski pošti odzval na zapis in pravi, da nikoli ni bil član LDS, med udeleženci posveta ni bilo. Za napako sem njemu in bralcem opravičujem.

Aleš Kocjan, Demokracija

K zlorabi demokracije

Zdi se mi, da Drnovšku in Kučanu (naplavini vladavin ljudstva), Mencigerju ... pa včasih pogumnima Bučarju in S. Hribar manjka temeljnega političnega znanja o dvostrankarski demokraciji. Govorijo o »stanju duha« in »ljudi je strah«. To vendar vse spada v psihiatrijo in takšne fobije z izpopolnjevanjem kemičnih zdravil odlično zdravijo. Pa tudi v nobeni najpomembnejši knjigi političnih filozofov (Marx, Popper, H. Arendt itd.) nisem tega zasledil. Medtem Foruma 21 menda ni več, ker je odpadel razlog, da bi se tam morali skrivati stari, upokojeni direktorji, ki so kot plod negativne kadrovske selekci-

Trg osvoboditve 5, 2230 Lenart, tel: 02/729 02 20, 720 73 24, fax: 02/720 73 22
ELEKTRONSKA POŠTA: radio@radio-rsg.si, INTERNET STRAN: www.radio-rsg.si

je z ekspropriiranim (ukradenim) premoženjem gradili hale, v njih pa nekonkurenčne oz. perspektivne kapacitete ter seveda vse ljudi, ki so bili na razpolago. Zato ni čudno, da se je komunizem po svetu sesul sam vase brez nasprotnika. Zgoraj omenjenim »sredinskim učiteljem« pa bi bilo treba dati »državo« na marginalnem ekvatorju.

Kučan si ne »pusti vzeti« svobode govora, ki mu jo ustavno zagotavljajo vse veje oblasti (tudi Janševa). Mislím, da mu bo treba dati celo pravico povedati, kje je vzel 3000 dolarjev za Letico.

Vsaj od Popperja vemo, da je politika moralno nevtralna, seveda pa jo vsi volivci pričakujemo. Sloterdijk je celo rekel, da se boji politika, obdanega s svetniškim sijem, ker bi se lahko dvignil nad pravo.

Vedno bolj sem prepričan, da je imel Popper prav, ko sta se s starim prijateljem Russlom zbadala, ali človeštvo postaja vedno bolj pametno (atomska bomba) in bolj hudobno, Popper pa je nasprotno trdil, da postajamo vedno boljši in neumnejši (pustili smo si vcepiti nacizem, komunizem in s tem ideologij žal še ni konec).

Spominjam se, kaj sta nam na Ekonomski fakulteti v Ljubljani okoli leta 1965 predavala Stanovnik in Bavcon (drugi so mrtvi) in pod katere zdravilce bi spadala, če bi to učila danes.

Franč Maurič, Ptuj

Bo Borisa Kidriča zamenjal Jože Pučnik?

Pred nedavnim sem slovenskim časopisnim hišam poslal članek z naslovom »Kako dolgo še Trg revolucije v Mariboru?« Nekateri so ga objavili, Večer pa tega ni storil,

temveč je ubral drugačno strategijo. Poklical je na pomoč zgodovinarje in predsednika komisije za poimenovanje ulic v Mariboru. V svojem članku Branka Bezjak piše: »Mestni svetnik Janez Ujčič, predsednik komisije, je povedal, da se tovrstnih predlogov še niso lotili. Je pa komisija že pred leti, ko je bil predsednik komisije prav tako Ujčič, sprejela stališče, da imata partizanski boj in obdobje narodnoosvobodilnega boja prav tako določen pomen pri kasnejšem oblikovanju slovenske državnosti, zato imen ulic ne bi spreminjali.«

Po izjavi predsednika zveze borcev Janeza Stanovnika je bilo poslanstvo partizanov končano ob koncu vojne, 10. maja 1945. NOB torej nima nobene zveze z revolucijo, ki je v Sloveniji zanimala državljansko vojno in nasprotnike pobijala vseprek. Posledice so še danes vidne. Dvorci okoli Maribora propadajo, zemlja je neobdelana. Tu se na splošno čuti petdesetletna vladavina komunistov, ki so uničili gospodarstvo, saj imamo Slovenci dva- do trikrat nižje pokojnine in plače kot sosednji državi Avstrija in Italija, kjer ni vladal komunizem. Menim, da je bil v junijski vojni zrušen komunizem, žal pa so še ostali zagovorniki na nekaterih položajih, ki kreirajo usodo našega življenja in podaljšujejo dobo revolucionarne misli. V članku Branke Bezjak je tudi zapisano, da je komisija za poimenovanje ulic uporabljala Enciklopedijo Slovenije, iz katere so izbrali »zaslužne« ljudi, po katerih so imenovali ulice. Ko človek malo pobrska po enciklopediji, zlahka ugotovi, da so jo sestavljali revolucionarji in njihovi potomci, kar pomeni, da ni upo-

rabna za današnji čas. Če se komisija sklicuje na »zaslužne«, naj povem primer. Priča, ki je slišala, kako se je mariborski revolucionar »hvalil«, da je med vojno in po njej pobil 60 ljudi, in se po njem imenuje ulica v Košakih, dovolj jasno dokazuje, da so nekomu izkazali čast za sramotno dejanje. V članku je omenjen tudi zgodovinar Saša Radovanovič, ki naj bi bil izjavil, da bi bilo preimenovanje ulic zelo drago! Pripomnil je še, naj se predlagana imena napišejo na ulice v novih naseljih. Tako torej. Mar ni to omalovaževanje imen oseb, ki so žrtvovali svoja življenja za samostojno Slovenijo? Zakaj pa komisija ni upoštevala zgodovinarjev, ki pišejo RESNICO o naši polpretekli zgodovini, kot na primer dr. Tamara Griesser Pečar ali Jože Dežman? Ne preostane nič drugega, kot da člane v takih komisijah takoj zamenjajo z drugimi ljudmi, tistimi, ki so naklonjeni naši samostojni Sloveniji, ki ljubijo resnico in bodo upoštevali zgodovinska dejstva ter jih kot taka tudi ovrednotili. Občine, ki imajo župane iz vrst slovenske pomladi, so vse to že zdavnaj uredile.

Evropski parlament je sprejel sklep, da v vseh evropskih državah obdodno totalitarni režim – komunizem in se stvari izpeljejo v duhu civilizirane Evrope. Kaj Slovenija še čaka? Sramotno je tudi, da Slovenija po 17 letih samostojnosti še vedno nima spomenika samostojnosti.

Alojz Senekovič, Maribor

Medved - ne nacionalni, temveč lokalni problem

V sklopu kampanje »Pozor, medved, gibanje omejeno!«, ki jo je

88,3 & 105,1 MHz
ALPSKI VAL
Radio Alpski val
www.alpskival.net
† 05 38 11 886
f 05 38 11 674

pripravila Nova generacija, podmladek Slovenske ljudske stranke, sem prebral in preučil več kot 40 strokovnih člankov, komentarjev in mnenj o medvedu in njegovem domnevnem ogrožanju človeka, ki so v zadnjem letu dni izšli v dnevnem časopisju.

Veliko število prispevkov so napisali predstavniki za pravice živali, ljubitelji okolja, varuhi živilja itd., zato sem resnično pogrešal mnenje ljudi, ki živijo na tako imenovanih območjih medveda. Ljudi, ki imajo precej več možnosti srečati to veličastno žival kot drugi prebivalci naše dežele. Ne glede na domnevno število je dejstvo, da velika večina medvedov živi na ozkem območju, ki se razteza od Kočevske prek ribniškega območja in notranjskih gozdov tja do Cerknice. Ali je potem tu smiselna statistična enačba, koliko prebivalcev pride na enega medveda v državi, ki jo uporablja stroka? Povsod drugod je medved redkost in je tja ponavadi zablodil prav s prej omenjenih območij; tudi v okolico naše prestolnice. Medved tukaj ni od včeraj, prav tako ne lokalno prebivalstvo. In vendar, ko so se pojavili določeni problemi v tem sobivanju, je širna Slovenija, strokovna in laična, začela učiti te iste prebivalce, kako naj živijo z medvedom, kako je to pozitivna stvar za vse nas, kako je medved nevaren le v redkih primerih, kako se izogniti napadu, kako so oblasti neuvidevne, ker pobijajo to našo skupno dragocenost, itd., vse v smislu: ni medved kriv, da ne znate več živeti z njim.

Ugotavljam, da je borcem za pravice živali in naravovarstvenikom uspelo v zadnjih nekaj letih iz medveda narediti »nadžival« oz. nedotakljivo živalsko ikono. Bijejo bitko, kjer sploh ni vojne! Ne gre za vprašanje »ubiti ali ne ubiti«. Vsako leto odstrelijo na tisoče jelenjadi, srnjadi, divjih prašičev, v klavnicah pa za potrebe našega prehranjevanja nešteto glav govedi, svinj, piščancev in celo konj. In vendar je medved, ki že kar nekaj časa dokazljivo ni ogrožena vrsta na omenjenih območjih, nekaj posebnega! Govorimo o tem, da nas marsikdo hoče prepričati o direktnem sobivanju z medve-

dom, vendar ali ve, kako je to v praksi? Kakšen občutek je srečati medveda? Kako se je ukvarjati s športom v naravi, planinariti, gobariti in zraven živeti v večnem strahu, ker obstaja možnost srečanja? In če recimo še sprejmemo odgovornost nase, ko nas medved ogroža sredi kočevskega pragozda, pa tega ne moremo trditi, ko smo ogroženi nekaj sto metrov od svojih bivališč. Ali lahko potem rečemo, da imamo enake možnosti in pogoje za življenje kot druga Slovenija?

In vendar tu ne živimo krvooločneži z željo po iztrebitvi medveda. Verjamem, da je marsikdo ponosen na medvedjo populacijo na Slovenskem, saj smo na ta način prava evropska posebnost, kočevski in snežniški gozdovi pa premorejo tudi risa in volka, ki je nekoč že bil na robu izumrtja. Prav tam, v teh gozdovih, je mesto medveda. Daleč od mestnega direndaja, daleč od ostankov hrane v smeteh, daleč od obmestnih pohodnih poti, kaj šele šolskih objektov. Poudarjam, medvedi se čedalje bolj vključujejo v bivalno okolje človeka. Srečujemo jih tam, kjer nekoč nikoli niso bili videni. Njihove poti vodijo mimo naših domov, soočenja z njimi na lokalnih cestah in tudi magistralah so čedalje pogostejša. Govorimo o občutku varnosti pri tem lokalnem prebivalstvu. Kateri go-bar bo tvegala za nekaj kilogramov gob srečanje z medvedom, ki se zadnje čase potika po bližnjem, že dolgo znanem mestu za nabiranje? Kdo še lahko reče, da povsem brezbrizno jutraj svojega šolarja pošlje v šolo, če ima informacijo, da se je okoli prav te šole nedavno potikal medved? Tu ne pomaga nobena statistika o možnostih napada in o preprečevanju le-tega ipd. Tu moramo pogledati praktičen življenjski vidik regij, ki se poleg slabše gospodarske situacije, nezaposlenosti in odseljavanja zdaj soočajo še z zaraščanjem podeželja in posledično tudi z medvedom.

Nihče ne trdi, da je povečan odstrel edina mogoča in prava rešitev. Lahko razpravljamo o preselitvah, sterilizaciji, tudi zloglasna mrhovišča so lahko tema pogovora. Bistvo je, da se o problematiki pogovori na vseh ravneh, od stro-

»Do pekla in nazaj«!

Marija Vodišek

To je naslov avtobiografskega filma ameriškega heroja Audieja Murphya iz leta 1955. Film, posnet po resničnih dogodkih avtorja in njegovih vojnih tovarišev v drugi svetovni vojni na afriških, predvsem pa evropskih bojiščih. Za svoje junaštvo in tovarštvo je bil odlikovan z najvišjim vojaškim redom, medaljo časti. Kdo od starejših ni videl tega filma? Zakaj tak naslov članka? Kdor je sledil seji DZ 18. junija 2007, na kateri trije poslanci opozicije in eden iz koalicije postavijo po eno vprašanje predsedniku vlade, je dobil občutek, da se je znašel v peklenskem vrtincu sovražnosti in napadalnosti. Prvi, Sašo Peče iz SNS, sploh ni postavil vprašanja, v svojem znanem samoljubnem nastopu je le napadal. A brez repa in glave. Drugi, Jože Školč, poslanec LDS, ni bil dosti boljši, tudi on je predvsem napadal, le nerodno izražanje ga je na trenutke ustavilo. Pa je vseeno očital premierju, da ne zna odgovoriti na njegovo »malo zmešano« govoričenje. Tretji, »prebegli« poslanec LDS, včasih se predstavlja v SD, Milan M. Cvikel, je Janezu Janši sicer postavljaval vprašanja, predvsem pa mu je očital afere. Med temi tudi pismo, prav tako »pobegle« Andrijane Starina Kosem. Ko sem jih poslušala, sem se spomnila besed poslanca LDS Rudolfa Mogeta, ki jih je izrekel pred dnevi: »Po Sloveniji se plazi strah.« No, te besede sedaj ponavljajo vsi opozicijski poslanci. Morda pa je Moge s tem »plazečim se strahom« predstavil samega sebe? Čez nekaj časa izvemo iz ust prejšnjega premierja Antona Ropa, da so v njegovem času vohunili za Janezom Janšo, ki je bil takrat v opoziciji, in hrvaškim premierjem Ivom Sanaderjem, ki naj bi bila organiziral incident v Piranskem zalivu z namenom, da bi škodovala Ropovemu imperiju. SIC! Tako slovenski premier Janez Janša kot hrvaški Ivo Sanader sta to defamacijsko blatenje označila za največjo neumnost zadnjih let. In hrvaški premier je še dodal: »Čeprav to pravi Rop, je vseeno preveč.« Seveda je Rop svoje izjave neprestano spreminjal in jih še bo, kakor mu bodo pač naročili. No, eldeesovci vsaj vidijo, kako velikega »državnika« so nepremišljeno izpustili iz svojih vrst. Sedaj mora slediti nujna preiskava, kateremu slovenskemu državljanu, kdaj in po katerem ukazu so sledili. In če je vpleten kateri koli član koalicije ne glede na strankarsko ali poslovno pozicijo, mora biti razkrinkan in kot vsi drugi za to odgovarjati. Tudi kazensko. Televizijski Pogovor z opozicijo 19. junija ni pokazal prav nič novega ali vsaj minimalno inteligentnega. V glavnem stalno ponavljajoče se plažasto govoričenje. Miran Potrč v slogu starega partijskega aparatčika, Matej Lahovnik ne zna povedati nič novega, Jožef Školč pa tudi kot »perpetuum immobile«. Le Zmago Jelinčič je razgibal dolgočasno napletanje »konstruktivne« opozicije, ki se je kot vedno zaletavala samo v Janeza Janšo. To je za vsakogar, ki zna presojeti politično situacijo v Sloveniji, samo dokaz, da vlada na čelu s premierjem dela dobro. Tako mislijo tudi vodilni Evropske unije, ki Slovenijo obravnavajo enakopravno in enakovredno.

ke, ustreznih javnih služb do lokalnega prebivalstva, katerega to tudi najbolj zadeva. Ne nazadnje pa mora tudi širša slovenska javnost enkrat za spremembo prislusniti svojim sodržavljanom in poskušati razumeti njihov problem in ne samo prebirati propagandne

in naravovarstvene floskule. Naj se že končno najde trajnejša ali celo končna rešitev, da bomo lahko Evropi s ponosom predstavili svojo posebnost: medveda v naravnem okolju.

Gregor Košir,
Nova generacija SLS Kočevje

Politični semafor

Na posvetu pri Kučanu Dr. Spomenka Hribar je na nedavnem shodu DeSUS v Opatjem selu spet izrekla nekaj krepkih na račun vlade. Vendar je obnašanje Hribarjeve tokrat bolj razumljivo, saj se je iz zanesljivih virov izvedelo, da hodi na posvete v pisarno nekdanjega predsednika države Milana Kučana. Tam naj bi se bila mudila pred štirinajstimi dnevi, torej malo pred shodom DeSUS. To veliko pove, kam v resnici spada.

Netransparenten nakup Nekdanji obrambni minister Anton Grizold je bil nedavno izvoljen za novega dekana Fakultete za družbene vede Univerze v Ljubljani, vendar se s tem ne bo rešil odgovornosti za nekatere stare grehe iz časa, ko je bil minister, saj je po navedbah sedanjega obrambnega ministra Karla Erjavca podpisal sporno pogodbo o nakupu mobilne bolnišnice. Po notranji reviziji se z zadevo sedaj ukvarjajo tožilci.

Korak k rešitvi Minister za okolje in prostor Janez Podobnik, predsednik vladne komisije za Rome, je skupaj z direktorjem urada za narodnosti Stankom Baluhom podpisal dogovor o zamenu zemljišča pri Ambrusu, kjer je prej živela romska družina Strojani, z novo parcelo. Pogodba o menjavi zemljišča naj bi bila podpisana najkasneje do šestega julija, s čimer bo gordijski vozlož nastanitve družine Strojani dokončno presekan.

Še štiri leta

Predsednik Društva novinarjev Slovenije (DNS) Grga Repovž bo omenjeno funkcijo opravljal še štiri leta, saj je bil na skupščini DNS 19. junija znova izvoljen. Repovž, ki je od novembra 2006 tudi odgovorni urednik Mladine, je v svojem programu napovedal okrepitev sodelovanja s Sindikatом novinarjev Slovenije (po nekaterih podatkih naj bi se organizaciji celo združili), uvedbo indeksa avtonomije medijev ter izboljšanje delovnih razmer za samostojne novinarje. Na skupščini v Cankarjevem domu je DNS sprejelo tudi izjavo o ustavno in zakonsko spornem ter neodgovornem ravnanju z mediji v Sloveniji. Repovž je v svojih mladih letih že bil novinar Mladine, nato se je preselil na Delo, kjer še vedno deluje njegova mama Mija Repovž, sindikalna aktivistka, ki naj bi ji bil predsednik uprave Dela Danilo Slivnik zagrozil z odpovedjo delovnega razmerja. Re-

povž je leta 1998 dobil nagrado Društva novinarjev Slovenije za dosežke mladega novinarja, ni pa mu uspelo pridobiti univerzitetne izobrazbe. Za predsednika novinarskega društva je to dokaj nerodna zadeva.

Kakor koli že, nova štiri leta Repovževega predsedovanja pomenijo še štiri leta politične zlorabe društva. To se je v dosedanjih polemikah večinoma postavljalo na stran leve in ni hotelo prisluhniti mnenju druge strani. Pohvalno pa bo, če se bo novi predsednik potrudil za izboljšanje statusa samostojnih novinarjev, poleg tega pa tudi za etično poročanje nekaterih medijev (predvsem POP TV in časnik Direkt), ki so v zadnjem času na nedopusten način objavili imena in priimke oseb, ki so se znašle v kazenskem postopku zaradi domnevne spolne zlorabe otrok, vendar le tistih, ki so povezane s Katoliško cerkvijo. O tem DNS za zdaj molči. G. B.

NAGRADNA IGRA

Z Demokracijo do novega telefona

Tednik Demokracija svojim novim naročnikom¹ **vsak mesec podarja 7 aparatov GSM Samsung SGH-X680.**

Vsi dosedANJI naročniki² tednika Demokracija pa sodelujete v žrebanju za 6 dodatnih aparatov GSM. Nagradna igra traja do 30. junija 2007.

Rezultati žrebanj bodo objavljeni na spletni strani www.demokracija.si (na spletni strani so objavljena tudi pravila nagradne igre).

1. Priložena naročilnica z datumom po 1. 9. 2006.
2. Naročniki do 1. 9. 2006.

Samsung SGH-X680:

teža: 90 g, velikost: 88 x 44 x 19 mm,
čas pogovora: do 360 minut,
čas pripravljenosti: do 250 ur,
30 MB vgrajenega spomina,
snemanje videoposnetkov,
zvočna beležka (diktafon),
barvni grafični zaslon (65.536 barv),
koledar.

MMS³ MP3

Slika je simbolična

tednik
DEMOKRACIJA

☐ Naročam tednik Demokracija

število izvodov: _____

Naročnino želim plačevati:

☐ mesečno* ☐ 4 x letno ☐ 2 x letno ☐ 1 x letno
(9 % popusta) (10 % popusta) (20 % popusta)

* Če želite uveljaviti 8 % mesečnega popusta pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate:

☐ upokojenec ☐ invalid ☐ brezposeln ☐ študent ali dijak

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Datum naročila: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec:

☐ NE

☐ DA

ID za DDV _____

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

**Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana**

ali na faks 01 230 06 61.

Podpisani/a se zavežujem, da bom naročnik/ca in redni plačnik/ca vsaj eno leto od datuma naročila.

Cena posameznega izvoda tednika Demokracija znaša 2,50 € (599,10 SIT). Obvestilo potrošnikom: Cene so preračunane po tečaju zamenjave: 1 EUR = 239,640 SIT. Nova obzorja d. o. o., Komenskega 11, Ljubljana

S HSDPA UMTS kartico je vaše poslovanje bliskovito, saj omogoča najhitrejši mobilni prenos podatkov v Sloveniji. Kot da bi bili v svoji pisarni! Prav zato jo lahko zapustite z mirnimi živci, saj lahko na vsakem koraku surfate po internetu, upravljate s svojo elektronsko pošto, se kjerkoli priključite na svoj računalnik v pisarni, pregledate svoj koledar ali preprosto – poslušate!

PISARNA NA VSAKEM KORAKU.

Do 3,6 Mb/s. HSDPA UMTS

Mobitel UMTS

Nova generacija mobilnih telekomunikacij

